

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

UNGDOMSSKOLEN

AFGIVET AF DET AF UNDERVISNINGS-
MINISTERIET UNDER 14. SEPTEMBER 1960
NEDSATTE PÆDAGOGISKE ARBEJDSUDVALG
FOR UNGDOMSSKOLEN

BETÆNKNING NR. 430

1966

INDHOLDSFORTEGNELSE

	<i>Afsnit 1.</i>	Side
Udvalgets kommissorium, sammensætning og møder.		5-7
	<i>Afsnit 2.</i>	
Den nugældende ordning i hovedtræk.		8—9
	<i>Afsnit 3.</i>	
Udvalgets overvejelser og forslag		10—61
Indledning: Sigtet for revisionen af ungdomsskolebestemmelserne.		10-16
A. Revisionen i 1959/60 i hovedtræk. - B. Ungdomskolearbejdets resultater 1960/65. - C. De 14-17 åriges deltagelse i undervisning eller uddannelse. - D. Forholdet til andre undervisningsformer: a. Folkeskolens 8.-9.-10. klasser og realklasserne, b. Læringskolerne, c. De kortere tekniske uddannelser, d. Specialarbejderuddannelserne, e. Fritidsundervisningen for voksne. - E. Spørgsmålet om udvidet undervisningspligt. — F. Konklusion.		
Kapitel I: Ungdomsskolens omfang, indhold og ordning		17-23
I. <i>Omfang og indhold.</i>		17-21
Gældende ret. - Udvalgets forslag: Ungdomsorientering. 1. Almene ungdomsskolekursus. 2. Prøveforberedende undervisning. 3. Erhvervsmæssige grunduddannelser. 4. Specialundervisning.		
II. <i>Ordning (kommunens ungdomsskoleforpligtelser).</i>		21-23
A. Tilbudspigten (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
B. Pligt til at skaffe adgang til den ønskede undervisning (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
Kapitel II. Ungdomsskolens elever.		24-29
A. De unges ret til tilbud om ungdomsundervisning: 1. Tilbud udsendes til alle 14—17 årige. 2. Vejledningshæftet (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
B. De unges ret til at deltage i ungdomsundervisningen: 1. Undervisningen åben for alle elevgrupper (Gældende ret - Udvalgets forslag). 2. Vederlagsfri undervisning (Gældende ret - Udvalgets forslag). 3. Vederlagsfri læremidler (Gældende ret - Udvalgets forslag). 4. Befordringsgodtgørelse (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
C. De unges ret til arbejdsfrihed samt pligt til deltagelse i erhvervsmæssig grunduddannelse (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
D. De unges ret til godtgørelse: 1. Godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste (Gældende ret - Udvalgets forslag). 2. Understøttelse fra Ungdommens Uddannelsesfond (Gældende ret - Udvalgets forslag). 3. Overvejelse i forbindelse med en eventuel udvidelse af undervisningspligten.		
E. De unges ret til bevis for deltagelse i undervisningen eller for beståede prøver inden for ungdomsskolen (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
Kapitel III. Ungdomsskolens ledere og lærere		30—36
I. Kvalifikationer.		30-31
(Gældende ret - Udvalgets forslag).		
II. Ansættelsesformer.		31-32
A. Ledere (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
B. Lærere (Udvalgets forslag).		
III. Lønfastsættelse for ungdomsskolens ledere og lærere.		32—35
A. Ledere (Gældende ret — Udvalgets forslag).		
B. Lærere (Gældende ret - Udvalgets forslag: 1. Lønfastsættelse for ungdomsskoleundervisning, bortset fra specialundervisning, prøveforberedende undervisning og ungdomsorientering. 2. Lønfastsættelse for specialundervisning, prøveforberedende undervisning og ungdomsorientering).		
C. Medarbejdere ved ungdomsskolens fritidsforanstaltninger (Gældende ret - Udvalgets forslag).		
IV. Befordringsgodtgørelse.		35-36
(Gældende ret - Udvalgets forslag).		

Kapitel IV. Ungdomsskolens lokaler og undervisningsmateriel m. v.	37-40
Gældende ret.	
Udvalgets forslag:	
A. Undervisningslokaler. 1. Almene kursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisning.	
2. Erhvervmæssige grunduddannelser.	
B. Undervisningsmateriel. 1. Almene kursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisning.	
2. Erhvervmæssige grunduddannelser.	
C. Klublokaler.	
Kapitel V. Uddannelseskursus for ledere og lærere.	41—44
Indledende bemærkninger. - Bestående uddannelsesmuligheder. - Udvalgets forslag: I. Pædagogisk-	
metodisk grundkursus. II. Videregående pædagogisk-metodisk kursus. III. Kursus i ungdomsoriente-	
ring. IV. Kursus vedrørende specialundervisning. V. Kursus for medarbejdere ved fritidsarrangemen-	
ter. VI. Kursus i ungdomsskoleledelse. VII. Videregående kursus i ungdomsskoleledelse. VIII. Faglig	
uddannelse på Danmarks Lærerhøjskole. IX. Uddannelse af instruktører til uddannelse af lærere til	
ungdomsskolen. - Finansiering af kursus.	
Kapitel VI. Ungdomsskolens driftsudgifter.	45-47
I. Undervisningen	45-46
Gældende ret - Udvalgets forslag: a. Tilskudsberettigede udgifter, b. Tilskudsprocenten.	
II. Fritidsforanstaltninger	46-47
Gældende ret - Udvalgets forslag: a. Tilskudsberettigede udgifter, b. Tilskudsprocenten.	
Kapitel VII. Ungdomsskolekostskoler.	48-49
(Gældende ret - Udvalgets forslag).	
Kapitel VIII. Ungdomsskolens administration.	50—61
Gældende ordning i hovedtræk.	
Udvalgets overvejelser:	
I. Den kommunale administration.	51-53
A. Ungdomsskolens ledelse, a. Ungdomsskolens leder (Gældende ret - Udvalgets forslag).	
b. Lærerråd (Gældende ret - Udvalgets forslag), c. Elevråd (Gældende ret - Udvalgets for-	
slag).	
B. Det kommunale ungdomsskoleudvalg (Gældende ret: 1. Ungdomsskoleudvalgets sammensæt-	
ning. 2. Ungdomsskoleudvalgets opgaver. - Udvalgets forslag: 1. Ungdomsskoleudvalgets sam-	
mensætning. 2. Ungdomsskoleudvalgets opgaver).	
C. Kommunalbestyrelsen (Gældende ret - Udvalgets forslag).	
II. Amtsadministration.	53-56
A. Amtsuniversitetsnævnet (Gældende ret: 1. Amtsuniversitetsnævnets sammensætning. 2. Amtsun-	
iversitetsnævnets opgaver. - Udvalgets forslag: 1. Amtsuniversitetsnævnets sammensætning. 2. Amtsun-	
iversitetsnævnets opgaver).	
B. Amtsuniversitetsnævnets rådgivende ungdomsskoleudvalg (Gældende ret: 1. Det rådgivende ud-	
valgs sammensætning. 2. Det rådgivende udvalgs opgaver. - Udvalgets forslag: 1. Det rådg-	
ivende udvalgs sammensætning. 2. Det rådgivende udvalgs opgaver).	
C. Amtsuniversitetsnævnets konsulent (Gældende ret - Udvalgets forslag).	
D. Pædagogisk medhjælp for amtuniversitetsnævnets konsulent (Gældende ret - Udvalgets forslag).	
III. Ungdomsskoleadministrationen i København.	57-58
(Gældende ret - Udvalgets forslag).	
IV. Den centrale administration.	58-61
A. Undervisningsministeriet (Gældende ret: a. Direktoratet for ungdomsundervisningen, b. De-	
partementet. - Udvalgets forslag).	
B. Prøveudvalg (Gældende ret - Udvalgets forslag: 1. Baggrund for udvalgets forslag. 2. Navn.	
3. Sammensætning. 4. Opgaver. 5. Bistand. 6. Økonomi).	
C. Ungdomsskoleråd.	
D. Kontakten vedrørende erhvervmæssige grunduddannelser. 1. Linieudvalgene. 2. Det tvær-	
gående kontaktudvalg.	
<i>Afsnit 4.</i>	
Fortegnelse over bilag	63
Bilag	64-79

Afsnit 1.

UDVALGETS KOMMISSORIUM, SAMMENSÆTNING OG MØDER

Den 14. september 1960 nedsatte undervisningsministeren Det Pædagogiske Arbejdsudvalg for Ungdomsskolen med følgende kommissorium:

»at udarbejde forslag til indhold og omfang af undervisningen i hver af de i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 14. juni 1960 af lov om ungdomsskoler og aftenskoler m.v. § 2 omhandlede ungdomsskoleformer og i forbindelse hermed at afgive en udtalelse om tidspunktet for undervisningens iværksættelse.

Udvalget vil endvidere kunne fremkomme med de forslag, som udvalget i øvrigt måtte anse for formålstjenlige for at gøre ungdomsskoleundervisningen tidssvarende.

Udvalget er bemyndiget til i det omfang, hvori det er ønskeligt, at indhente udtalelser fra anden sagkundskab.»

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening:

Direktør Arne Lund med ingeniør Robert Dahlgård som suppleant.

Sekretær, nu kontorchef, V. Utke.

Udpeget af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund:

Sekretær, nu finansminister, Henry Grünbaum.

Sekretær Jens Als.

Udpeget af De samvirkende danske landboforeninger:

Direktør Fr. Nielsen.

Udpeget af De samvirkende danske husmandsforeninger:

Fuldmægtig K. Damgård.

Udpeget af Uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere:

Forbundsformand Holger Hansen.

Direktør Ole Schmith.

Udpeget af de i Statens Husholdningsråd repræsenterede organisationer:

Medlem af husholdningsrådet Ingefred Juul Andersen.

Afdelingsleder Astrid Stoumann.

Udpeget af Dansk Aften- og Ungdomsskoleforening:

Konsulent for ungdomsundervisningen L. Ramsdal Larsen.

Udpeget af Danmarks Lærerforening:

Overlærer, nu undervisningsdirektør, Hans Jensen.

Udpeget af Foreningen af danske husholdningslærere:

Husholdningslærerinde Sofie Larsen.

Medlemmer i øvrigt:

Folketingsmand, nu undervisningsminister, K. B. Andersen.

Skoleinspektør, nu viceskoleinspektør, P. Dethlefsen.

Konsulent for ungdomsundervisningen Carl Chr. Jensen.

Viceinspektør Arne Jørgensen.

Amtsskolekonsulent Viggo Land.

Undervisningsinspektør David Pedersen.

Statskonsulent, nu rådsformand, K. Helveg Petersen.

Direktør Werner Rasmussen.

Konsulent, nu undervisningsinspektør, Arne Søgård Jørgensen.

Formand for udvalget:

Statskonsulent, nu professor, Roar Skovmand.

Den 13. april 1961 tiltrådte inspektør Poul Kragh udvalget som observatør repræsenterende Københavns kommune.

Den 27. april 1961 tiltrådte fuldmægtig, nu kontorchef, E. Tøttrup som suppleant for

direktør Arne Lund i stedet for ingeniør Robert Dahlgård.

Den 9. oktober 1961 beskikkedes undervisningsinspektør Jens Bach som medlem af udvalget ved daværende statskonsulent K. Helveg Petersens udnævnelse til minister.

Den 31. oktober 1961 beskikkedes kontorchef E. Tøttrup som medlem i stedet for direktør Arne Lund.

Den 9. maj 1962 beskikkedes fuldmægtig J. G. Nissen, De samvirkende danske husmandsforeninger, i stedet for fuldmægtig Knud Damgård.

Ved undervisningsministeriets skrivelse af 11. juni 1964 blev professor Roar Skovmand fritaget for hvervet som medlem af og formand for udvalget, og undervisningsinspektør David Pedersen beskikkedes som formand for udvalget og viceinspektør, nu undervisningsinspektør, Sven Koch som medlem af udvalget.

Ved regeringsomdannelsen i september 1964 udtrådte undervisningsminister K. B. Andersen og finansminister Henry Grünbaum af udvalget.

Den 17. december 1964 indtrådte fuldmægtig Knud Toftegård, De samvirkende danske husmandsforeninger, i stedet for fuldmægtig J. G. Nissen.

Den 29. november 1965 indtrådte forstander Jeppe Kristensen som repræsentant for De samvirkende landboforeninger i stedet for direktør Fr. Nielsen, og under samme dato beskikkedes overlærer Ingolf Haubirk som repræsentant for Danmarks Lærerforening i stedet for undervisningsdirektør Hans Jensen, som af undervisningsministeriet blev anmodet om at fortsætte som personligt medlem af udvalget.

Afdelingschef V. Hammer og undervisningsdirektør H. Engberg-Pedersen har deltaget i en række af udvalgets møder.

Som sekretærer for udvalget beskikkedes: Sekretær i undervisningsministeriet, nu fuldmægtig samme steds, Henrik Kappel, Ungdomsskoleleder, nu konsulent for ungdomsundervisningen, Bent Vedsø, Sekretær i undervisningsministeriet, Kirsten Nielsen, med undervisningsinspektør David Pedersen som sekretariatsleder.

Den 5. februar 1962 beskikkedes konsulent

for ungdomsundervisningen Poul Foersom som medlem af sekretariatet.

Ved undervisningsinspektør David Pedersens udnævnelse til formand for udvalget den 11. juni 1964 indtrådte undervisningsinspektør Sven Koch som leder af sekretariatet.

Den 29. november 1965 indtrådte sekretær Mette Bogh og sekretær Rie Halleløv som medlemmer af sekretariatet i stedet for fuldmægtig Henrik Kappel og sekretær Kirsten Nielsen.

I henhold til sit kommissorium har Pædagogisk Arbejdsudvalg udarbejdet Undervisningsvejledning for Ungdomsskolen (betænkning nr. 426) samt med henblik på revision af lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. nærværende betænkning.

Endvidere har udvalget under sit arbejde afgivet følgende udtalelser og indstillinger vedrørende ungdomsskolens indhold og administration:

- 1) Indstilling til undervisningsministeriet om udsendelse af oplysende materiale med arbejdsopgaver — jfr. lovens § 10 — samt forslag til videre udformning af materialet, forældre-pjece m. v.
Indstilling af 13. februar 1962.
Ifølge cirkulære af 15. maj 1963 har undervisningsministeriet tiltrådt udvalgets indstilling af vejledningmateriale til udsendelse fra skoleåret 1962/63.
- 2) Indstilling om udsendelse af en publikation »Ungdomsskolen — og dens opgaver« som en velkomsthilsen til de nyvalgte kommunale ungdomsskoleudvalg 1962-66. Pjecen er af statskonsulenten udsendt til ungdomsskoleudvalg m. v. i september 1962.
- 3) Indstilling til undervisningsministeren af en stilling som afdelingsleder ved Danmarks Lærerhøjskole med henblik på planlægning og iværksættelse af en ungdomsskoleleder- og læreruddannelse inden for lærerhøjskolens rammer.
Indstilling af 28. november 1962.
- 4) Indstilling til undervisningsministeren om at man med virkning fra begyndelsen af ungdomsskolesæsonen 1963/64 dels udvidede *kommunernes ungdomsskoleforpligtelser* til også at omfatte kursus i »Moderne Husførelse« og linieuddannelse i landbrug, dels henstillede til kommunerne, at

de allerede fra 1963/64 også i videst muligt omfang tilbød transportlineuddannelse og undervisning i prøveforberedende fag.

Indstilling af 18. juni 1963.

Cirkulære af 21. august 1963 indeholder dels en kraftig henstilling om at tilbyde alle unge kursus i »Moderne Husførelse« og erhvervsmæssig grunduddannelse i landbrugslinie efter undervisningsplaner udarbejdet af Pædagogisk Arbejdsudvalg for Ungdomsskolen, dels en henstilling om, at man - både af hensyn til de unge og til ønskeligheden af, at der blev gjort erfaringer til det videre forberedelsesarbejde i udvalget - flest mulige steder tilbød og iværksatte bl. a. transportlineuddannelse.

I arbejdet med vejledningen har været nedsat 3 underudvalg:

- 1) Underudvalget for den almene ungdomsskole.
- 2) Underudvalget for den erhvervsprægede ungdomsskole.
- 3) Underudvalget for den 2-årige ungdomsskole svarende til folkeskolens 8. klasse eller 9. klasse.

Der har endvidere været nedsat nogle mindre, hurtigt arbejdende udvalg til at behandle mere begrænsede problemer.

Udvalget har i vid udstrækning benyttet sig af den i kommissoriet givne bemyndigelse

til at indhente udtalelser fra særlige sagkyndige. Dette er sket dels ved indhentning af skriftlige udtalelser fra sagkyndige, dels ved direkte forhandlinger i plenarforsamlinger, underudvalgs- og sekretariatsmøder, og man har på denne måde modtaget megen værdifuld bistand.

Udvalget har rådført sig og forhandlet med:

Uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere.

Brancheudvalget for beklædningsindustrien.

Brancheudvalget for bygge- og anlægsvirksomhed.

Brancheudvalgene for landtransportområdet og

Brancheudvalget for tekstilindustrien.

Til udarbejdelsen af vejledningsmateriale, jfr. lovens § 10, har udvalget modtaget bistand af rektor Jens Ahm og overlærer O. Helms.

Udvalget har afholdt 19 plenarmøder og 50 underudvalgsmøder samt 83 arbejdsgruppemøder og 142 sekretariatsmøder.

Udvalgets sekretariat har deltaget i alle underudvalgenes arbejde.

Det Pædagogiske Arbejdsudvalg for Ungdomsskolen afleverede den 14. juni 1966 Vejledning for ungdomsskolen og Betænkning vedrørende ungdomsskolen til undervisningsminister K. B. Andersen.

Jens Als.	ingefred	Juul Andersen.	Jens Bach.
P. Dethlefsen.		Holger Hansen.	Ingolf Haubirk.
Carl Chr. Jensen.		Hans Jensen.	Arne Jørgensen.
Arne Søgård Jørgensen.		Sven Koch.	
		(leder af sekretariatet).	
Jeppe Kristensen.		Viggo Land.	Sofie Larsen.
David Pedersen.		L. Ramsdal Larsen.	Werner Rasmussen.
(formand).			
Ole H. Schmith.		Astrid Stoumann.	K. Toftegaard Andersen.
E. Tøttrup.		V. Utke.	

Mette Bogh. Rie Halleløv.

Afsnit 2.

DEN NUGÆLDENDE ORDNING I HOVEDTRÆK

Det lovmæssige grundlag for ungdomsskoler og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger er lov nr. 219 af 11. juni 1954, således som den er ændret ved lov nr. 150 af 13. maj 1959 og lov nr. 234 af 10. juni 1960.

Ungdomsskolens gældende bestemmelser er samlet i en del bekendtgørelser og cirkulærer, hvoraf de vigtigste er:

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 14. juni 1960 om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 28. juni 1960 om kommunale ungdomsnævn, amtsungholdsmævn m. v.

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 31. oktober 1960 om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.

Undervisningsministeriets cirkulære af 21. august 1963 om ungdomsskoleundervisningen i 1963/64.

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberedelseseksamen.

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 3. august 1965 om udvidet teknisk forberedelseseksamen.

I det følgende bringes alene en oversigtsmæssig redegørelse for den nugældende ordning, idet man med hensyn til de nærmere regler henviser til de i afsnit 3 under de enkelte kapitler givne fremstillinger af gældende ret.

A. Formål, omfang og indhold.

Ungdomsskolens formål er at fæstne og udbyde de almindelige skolekundskaber hos unge mennesker mellem 14 og 18 år, at give dem forståelse af og dygtiggøre dem til er-

hvervs- og samfundslivet og at bidrage til at give deres ungdomsliv, også i fritiden, forøget mening og indhold.

Ungdomsskolen kan have følgende former:

- 1) En ét- eller flerårig almen ungdomsskole med normalt mindst 144 timer årlig.
- 2) En ét- eller flerårig erhvervspræget ungdomsskole med mindst 144 timer årlig.
- 3) En to-årig ungdomsskole med mindst 480 timer årlig, som med hensyn til indhold og rettigheder svarer til folkeskolens 8. hovedskoleklasse eller 9. klasse.
- 4) En ungdomsskole.

I tilknytning til en ungdomsskole kan der oprettes en klub eller iværksættes fritidsforanstaltninger for eleverne.

Inden for den almene ungdomsskole kan ethvert fag eller emne, for hvilket der kan opstilles en undervisningsplan, og hvori der kan gives en egentlig undervisning, optages.

Den erhvervsprægede ungdomsskoleundervisning skal tilrettelægges således, at den kan indgå som led i en undervisning af voksne ikke-faglærte arbejdere.

Undervisningen på en ungdomsskole skal gives på kursus af normalt mindst 2 måneders varighed.

En kommune har pligt til over for alle unge i alderen 14-18 år at fremsætte tilbud om etablering af ungdomsskoleundervisning og skal, såfremt der melder sig mindst 10 elever, oprette ungdomsskole i kommunen. Melder der sig færre elever end 10, og ønsker kommunen ikke at oprette ungdomsskole i kommunen, har den pligt til at henvise de unge til nærmeste ungdomsskole og betale for deres undervisning.

B. Ungdomsskolens ledere og lærere.

Ungdomsskolens ledere og lærere skal efter den godkendende myndigheds skøn have de fornødne forudsætninger for at undervise, men der stilles ikke krav om bestemt uddannelse.

Folkeskolens lærere kan overtage timer i en ungdomsskole, således at disse timer helt eller delvis træder i stedet for det dem påhvilende pligtige antal undervisningstimer.

G. Ungdomsskolens lokaler og undervisningsmateriel.

Kommunen er forpligtet til at stille lokaler m. v. vederlagsfrit til rådighed for ungdomsskoleundervisningen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger.

Som hovedregel benyttes folkeskolens lokaler, men også lokaler i tekniske skoler og undervisningslokaler for ikke-faglærte arbejdere benyttes i et vist omfang.

D. Ungdomsskolens driftsudgifter.

Undervisningen er vederlagsfri for eleverne,

ligesom nødvendige læremidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed.

Alle de med ungdomsskolen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger forbundne udgifter afholdes af kommunen med adgang til efter nærmere regler at opnå tilskud fra staten - for lærerlønnens vedkommende til lige fra skolefonden — til bl. a. lederhonorar, lærerløn, læremidler samt rejsegodtgørelse til lærere og elever.

E. Ungdomsskolens administration.

Ungdomsskolens administration — uden for København - varetages af ungdomsskolens leder, det kommunale ungdomsskoleudvalg og kommunalbestyrelsen samt amsungdomsnævnet med bistand af konsulenten for ungdomsundervisning m. v. i vedkommende amt og af det rådgivende ungdomsskoleudvalg. Undervisningsministeriet er øverste tilsynsmyndighed og i visse tilfælde godkendende myndighed.

I København administreres ungdomsskoleundervisningen af et ungdomsnævn, der forelægger ungdomsskoleplaner for skoledirektionen til godkendelse.

Afsnit 3.

UDVALGETS OVERVEJELSER OG FORSLAG

Indledning: Sigtet tor revisionen af ungdomsskolebestemmelserne.

A. Revisionen i 1959/60 i
hovedtræk.

Ved revisionen af ungdomsskolebestemmelserne i 1959/60 opnåedes lovhjemmel for følgende tre vigtige nydannelser i ungdomsskolearbejdet:

1. Alle unge mellem 14 og 18 fik en lovhjemlet ret til et ungdomsskoletilbud.
2. Det offentlige - først og fremmest kommunerne - fik pålagt en række ungdomsskoleforpligtelser, således at der kunne blive realiteter bag de 14-17 åriges ungdomsskolerettigheder.
3. Der skabtes lovhjemmel for at opbygge en stærkt differentieret ungdomsskoleundervisning.

B. Ungdomsskolearbejdets
resultater 1960/65.

Der henvises til de i bilag 5 optagne oversigter.

Tabel 1 - Oversigt over skole- og elevantal 1960/61 - 1965/66.

Tabel 2 - Antal ungdomsskoler og elever ved indmeldelsen 1965/66.

Tabel 3 - Antal elever pr. 15/1 1966 fordelt efter beskæftigelse og anden samtidig uddannelse.

Tabel 4 - Antal elever pr. 15/1 1966 fordelt efter alder og antal år i ungdomsskolen.

Tabel 5 a - Fødselsårgange 1945-65.

Tabel 5 b - Summen af 14-17 årige.

I oversigterne indeholdes tal for skoler og elever for hvert af landets amter. Hovedtalle-

ne for landet som helhed kan sammenfattes således:

I løbet af de 6 år fra 1960/61 til 1965/66, som omfattes af statistikken, er antallet af skoler vokset fra ca. 350 til ca. 650 og elevantallet fra ca. 19.000 til ca. 59.000.

Elevernes fordeling på alder og køn var pr. 15. januar 1966:

alder i år	piger	drenge	i alt	%
14	8.803	6.003	14.806	28,2
15	9.803	7.084	16.887	32,2
16	6.442	5.336	11.778	22,4
17	3.130	3.928	7.058	13,4
18	590	1.405	1.995	3,8
i alt	28.768	23.756	52.524	100,0

Elevernes deltagelse i ungdomsskoleundervisningen i 1964/65 fremgår af nedenstående oversigt:

	antal elever
Almene ungdomsskolekursus . . .	36.040
Prøveforberedende undervisning	
Moderne Husførelse I	5.518
Moderne Husførelse II	2.590
Andre prøveforberedende fag	2.604
	10.712
Erhvervsmæssige grunduddannelser	
Landbrugslinie I trin	1.307
Landbrugslinie II trin	1.137
Transportlinie I trin	67
Transportlinie II trin	45
Bygge- og anlægslinie I trin .	6
	2.562
i alt	49.314

Tilslutningen til de almene ungdomsskolekursus og den prøveforberedende undervisning er størst. Denne undervisning er kendetegnet ved sin karakter af fritidsundervis-

ning med tilvalgsprincippet som bærende grundlag, dog at faget ungdomsorientering udgør et fast led i undervisningsprogrammet for hver enkelt elev.

Tilslutningen til de erhvervsmæssige grunduddannelser er endnu kun meget beskeden. Imidlertid må denne nydannelse efter udvalgets opfattelse tillægges meget stor betydning, hvilket også er kommet til udtryk i andre afsnit i betænkningen og i vejlednin-

gen. Der skal i denne forbindelse henvises til de forslag, udvalget har stillet om udbygning af samarbejdet med uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere, om nye bestemmelser om arbejdsfrihed og om de økonomiske vilkår under deltagelse i de erhvervsmæssige grunduddannelser.

Fordelingen af ungdomsskolens elever pr. 15. januar 1966 efter beskæftigelse og anden samtidig uddannelse var således:

	piger	dreng	i alt	%
bude	19	321	340	0,6
på værksted eller fabrik uden lærekontrakt	445	1.366	1.811	3,4
ved landbrug	21	3.380	3.401	6,5
ved fiskeri	2	30	32	0,1
ved husligt arbejde eller barnepiger	3.208	1	3.209	6,1
i butik, på kontor uden lærekontrakt	856	218	1.074	2,0
Kontor- og handelslærlinge	1.465	846	2.311	4,4
Lærlinge i håndværk og industri	508	3.631	4.139	7,9
7. klasse	793	647	1.440	2,7
8. -	6.006	4.293	10.299	19,7
9. -	3.679	2.273	5.952	11,4
10. -	291	113	404	0,8
hjælpeklasse	126	159	285	0,5
1. real	4.435	2.486	6.921	13,2
2. -	3.730	2.090	5.820	11,2
3 -	1.992	1.238	3.230	6,1
gymnasium	299	237	536	1,0
anden beskæftigelse	736	357	1.093	2,0
uden beskæftigelse	155	72	227	0,4
	28.766	23.758	52.524	100,0

Ca. 2/3 er således elever i folkeskolens 8.-10. klasse eller i 1.-3. realklasse. Blandt de øvrige elever er det overvejende flertal erhvervsmæssigt beskæftiget, enten i læreforhold eller uden lærekontrakt.

G. De 14—17 åriges deltagelse i undervisning eller uddannelse.

Med udgangspunkt i oplysninger fra det økonomiske sekretariat og fra undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulent har man beregnet, at de 14-17 årige i 1965 udgjorde i alt ca. 320.000 personer, hvoraf ca. 232.000 fortsatte skolegangen ud over den undervisningspligtige alder eller indgik i lærlingeuddannelser, medens de øvrige, i alt ca. 88.000, ikke indgik i sådan undervisning eller uddannelse, jfr. nedenstående oversigt:

De enkelte årgange procentvis fordelt ef-

ter deltagelse i undervisning og uddannelse 1965:

Alderstrin	14	15	16	17	i alt
Årgangens størrelse (tus.)	76	76	82	86	320
Undervisning eller uddannelse _____ (tus.)	66	67	59	40	232
Ikke i uddannelse eller uoplyst ... (tus.)	10	9	23	46	88
I undervisning eller uddannelse %					
8.-10. klasse	44	27	2		
Efterskole	3	4	4		
1.-3. realklasse	40	38	29		
1.-3. gymnasieklasse		1	11	10	
Lærlingeuddannelse i					
industri og håndværk		9	13	18	
handel og kontor.		10	13	18	
I alt (i procent)	87	89	72	46	
Ikke i uddannelse eller uoplyst (i procent) ...	13	11	28	54	

Langt den største del af de 14-årige har således fortsat skolegangen. Af de 15-årige er ca. 70 % endnu i skole, medens 19 % er kommet i lære i henhold til lovgivningen om læreforhold.

I forhold til tidligere udnyttes således tilbuddene om fortsat undervisning og uddannelse i meget høj grad, og denne udvikling må forventes at fortsætte, hvortil kommer, at der muligvis vil blive indført en undervisnings- eller uddannelsespligt ud over det 14. år.

Om fordelingen af de 88.000 14-17-årige, som i 1965 ikke fortsatte i skole eller deltog i de omhandlede uddannelser, foreligger ikke ajourførte oplysninger. En del af de unge i denne gruppe vil være under uddannelse i etaterne og kommunerne, som elever i bank- og forsikringsvæsen, i de kortere tekniske uddannelser eller ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser. For pigernes vedkommende, især de 16—17 årige, vil en del være beskæftiget i elevforhold i sundhedsvæsen, kulturelle og sociale institutioner og i huset som led i en uddannelse til sygeplejerske, børnehavelærerinde, barneplejerske, husholdningslærerinde m. v. sideløbende med deltagelse i ungdomsskolens kursus i moderne husholdelse.

Det kan anføres, at Statistisk Departement hvert 5. år ved folketællingerne indhenter oplysninger om beskæftigelsesforholdene. De senest foreliggende tal stammer fra folketællingen pr. 26. september 1960, hvoraf fremgik, at det største antal unge, ikke-faglærte mænd fandtes i sognekommunerne, beskæftiget som landbrugsmedhjælpere og landarbejdere, medens flertallet af de unge, erhvervsmæssigt beskæftigede piger, som ikke var i lære, på samme tidspunkt enten var beskæftiget ved fabriksarbejde, syning m. v. eller ved hjælpearbejde og rengøring. Det er antagelig meget nær tilsvarende forhold, der findes i dag, blot er gruppernes talstørrelse reduceret betydeligt i løbet af de sidste fem år.

Socialforskningsinstituttets ungdomsundersøgelse, en stikprøveundersøgelse, der blev offentliggjort i januar 1966, understreger disse forhold. Det fremgår af denne undersøgelse, at opdelingen på uddannelser og erhverv for hele gruppen 14-20 årige var således:

Under uddannelse (herunder lærlinge) . .	ca. 70 %
Faglærte	ca. 4 %
Ikke-faglærte	ca. 16 %
Husligt arbejdende	ca. 8 %
Værnepligtige	ca. 2 %

Ses specielt på de 17 årige, illustreres forskellen mellem de unge mænd og piger, der er født i 1947 og 1948, således:

	Mænd 1947	Mænd 1948	Kvinder 1947	Kvinder 1947
Fødselsargang				
Under uddannelse	74,4%	80,5%	61,4%	71,5%
Faglærte	2,0%	-	2,1%	
Ikke-faglærte	22,6%	19,1%	16,8%	13,9%
Husligt arbejdende	-	-	18,3%	14,2%
Værnepligtige ...	0,3%			

I aldersgruppen de 17 årige er der således henholdsvis 13 % og 9 % flere af de unge mænd end af de unge kvinder under uddannelse, hvilket nok især skyldes lærlingeforhold. Endvidere ses, at der er flere ikke-faglærte mænd end kvinder, mens 18,3 % af de unge piger er i husligt erhverv.

Vedrørende de geografiske forholds betydning kan om samtlige 14-20 årige i Socialforskningsinstituttets undersøgelse anføres, at 19,9 % af de unge i landkommunerne er ikke-faglærte, mens den tilsvarende procent i hovedstadens omegn er 9,8.

Også de husligt arbejdende unge piger er fortrinsvis samlet i landkommunerne og i de bymæssige bebyggelser. Her er således henholdsvis 10,8 % og 12 % beskæftiget ved husligt arbejde, mens de tilsvarende andele for hovedstaden og hovedstadens omegn er 3,0 % og 5,2 %. (Det bemærkes dog, at de hjemmegående døtre og gifte husmødre udgør i alt 36 % af denne gruppe).

D. Forholdet til andre undervisningsformer.

Følgende undervisningsformer m. v. har direkte eller indirekte afgørende indflydelse på ungdomsskolens opgaver og ungdomsskolens muligheder for at løse disse:

- Folkeskolens 8.-9.-10. klasser og realklasserne.
- Lærlingeskolerne.
- De kortere tekniske uddannelser.
- Specialarbejderuddannelserne.
- Fritidsundervisningen for voksne.

Ad a — *Folkeskolens 8.—9.—10. klasser og realklasserne.*

I relation til ungdomsskoleopgaverne er det navnlig følgende forhold m. v. i folkeskoleundervisningen, der har interesse:

Valg af valgfrie fag - sammenstykningsmuligheder

Orienteringsundervisningen

Specialundervisningen.

Vedrørende valg af valgfrie fag og sammenstykningsmuligheder tegnes der en udviklingslinie i kap. 16 i publikationen »Afsluttende prøver i folkeskolen — Normer og Krav«, i bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberedelseseksamen og i bekendtgørelse af 3. august 1965 om udvidet teknisk forberedelseseksamen.

»Skole-klasse-elev-statistik 1964-65« (udsendt foråret 1965 af undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulent) giver en oversigt over valget af valgfrie fag i 8.-9. klasse i tabellerne 3.41 og 3.41 a-b-c. I kommentarerne til tabellerne anføres, at eleverne gennemsnitlig har ca. 4 valgfrie fag hver, samt bl. a. følgende vedrørende de hyppigst valgte fag i 8. klasse (værkets side 71):

»For de teoretiske fags vedkommende er det idet den procent af eleverne, der har valgt faget, er angivet i parentes — fagene engelsk (65,7 %), tysk (40,4%), naturlære (26,9%) og matematik (23,6 %), der er dominerende; for de mere erhvervs- og hobbybetonede fag er det håndgerning (22,2%), husgerning (34,5%), sløjd (22,0%), maskinskrivning (70,0 %), regnskabsføring (20,8 %), teknisk tegning (10,7 %) og værkstedsundervisning (15,6 %), der er de hyppigst valgte. . . .«

Ungdomsskolen har her en opgave som supplerende skoleform.

Ved et samarbejde mellem folkeskole og ungdomsskole kan der tilbydes eleverne flere valgmuligheder, hvilket har betydning både med hensyn til fag, der afsluttede med en statskontrolleret prøve kan indgå i en kombination som f. eks. teknisk forberedelseseksamen, og med hensyn til de andre fag, der inden for ungdomsskolen kan afsluttes med statskontrolleret prøve: maskinskrivning, moderne husførelse og latin. Disse fag har i stor udstrækning været søgt af elever fra folkeskolens realafdeling, således at ungdomsskolen på dette område har fungeret som tilvalgsmulighed.

Vedrørende orienteringsundervisningen er der inden for folkeskolen med udgangspunkt i undervisningsvejledning for folkeskolen — den blå betænkning — sket en fornyelse, ikke mindst med hensyn til hele erhvervs- og uddannelsesorienteringen.

I folkeskolens ældste klasser deltager eleverne i virksomhedsbesøg og udstationeres i erhvervspraktik, der er oprettet stillinger for erhvervsorienteringskonsulenter, og ved enkelte skoler er arbejdet inden for erhvervsorienteringen betroet en enkelt lærer som særlig opgave.

På timeplanerne er der givet en mere fremtrædende plads for undervisning i erhvervsorienterende fagområder som værkstedsundervisning, huslige fag, praktiske handels- og kontordiscipliner m. v. jfr. foran om den hyppighed, hvormed eleverne har valgt disse fag.

Udvalget vil anse det for betydningsfuldt, at folkeskolen i sin erhvervs- og uddannelsesorientering oplyser eleverne om ungdomsskolens supplerende undervisnings- og uddannelsesstilbud.

Ungdomsskolen kan i fortsættelse af folkeskolen medvirke til en bedre orientering af de unge om deres egne problemer både af ren personlig art og med hensyn til valg af uddannelse og beskæftigelse.

Folkeskolen og ungdomsskolen har identisk den samme opgave med hensyn til at støtte de unge i deres samfundsmæssige orientering.

Vedrørende specialundervisningen i folkeskolen må bemærkes, at man med detaljeret hjemmel i cirkulærene af 4. august 1961 og 4. februar 1965 nu etablerer specialundervisning i normalskolen for følgende kategorier af handicappede børn: læseretardedede, bevægelseshæmmede, døve og svaghørende, blinde og svagtseende, talehæmmede og intelligensretardedede.

En væsentlig del af eleverne overvinder de specielle vanskeligheder i en sådan grad, at der ikke siden opstår behov for specialundervisning. Men en del elever har blivende handicap, og for disse elever har ungdomsskolen en selvfølgelig opgave i en fortsættelse af folkeskolens bestræbelser med at etablere en egentlig specialundervisning.

Ad b — Lærlingskolerne.

Ud over den stadig igangværende omlægningsproces med indførelse af dels centralskoleundervisning, dels dagundervisning, er der især grund til at påpege handelsskoleundervisningens krav om et bestemt kundskabsniveau for elever, der søger handelsskoler, samt den i oktober 1965 offentliggjorte lærlingestatistik for 1964.

Vedrørende handelsskoleundervisningens krav om gennemgået 8.-9. klasse - eller 8.-9.-10. klasse - afsluttet med statskontrolleret prøve eller forkursus i handelsskolen eller prøveforberedende undervisning i ungdomsskolen i dansk og regning henvises til undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1964 samt publikationen »De nye undervisningsplaner for lærlinge på handelsskoler.«

Det vil være både ønskeligt og naturligt, at undervisningen inden for nogle af handelsskolens andre fag (maskinskrivning og bogføring) samt teknisk skoles undervisning tilrettelægges med de statskontrollerede prøver fra folkeskolen og/eller ungdomsskolen som grundlag.

Vedrørende lærlingestatistikken for 1964 (Statistiske efterretninger nr. 46, 8. oktober 1965) er det ikke mindst følgende kommentar og oversigt, der i denne forbindelse fortjener særlig opmærksomhed:

» . . . i 1964 blev indgået 34.179 læreforhold; stigningen siden førkrigsårene skyldes delvis, at der i årenes løb er blevet anerkendt flere erhvervsområder som fag i lærlingelovens forstand, ligesom offentlige kontorer er kommet ind under loven; men stigningen er også udtryk for, at der er en stadig stigende procentvis andel af en årgang unge, der bliver faglært. Forholdet mellem antallet af udskrivninger fra skolen, excl. studentereksamen, og antallet af indgaaede læreforhold i årene 1961-64 viser således følgende:

	Skoleudskrivninger 1000	Påbegyndt læreforhold 1000	%
<i>Drenge</i>			
1961	38,6	22,0	56,9
1962 _____	38,7	23,2	60,1
1963	37,0	22,5	60,7
1964	34,8	23,0	66,0
<i>Piger</i>			
1961	37,1	10,0	26,8
1962	37,6	10,7	28,3
1963	36,7	10,5	28,7
1964	34,3	11,2	32,7

	Skoleudskrivninger 1000	Påbegyndt læreforhold 1000	%
<i>Drenge og piger tilsammen</i>			
1961	75,7	32,0	42,2
1962	76,3	33,9	44,4
1963 _____	36,7	33,0	44,8
1964 _____	69,1	34,2	49,5

Kommentarer:

Efter at man i lærlingeuddannelserne er gået over til dagundervisning samt undervisning i sammenhængende tidsrum, er der hos mange lærlinge opstået behov for og ønske om supplerende fritidsundervisning, hvilket deres deltagelse i ungdomsskolen (jfr. bilag 5, tabel 3) er et udtryk for.

Endvidere vil ungdomsskolen være det naturlige sted for de elever fra handelsskolen og teknisk skole, der har behov for specialundervisning til afhjælpning af et handicap.

Ad c — De kortere tekniske uddannelser.

I relation til ungdomsskolearbejdet må det påpeges, at man i arbejdet med at etablere nye kortere tekniske uddannelser lader teknisk forberedelseseksamen være udgangspunktet, og at man netop med bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberedelseseksamen og med bekendtgørelse af 3. august 1965 om udvidet teknisk forberedelseseksamen fik fastslået, at eleverne kunne aflægge disse eksaminer stykkevis og sammenstykke dem inden for forskellige skoleformer. Herved er ungdomsskolen blevet den vigtigste ekstra undervisningsmulighed i ungdomsårene for de unge, der ikke, medens de gik i folkeskolen, var deres uddannelsesønske bevidst.

Ad d - Specialarbejderuddannelserne.

I den af Uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere udsendte »beretning om uddannelsesloven 1. april 1962-31. marts 1964« forefindes de senest offentliggjorte samlede oplysninger om arbejdet efter loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Der kan være grund til at anføre, at den til 1964/65 berammede lovrevision blev udskudt til senest 1967/68, at uddannelsen af specialarbejdere etableres på selv- ejende institutioner oprettet af arbejdsmarkedets parter, at 18-års-grænsen opretholdes

i det omfang, de erhvervsmæssige grunduddannelser i ungdomsskolen er etableret, samt at der er etableret et direkte samarbejde mellem Uddannelsesrådets sekretariat, de respektive brancheudvalg samt direktoratet for ungdomsundervisningen.

Ad e — *Fritidsundervisningen for voksne.*

Vedrørende undervisningsomfang m. v. for bl. a. aftenskolen henvises til bilag 1, side 118-121 i betænkning vedrørende fritidsundervisning for voksne (nr. 396). I betænkningens kap. 3 - afsnit I, side 25-52 bringes de vigtigste forslag vedrørende den fremtidige struktur af fritidsundervisningen for voksne. Det må i denne forbindelse særlig bemærkes, at udvalget foreslår, at den fremtidige fritidsundervisnings grænsepæle bliver: Frivillighed, fritid og voksne mennesker. I betænkningen foreslås ingen bestemte aldersangivelser, men det betones stærkt, at fritidsundervisningen skal tilrettelægges for voksne, og at modne unge skal have adgang til eventuelle ledige pladser i samtlige fritidsundervisningens 12-13 forskellige former. Det må også bemærkes, at udvalget i enighed foreslår, at specialundervisning og forberedelseskursus (til statskontrollerede prøver) på længere sigt bør tilbydes og oprettes ved offentlig foranstaltning.

I forbindelse hermed vil det være rimeligt at samarbejde denne undervisning med den tilsvarende undervisning inden for ungdomsskolen, da undervisningen har samme mål og sigte, og da man herved undgår centralisering af for store områder ved tilbud om og etablering af de mere specielle fagområder.

E. Spørgsmålet om udvidet undervisningspligt.

Medens det foran er vist, at ungdomsskolen allerede nu har en mangesidet berøringsflade til andre undervisnings- og uddannelsesformer, vil en eventuel indførelse af forlænget undervisningspligt nødvendiggøre en yderligere afklaring af forholdet til disse områder.

Udvalget er opmærksom på, at der i undervisningsministeriet er nedsat et embedsmandsudvalg med henblik på forberedelse af en forlænget undervisningspligt, men det er endnu ikke kendt, på hvilket tidspunkt og på hvilken måde en nyordning vil blive ind-

ført. Denne ukendte faktor må udvalget medtage i sine overvejelser, ikke mindst fordi den kan få indflydelse på en stillingtagen til ungdomsskolens administration i de forskellige led fra lokal til central administration.

En forlænget undervisningspligt vil efter udvalgets synspunkt sandsynligvis tale for et snævrere samvirke imellem forskellige skoleformer, som i øjeblikket er helt eller delvis uafhængige. I den henseende kan der drages sammenligninger med udviklingen i Sverige, hvor der er sket en fuldstændig integration i grundskolen, og hvor der nu planlægges en integration på det såkaldte gymnasiale trin, d. v. s. i alderstrinnene 17-19 år.

En udvidelse af undervisningspligten vil bl. a. berøre læringeuddannelserne og de erhvervsmæssige grunduddannelser for 15-17 årige, hvad enten de to uddannelsesformer skal integreres i undervisningspligten eller placeres i forlængelse heraf.

Tilsvarende må fritidsundervisningen og fritidsforanstaltningerne tages op til vurdering i denne forbindelse.

Udvalget skal derfor foreslå, at hele problematikken omkring de 14-17 åriges uddannelses- og undervisningsmuligheder og fritidsvilkår, herunder administrative integrationsproblemer, tages op til undersøgelse inden for den nærmeste fremtid.

I denne forbindelse har en gruppe inden for udvalget peget på den betydning, som opbygning af en fælles administration for folkeskolen og ungdomsskolen ville kunne få for begge skoleformer. Gruppen har peget på, at de to skoleformer i stigende grad står over for løsningen af nært beslægtede arbejdsopgaver, et forhold, der yderligere understreges derved, at en talmæssigt stor del af ungdomsskolens elever tillige er elever i folkeskolen.

Som arbejdet har udviklet sig siden 1958 inden for ungdomsskolen og folkeskolen, står disse to undervisningsområder i stigende grad over for løsningen af nært beslægtede arbejdsopgaver og arbejder i udstrakt grad med det samme elevklientel. Såfremt undervisningspligten forlænges, må det antages, at udviklingen vil gå videre i denne retning.

Karakteristisk for arbejdet i såvel ungdomsskolen som i folkeskolens 8.—10. klasser er tilvalgsprincippet centrale placering, og det ville kunne få stor betydning, såfremt en

lokal koordinering kunne gennemføres i de enkelte kommuner, således at tilbuddene i de to skoleformer opbyggedes mere ud fra en helhedsbedømmelse, end det i dag er tilfældet.

Der kan peges på en række fælles arbejdsopgaver: undervisning, der afsluttes med statskontrollerede prøver — specialundervisning i alle dens former, herunder formentlig også den meget krævende centerundervisning for stærkt handicappede, som for tiden er under udbygning. — Endvidere det behov, der altid i folkeskolen vil være til stede for at yde eleverne et supplement til den egentlige undervisning i form af mere fritidsbetonede aktiviteter, en opgave, der ikke i tilstrækkelig grad kan varetages af folkeskolen i dag.

Inden for begge skoleformer udvikles en stadig mere intim kontakt med erhvervslivet. Med hensyn til folkeskolen peger gruppen således på udbygningen af hele erhvervsorienteringsområdet med virksomhedsbesøg og erhvervspraktik, oprettelse af stillinger for erhvervsorienteringskonsulenter, begyndende udvikling af kontaktlærerprincippet (d. v. s. at en lærer på den enkelte skole i særlig grad beskæftiger sig med opgaver inden for erhvervsorienteringen) samt en fremtrædende plads for undervisning i erhvervsorienterede fagområder som værkstedsundervisning, huslige fag, praktiske handels- og kontordiscipliner m. v.

Konstateringen af de nævnte forhold fører efter gruppens opfattelse ganske naturligt til overvejelse af, hvorvidt administrationen af folkeskolen og ungdomsskolen bør bygges sammen. Dette spørgsmål ligger uden for nærværende udvalgs kommissorium, og en gennemførelse af en sådan ordning forudsætter betydelige ændringer i såvel ungdomsskolens som folkeskolens administrative opbygning.

Eksempelvis skal dog peges på den fordel, der med henblik på lokal koordinering af de to skoleformer ville være til stede, såfremt både ungdomsskolen og folkeskolen sorterede under en fælles skolekommission. Ved fortsat udbygning af skolenævnsinstitutionen aflastes skolekommissionen for en lang række opgaver - eventuelt kunne et udvalg under skolekommissionen nedsættes for ungdomsskolen.

En forudsætning for et administrativt fællesskab som det her nævnte må dog være, at den enkelte folkeskole og den enkelte ungdomsskole statusmæssigt står sideordnet, således at ungdomsskolen sikres arbejdsmæssig selvstændighed i forhold til folkeskolen og f. eks. er uafhængig af den lokale inspektør i folkeskolen.

Konklusionen af gruppens overvejelser i den øjeblikkelige situation er blevet, at en separat udbygning af hver af de to skoleformers administration vil kunne vanskeliggøre en samlet reorganisering. Hvor konkrete arbejdsopgaver kræver det, må administrationen dog udbygges i overensstemmelse hermed, og gruppen har kunnet tiltræde de i nærværende betænkning indeholdte forslag til administrative reformer, herunder forslag til udbygning af samarbejdet mellem folkeskole og ungdomsskole, ud fra denne synsvinkel.

F. Konklusion.

Det samlede udvalg foreslår på baggrund af foranstående overvejelser, at den forestående lovrevision gennemføres under mottoet: Fortsættelse, udbygning og forbedring af vilkårene.

Der skal herved peges på, at ungdomsskolen fortsat foreslås at være beregnet på samme aldersgruppe som hidtil, nemlig de unge i alderen 14, 15, 16 og 17 år, men af denne aldersgruppe, som for tiden består af godt 300.000 unge, er der endnu en meget betydelig del, som ikke har taget imod de fremsatte tilbud om ungdomsskoleundervisning, og der er således mulighed for en fortsat udvidelse af ungdomsskolens elevtal.

Ændringsforslagene vedrører bestemmelserne om:

- I. Ungdomsskolens omfang, indhold og ordning.
- II. Eleverne.
- III. Ledere og lærere.
- IV. Ungdomsskolens lokaler og undervisningsmateriel m. v.
- V. Uddannelseskursus.
- VI. Ungdomsskolens driftsudgifter.
- VII. Ungdomsskolekostskoler.
- VIII. Ungdomsskolens administration.

Kapitel I.

UNGDOMSSKOLENS OMFANG, INDHOLD OG ORDNING

I. Omfang og indhold.

Gældende ret.

Efter § 2 i gældende lov kan ungdomsskolen have følgende former:

- 1) *en ét- eller flerårig almen ungdomsskole*, hvor undervisningen skal have en varighed af mindst 144 timer årlig; mindst 36 timer årlig skal anvendes til en erhvervs- og samfundsbetonet undervisning. De øvrige timer anvendes til undervisning i fag å mindst 24 timer.

I kommuner, hvor det ikke anses for muligt at opnå tilslutning til en skole med 144 timer, kan skolen oprettes med mindst 72 timer, hvoraf et under hensyn til skolens omfang afpasset timetal, dog mindst 24 timer, skal anvendes til en erhvervs- og samfundsbetonet undervisning.

- 2) *En ét- eller flerårig erhvervspræget ungdomsskole*, hvor undervisningen skal have en varighed af mindst 144 timer årlig. Der skal gives en undervisning, der i første række sigter mod at dygtiggøre de unge i forskellige erhvervsområder, og som herudover giver en almindelig erhvervs- og samfundsorientering. Undervisningen skal tilrettelægges således, at den kan indgå som led i en undervisning af voksne ikke-faglærte arbejdere.

En erhvervspræget ungdomsskole kan endvidere indrettes med landbrugsfaglig, huslig eller anden grundlæggende erhvervsuddannelse.

- 3) *En to-årig ungdomsskole*, hvor undervisningen skal have en varighed af mindst 480 timer årlig. Undervisningen skal med hensyn til indhold og rettigheder svare til folkeskolens 8. hovedskoleklasse. For ele-

ver, der har gennemgået folkeskolens 8. hovedskoleklasse, kan undervisningen tilrettelægges med et indhold, der svarer til folkeskolens 9. klasse.

Efter undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberedelseseksamen og bekendtgørelse af 3. august 1965 om udvidet teknisk forberedelseseksamen kan der endvidere i ungdomsskolen, jfr. lovens § 26, stk. 1, etableres *forberedende undervisning* til nævnte eksaminer.

Ved førstnævnte bekendtgørelse indførtes det såkaldte »sammenstykningsprincip«, idet der blev åbnet mulighed for et samarbejde mellem de forskellige skoleformer med hensyn til undervisningens gennemførelse og eksamens afholdelse, således at eleverne i 9. og 10. klasse kan aflægge prøve i ét eller flere af de af eksamen omfattede fag for derefter at tage den afsluttende prøve i de resterende fag inden for ungdomsskolen, på teknisk forberedelseskursus eller ved forsvarets civilundervisning. På samme måde vil eksamen kunne tages i enkelte fag ad gangen i ungdomsskolen eller på andre godkendte skoler.

- 4) *Ungdomskostskole*, hvorom der henvises til kapitel VII

Efter lovens § 43 kan der i tilknytning til en ungdomsskole etableres forskellige *fritidsanstaltninger*, herunder ungdomsskoleklub, for ungdomsskolens elever.

Udvalgets forslag.

Den nuværende inddeling af ungdomsskoleundervisningen efter dens former foreslås æn-

dret således, at undervisningen i højere grad opdeles efter dens indhold og sigte og benævnes på følgende måde:

1. Almene ungdomsskolekursus.
2. Prøveforberedende undervisning.
3. Erhvervsmæssige grunduddannelser.

Samtidig foreslås det, at specialundervisning optages som særlig forpligtelse på linie med den øvrige ungdomsskoleundervisning.

Endvidere foreslår man, at bestemmelserne vedrørende ungdomsskolens fritidsforanstaltninger, som indholdsmæssigt ønskes opretholdt, i loven optages i umiddelbar tilknytning til lovens bestemmelser vedrørende ungdomsskolens undervisning, således at det også af placeringen i loven kommer til at fremgå, at man gennem de supplerende fritidsforanstaltninger kan arbejde for virkeliggørelsen af ungdomsskolens formål.

Ungdomsorientering.

Udvalget har nøje overvejet spørgsmålet om, hvorvidt den nuværende ordning, hvorefter der, *uanset hvilken form for ungdomsskoleundervisning der er tale om*, skal indgå en erhvervs- og samfundsbetonet undervisning, der er tilrettelagt med de unges egne problemer som udgangspunkt, herunder erhvervsorientering, bør opretholdes.

Siden den første ungdomsskolelov — lov af 4. juni 1942 om ungdomsskoler for den ufaglærte ungdom — er der sket væsentlige ændringer af faget såvel i omfangsmæssig som indholdsmæssig henseende.

Fra det oprindelige krav om at mindst halvdelen af timerne skal anvendes til *praktisk betonet* undervisning, afpasset efter de hovedbeskæftigelser, der kunne regnes at stå åbne for de unge i erhvervslivet, har faget via ændringen i 1948, hvorefter 40 timer årlig af 90 timer årlig for aftenundervisnings vedkommende og 30 timer årlig af 75 timer årlig for dagundervisningens vedkommende skulle anvendes til *erhvervsbetonet* undervisning, og ændringen i 1954, hvor man fjernede sig noget fra den ensidigt erhvervsbetonede undervisning ved at lægge vægten på *erhvervs- og samfundsbetonet stof*, udviklet sig til den nuværende ordning, hvor det i lovteksten udtrykkeligt angives, at undervisningen skal tilrettelægges med udgangspunkt i

de unges egne problemer, og at undervisningen skal omfatte erhvervsorientering.

Omfanget af undervisningen er for ungdomsskolekursus på 144 timer fastsat til mindst 36 timer og for ungdomsskolekursus på 72 timer til mindst 24 timer.

Udvalget er bekendt med, at et ikke ringe antal ungdomsskolemedarbejdere ønsker, at også denne undervisning skal være valgfri. Som eksempel på henvendelser herom henvises til den som bilag 1 optrykte henvendelse fra ungdomsskolelederkredsen for Københavns amtsrådskreds.

Problemet om det rimelige i fortsat at opretholde faget som obligatorisk er blevet særlig aktuelt derved, at eleverne i folkeskolens 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse har modtaget eller modtager undervisning i beslægtede emner i orienteringsfagene, ligesom de modtager erhvervsorientering i folkeskolen.

Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at undervisningen i dette fag i ungdomsskolen med udgangspunkt i de i vejledningen givne retningslinier kan tilrettelægges således, at der bliver tale om et helt nyt fag. Det er her af betydning, at elevsammensætningen er en anden i ungdomsskolen. Flere aldersgrupper er samlet om undervisningen, elevernes situation har ændret sig, og forudsætningerne for tilegnelse og udbytte af undervisningen vokser med elevernes alder og udvikling.

Man foreslår derfor, at faget opretholdes som et selvstændigt obligatorisk fag i ungdomsskolen.

Med hensyn til benævnelsen af faget finder man, at den nuværende: *erhvervs- og samfundsbetonet undervisning* bør erstattes af benævnelsen: *ungdomsorientering*, idet denne i højere grad angiver, at orienteringen skal gives med udgangspunkt i de unges egne problemer.

Med hensyn til det antal timer, der skal anvendes til denne undervisning, finder man det forsvarligt at foreslå, at dette fastsættes til mindst 24 timer årlig.

1. Almene ungdomsskolekursus.

Omfang.

Det er over for udvalget oplyst, at den nuværende adgang til i kommuner, hvor det

ikke anses for muligt at opnå tilslutning til en skole med 144 timer, at oprette skolen med 72 timer er blevet anvendt i vidt omfang, navnlig i tilfælde hvor eleverne samtidig deltager i anden undervisning, enten i folkeskolen, gymnasierne, tekniske skoler eller handelsskoler, og derfor vanskeligt kan afse tid til at deltage i et ungdomsskolekursus på 144 timer.

Under hensyn til den praksis, der således har udviklet sig, foreslår udvalget, at bestemmelsen om varighed af et alment ungdomsskolekursus ændres således, at det skal omfatte mindst 72 timer, hvoraf mindst 24 timer skal anvendes til ungdomsorientering. De øvrige timer anvendes til undervisning i fag å mindst 24 timer, men der skal altid være et rimeligt forhold mellem målet for undervisningen og timetallet.

Indhold.

Med hensyn til hvilke faggrupper, der kan gives undervisning i, bør den hidtidige ordning, hvorefter ethvert fag eller emne, hvortil der kan opstilles en undervisningsplan, og hvori der kan gives en egentlig undervisning, kan optages, bibeholdes.

I vejledningen er der optaget forslag til kursusplan og anvisninger for følgende fag og emner: barnepleje, børnepasning og sundhedslære - boliglære - dansk - formning - fremmedsprog - førstehjælp - husførelse - håndarbejdsfagene - landbrugsfaglige emner — maskinskrivning - regning, matematik og geometrisk tegning - tekniske orienteringsfag — træbearbejdning, siderne 49-157.

Disse fag og emner er ifølge indberetninger om ungdomsskoleundervisningen de hyppigst forekommende, men også andre fag og emner vil kunne optages på en ungdomsskoles undervisningsplan.

Udvalget er af den opfattelse, at udarbejdede kursusplaner og anvisninger kan være af stor praktisk betydning; dels vil det være en lettelse for den enkelte lærer, og dels vil det, såfremt de enkelte ungdomsskoler beslutter sig til at anvende disse, kunne betyde en administrativ lettelse for den godkendende myndighed. Udvalget skal derfor foreslå, at der, efterhånden som der måtte vise sig behov herfor, af direktoratet for ungdomsundervisningen udarbejdes planer også for andre fag.

2. Prøveforberedende undervisning.

Indledende bemærkninger.

Ved ungdomsskolens prøveforberedende undervisning forstås enten en særlig tilrettelagt undervisning med henblik på statskontrolleret prøve i enkeltfag eller undervisning svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse.

Udvalget ønsker her at understrege, at ungdomsskolens undervisning i almene ungdomsskolekursus fortsat må tillægges stor vægt. På den anden side finder man det nødvendigt, at der inden for ungdomsskolens rammer kan tilbydes unge en undervisning i fag, de ikke har modtaget undervisning i i folkeskolens 8. hovedskoleklasse, 9. klasse og/eller 10. klasse med adgang til efterfølgende prøve. Undervisningen giver adgang til afsluttende statskontrolleret prøve, der er identisk med folkeskolens.

Ud fra den betragtning, at det væsentligste i denne undervisning på tilsvarende måde som i folkeskolen må være selve undervisningen og det udbytte, den enkelte elev har af at modtage denne, har udvalget søgt at finde frem til en anden benævnelse. Navne som forberedelseskursus og specielle ungdomsskolekursus har været nævnt, uden at disse dog har kunnet opnå tilslutning.

I forbindelse med det anførte ønsker udvalget endvidere at fremhæve, at også elever, der ikke ønsker at indstille sig til afsluttende prøve, må kunne deltage i undervisningen. Man må dog gøre sig klart, at den prøveforberedende undervisning henvender sig til elever, der har et bestemt sigte med at deltage i undervisningen f. eks. som led i en uddannelse. Elever, der er interesserede i et vedligeholdelses- eller genopfriskningskursus, bør derfor normalt søge undervisningen på et alment ungdomsskolekursus.

Undervisningens omfang og indhold.

Den ved lov af 10. juni 1960 om ændringer i lov om ungdomsundervisning m. v. indførte adgang til etablering af en 2-årig ungdomsskole med 480 timer årlig og med indhold og rettigheder svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse eller 9. klasse har kun været benyttet i enkelte tilfælde.

Ved undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberede-

delseseksamen blev der åbnet mulighed for at tage nævnte tekniske forberedelseksamen i enkelte fag ad gangen i ungdomsskolen. Denne adgang har, da undervisningens indhold og den afsluttende prøve i de af nævnte eksamen omfattede fag - dansk, regning, matematik, naturlære, engelsk og tysk - svarer til indholdet af folkeskolens 8. hovedskoleklasse og 9. klasses undervisning og prøve i samme fag, åbnet mulighed for i en vis udstrækning at gennemføre en enkeltfagsundervisning, der med hensyn til indhold og rettigheder svarer til det pågældende fag ved den statskontrollerede prøve efter folkeskolens 9. klasse.

Endvidere er der etableret prøveforberedende undervisning i fagene maskinskrivning, latin og kurset moderne husførelse med afsluttende prøve svarende til de i folkeskolens 9. klasse afholdte prøver, for latins vedkommende til »den lille latinprøve«.

Med undervisningsministeriets bekendtgørelse af 3. august 1965 om udvidet teknisk forberedelseksamen har man fået mulighed for efter samme retningslinier som for teknisk forberedelseksamen at tage udvidet forberedelseksamen inden for ungdomsskolens rammer.

Udvalget foreslår, at den bestående adgang til at etablere en 2-årig ungdomsskole med mindst 480 timer årlig og med indhold og rettigheder svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse og 9. klasse bevares og udvides til også at omfatte folkeskolens 10. klasse.

Endvidere foreslår man, at der generelt skabes mulighed for at etablere prøveforberedende undervisning som *enkeltfagsundervisning*, ligesom der må være adgang til at etablere *særlige forberedelseskursus* omfattende alle de i en eksamen indgående fag.

Omfang og indhold med hensyn såvel til undervisningen som til de afsluttende prøver bør efter udvalgets opfattelse ikke fastsættes i loven, men de nærmere bestemmelser herom må fastsættes af undervisningsministeren.

For så vidt angår fagene dansk, regning, matematik, naturlære, engelsk, tysk, maskinskrivning og latin samt kurset moderne husførelse henvises til IV. hovedafsnit i vejledningen side 158.

Elever, der deltager i ét- eller flerårig prøveforberedende undervisning i ungdomsskolen, skal som foran nævnt deltage i mindst 24 timers ungdomsorientering pr. år.

Udvalget foreslår endvidere, at elever, der inden det 18. år har påbegyndt en ét- eller flerårig prøveforberedende undervisning i ungdomsskolen, får ret til at fortsætte denne efter det fyldte 18. år.

Efter udvalgets mening bør der endvidere være mulighed for, at den prøveforberedende undervisning inden for fritidsundervisningen for voksne samarbejdes med ungdomsskolens tilsvarende undervisning.

3. Erhvervsmæssige grunduddannelser.

De erhvervsmæssige grunduddannelser er tilbud til de unge om uddannelse i tilknytning til specielle erhvervsområder og indgår i et uddannelsesforløb.

Erhvervspræget undervisning er kun oprettet i et relativt begrænset omfang. I den af udvalget samtidig afleverede Undervisningsvejledning for ungdomsskolen, betænkning nr. 426, er der i afsnit V om erhvervsmæssige grunduddannelser optaget gennemprøvede planer for *landbrugslinien*, *transportlinien* og *bygge- og anlægslinien* samt en udarbejdet, men endnu ikke gennemprøvet plan for beklædningsindustrilinen og endelig et skitseforslag til en uddannelsesplan for tekstilindustrilinen.

Planerne er udarbejdet i samråd med de enkelte erhvervsområders sagkyndige.

Udvalget har endvidere arbejdet med forslag til undervisningsplaner for husligt prægede uddannelser, idet man finder, at disse uddannelser må være af værdi for såvel arbejdsområdet som de unge selv.

Et notat vedrørende udvalgets arbejde hermed bringes som bilag 6.

For så vidt angår transportlinien, bygge- og anlægslinien og beklædningsindustrilinen er planerne godkendt af de pågældende brancheudvalg og af uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere i dettes møde den 26. maj 1966.

Hver uddannelseslinie består normalt af 2 trin à 144 timer, hvortil kan lægges supplerende kursus à 24 timer. På hvert kursustrin er 24 timer anvendt til en erhvervs- og samfundsorientering - ungdomsorientering - med særligt sigte på vedkommende områdes beskæftigelsesforhold m. v. Hvert kursustrin omfatter endvidere 24 timers undervisning i sikkerhed og arbejdsfysiologi. De øvrige 96

timer benyttes på hvert trin til branchepræget undervisning.

De erhvervsmæssige grunduddannelser må kunne tilrettelægges med dagundervisning over en samlet periode, dagundervisning en enkelt gang om ugen eller en kombination heraf. Hele undervisningen eller en del heraf må som hidtil kunne gives i kostskoleform.

Med hensyn til varigheden af de erhvervsmæssige grunduddannelser bemærkes, at der fortsat må være mulighed for at fastsætte et større timetal end 144 timer.

For de erhvervsmæssige grunduddannelsers vedkommende må der være mulighed for at gennemføre forsøgsundervisning, forinden undervisningen i den pågældende uddannelseslinie gøres forpligtende for kommunerne; udvalget skal derfor foreslå, at der ved lovrevisionen åbnes adgang for, at direktoratet for ungdomsundervisningen i samarbejde med amtsungdomsnævnene kan etablere forsøgsundervisning, således at de hermed forbundne udgifter afholdes af staten.

Udvalget finder det nødvendigt, at der vedrørende de erhvervsmæssige grunduddan-

nelser er en nøje kontakt mellem direktoratet for ungdomsundervisningen og arbejdsmarkedets parter enten direkte eller gennem det råd eller udvalg, under hvilket den pågældende uddannelse hører. Med hensyn til formen for denne kontakt henvises til kapitel VIII.

4. *Specialundervisning.*

Som specialundervisning for handicappede foreslås følgende:

Inden for ungdomsskolens rammer kan der for grupper af handicappede, navnlig læse-retarderede, bevægelseshæmmede, døve og svagthørende, blinde og svagtseende, talehæmmede og intelligensretarderede, etableres specialundervisning for elever, der ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge en almindelig undervisning.

I undervisningen må efter udvalgets opfattelse indgå mindst 24 timer med ungdomsorientering, som også for disse grupper af unge kan være af væsentlig betydning. Denne undervisning må kunne gives fælles for flere hold.

II. Ordning (kommunens ungdomsskoleforpligtelser).

A. Tilbudspligten.

Gældende ret.

I henhold til gældende lovs § 1, stk. 2, påhviler det en kommune at fremsætte tilbud om oprettelse af en almen ungdomsskole, en erhvervspræget ungdomsskole (de erhvervsmæssige grunduddannelser) samt prøveforberedende undervisning. Dette tilbud fremsendes ved ungdomsnævnets foranstaltning til samtlige unge i kommunen mellem 14 og 18 år efter en af kommunalbestyrelsen udarbejdet oversigt over de i kommunen hjemmehørende unge i denne aldersgruppe.

Tilbuddet skal i henhold til undervisningsministeriets bekendtgørelse af 28. juni 1960 om kommunale ungdomsnævn, amtsungdomsnævn m. v. indeholde oplysning om følgende:

- Undervisningens indhold og omfang.
- Tid og sted for undervisningen.
- Tilmeldelsesfristen.

Det nærmere indhold af ungdomsskoletilbuddet bestemmes af det enkelte ungdomsskoleudvalg, dog blev det ved ændringen af lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. af 10. juni 1960 ved § 44, stk. 3, overladt til undervisningsministeren at træffe afgørelsen om tidspunktet for kommunernes pligt til at oprette erhvervspræget ungdomsskole og prøveforberedende undervisning.

Efter forhandlinger mellem repræsentanter for det daværende statskonsulentembede og for amtsungdomsnævnene henstillede Pædagogisk Arbejdsudvalg i skrivelse af 18. juni 1963 (bilag 4) til undervisningsministeren at gøre bl. a. landbrugslinieundervisning obligatorisk for kommunerne. Efter forhandling mellem repræsentanter for de kommunale sammenslutninger og Københavns kommunes ungdomsnævn udsendte ministeren den 21. august 1963 et cirkulære til de kommunale myndigheder med henstilling om at tilbyde og i det fornødne omfang oprette bl. a. landbrugslinieundervisning samt undervisning in-

den for transportlinien og i moderne husførelse.

Udvalgets forslag.

Udvalget finder det af stor betydning at sikre et samarbejde om udsendelsen af tilbud, således at alle unge tilsendes et differentieret tilbud om ungdomsskoleundervisning uanset hjemkommunens størrelse m. v. Udvalget foreslår tilbudspligten bevaret som en kommunal forpligtelse, dog således at der om visse nærmere afgrænsede opgaver: den prøveforberedende undervisning, de erhvervmæssige grunduddannelser og specialundervisningen, bliver et samarbejde mellem det kommunale ungdomsskoleudvalg og amtsungdomsnævnet.

For at sikre de unge et nogenlunde ensartet tilbud om ungdomsskoleundervisning i et rimeligt forhold foreslår udvalget følgende fremgangsmåde, der ved kravet om, at amtsungdomsnævnet skal godkende de kommunale ungdomsskoletilbud, skulle muliggøre en hensigtsmæssig amtsplanlægning for by og land under eet:

Det kommunale ungdomsskoletilbud om almene kursus og specialundervisning indsendes inden den 1. juni hvert år til vedkommende amtsungdomsnævn til godkendelse for at sikre, at der dels tilbydes alle unge en differentieret undervisning, dels etableres rimelig adgang til den tilbudte undervisning. På grundlag af de indsendte kommunale tilbud træffer amtsungdomsnævnet bestemmelse om, hvorvidt der er behov for yderligere tilbud om specialundervisning.

Undervisningsministeriet udsender hvert år i god tid et cirkulære, hvori pligten til at tilbyde de unge undervisning i de erhvervmæssige grunduddannelser og den prøveforberedende undervisning fastlægges for den kommende ungdomsskolesæson.

En kommunes pligt til at fremsætte tilbud om ungdomsskoleundervisning vil herefter kunne opfyldes derved, at de unge får tilbud om ungdomsskoleundervisning i en anden kommune, således at kommunen i henhold til en med vedkommende »værtskommune« forud indgået betalingsoverenskomst betaler for elevernes undervisning m. v.

B. Pligt til at skaffe adgang til den ønskede undervisning.

Gældende ret.

En kommune har, når der til undervisningen har meldt sig mindst 10 elever, pligt til at oprette ungdomsskole.

Melder der sig færre end 10 elever, og ønsker kommunen ikke selv at oprette ungdomsskole, har kommunen pligt til at henvise de unge til nærmeste ungdomsskole og betale for deres undervisning.

Kommunens pligt gælder dog kun den almene ungdomsskole, idet undervisningsministeren ikke har benyttet sig af den i loven givne bemyndigelse til at indføre pligt for kommunerne til at etablere erhvervspræget ungdomsskole eller ungdomsskoleundervisning svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse eller 9. klasse.

For at en ungdomsskole skal kunne opnå statstilskud efter gældende lov kræves, at hvert af de hold, i hvilke skolens elever er delt, har været besøgt af mindst 8 elever i gennemsnit pr. time.

I kommuner, hvor der kun kan oprettes ungdomsskole med et lille elevtal, eller såfremt andre særlige forhold på stedet taler derfor, kan den godkendende myndighed undtagelsesvis bestemme, at der kan ydes tilskud til hold, der har haft mindst 6 elever pr. time i gennemsnit.

Den godkendende myndighed kan endvidere godkende hold på mindst 4 elever i gennemsnit, for så vidt det drejer sig om hold, der er oprettet specielt for elever, der på grund af et handicap er forhindret i at få det tilstrækkelige udbytte af undervisningen, hvis denne foregår på hold af sædvanlig størrelse.

Udvalgets forslag.

Udvalget foreslår, at det ved lovrevisionen præciseres, at kommunens pligt til at oprette ungdomsskole refererer sig til det fag eller den fagkombination, som de unge har meldt sig til.

Dernæst foreslås, at der i loven optages bestemmelse om, at en kommune, der etablerer den pågældende ungdomsskoleundervisning, i det omfang, hvori pladsforholdene tillader det, har pligt til at modtage elever, der er

hjemmehørende i kommuner, der ikke selv har indrettet tilsvarende undervisning.

Spørgsmålet om, hvor mange elever der skal tilmelde sig, for at undervisningen skal og bør etableres, har nøje været drøftet i udvalget. På den ene side finder man, at de unge har et rimeligt krav på inden for mindre afstande at kunne modtage ungdomsskoleundervisning; på den anden side må man erkende, navnlig inden for nogle af de erhvervsmæssige grunduddannelser, at der vil være forbundet så store udgifter til undervisningslokaler og udstyr, at man ikke kan forsvare at kræve den pågældende undervisning oprettet, med mindre man også kan sikre, at den etablerede undervisningsfacilitet udnyttes i rimeligt omfang.

Man skal derfor foreslå, at kommunerne som hidtil primært har en oprettelsespligt, men således at denne af amtsungdomsnævnet kan ændres til en henvisnings- og betalingspligt. For så vidt angår almene ungdomsskolekursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisning må oprettelsespligten af amtsungdomsnævnet kunne ændres til en henvisnings- og betalingspligt i henhold til den af amtsungdomsnævnet udarbejdede centraliseringsplan i forbindelse med kommunernes udsendelse af tilbud.

Tilsvarende må oprettelsespligten for de erhvervsmæssige grunduddannelser kunne ændres til en henvisnings- og betalingspligt i henhold til den af direktoratet for ungdomsundervisningen i samarbejde med amtsungdomsnævnene foretagne centralisering på landsdels- og landsbasis.

Med den begrænsning, der følger af det foran anførte, foreslås, at antallet af tilmeldte, der medfører pligt til at oprette den pågældende undervisning, fastsættes til:

a. almene ungdomsskolekursus	10 elever
b. prøveforberedende undervisning . . .	10 -
c. erhvervsmæssige grunduddannelser	
d. specialundervisning	2 -

Melder der sig færre elever end foran anført, har kommunerne som hidtil pligt til at henvise de tilmeldte elever til nærmeste ungdomsskole og betale for deres undervisning der. Det bør klargøres, at henvisningspligten indebærer, at henvisningen skal følges op over for både vedkommende ungdomsskole og vedkommende elev.

Samtidig foreslås, at den nuværende begrænsning i statens deltagelse i udgifterne afskaffes, således at staten altid deltager i udgifterne ved en oprettet og påbegyndt ungdomsskoleundervisning.

Kapitel II.

UNGDOMSSKOLENS ELEVER

A. De unges ret til tilbud om ungdomsundervisning.

1. Tilbud udsendes til alle 14—17-årige.

Der henvises til det foran i kapitel I side 21-22 vedrørende kommunernes tilbudspligt anførte.

2. Vejledningshæftet.

Gældende ret.

I henhold til gældende lovs § 10 er ungdomsnævnet pålagt pligt til at drage omsorg for, at enhver elev inden den undervisningspligtige alders ophør får udleveret et hæfte indeholdende vejledning med hensyn til adgangen til videregående ungdomsundervisning. I forbindelse med udleveringen af hæftet gives af vedkommende lærer en orientering om betydningen af og mulighederne for videreuddannelse og deltagelse i ungdomsundervisning.

Udvalgets forslag.

På et tidligt tidspunkt fik udvalget den opfattelse, at det hidtil brugte hæfte, der var udformet i 50'erne, ikke havde fået den i loven tilsigtede udbredelse og betydning, og på denne baggrund indstillede man i skrivelse til undervisningsministeren af 13. februar 1962, der bringes som bilag 2 a, at der skete en ajourføring af det eksisterende elevhæfte, samt at der udarbejdedes et kombineret lærer-forældre-hæfte samt en vejledning til uddeling til forældre til elever i 7. klasse. Undervisningsministeren fulgte udvalgets henstilling for så vidt angår ajourføring af elevhæftet, og dette hæfte distribueres nu årligt i ca. 50.000 eksemplarer.

Uanset den skete udbredelse af dette hæfte

finder udvalget, at der stadig er behov for en forældre- og lærer-vej ledning som supplement til orienteringen af eleverne. Udvalget er endvidere - ikke mindst under hensyn til den udvikling fra erhvervsorientering til især en uddannelsesorientering, der er sket inden for folkeskolen - af den opfattelse, at orienteringen om undervisning udover den undervisningspligtige alder, herunder ungdomsskoleundervisningen, naturligt kan ske i forbindelse hermed, og da det er mindre hensigtsmæssigt at have en bestemmelse i lovgivningen om ungdomsskolen vedrørende en aktivitet inden for folkeskolen, skal man foreslå, at bestemmelserne om uddeling og gennemgang af hæftet indarbejdes ved førstgivne lejlighed i lovgivningen om folkeskolen.

Udarbejdelsen af hæftet i den form, man måtte finde mest hensigtsmæssig, foreslås overdraget det under arbejdsministeriet nedsatte erhvervsvejledningsråd, eventuelt i forbindelse med kontaktudvalget vedrørende undervisningsspørgsmål og det mellem erhvervsvejledningsrådet og folkeskolens læseplansudvalg nedsatte samarbejdsudvalg.

B. De unges ret til at deltage i ungdomsundervisningen.

1. Undervisningen åben for alle elevgrupper.

Gældende ret.

I henhold til gældende lovs §§ 1 og 2 er undervisningen i ungdomsskolen åben for alle unge mellem 14 og 18 år, der vil deltage i et kursus af en varighed af mindst 144 timer fordelt over en ungdomsskolesæson. De erhvervmæssige grunduddannelser er dog kun åbne for de 15-18-årige.

Den godkendende myndighed kan dog dispensere fra aldersgrænsen 18 år for elever, der har påbegyndt en flerårig undervisning inden det 18. år.

I kommuner, hvor det ikke anses for muligt at opnå tilslutning til det angivne timetal, kan skolen oprettes med mindst 72 timer årligt.

Denne sidste regel er i praksis fundet særdeles anvendelig på enkelte elevgrupper, der samtidig deltager i anden undervisning, enten i folkeskolen, i gymnasiet, på tekniske skoler eller på handelsskoler m. v. Endvidere har man anvendt reglen på handicappede, der på grund af særlige vanskeligheder, f. eks. ved transport til skolen, ikke har kunnet deltage i et fuldt kursus.

Udvalgets forslag.

Udvalget har ikke fundet det forsvarligt at foreslå et lavere minimumstimetal for et kursus end 72 timer årlig, men timetallet for det enkelte kursus må dog til enhver tid fastsættes alene efter vedkommende uddannelsesplan.

I forbindelse med udvalgets forslag om generelt at sætte 72 timer som minimum for deltagelse i ungdomsskolen jfr. side 18—19, legaliseres den hidtidige praksis vedrørende anvendelse af dispensationsbestemmelsen herom på enkelte elevgrupper.

Udvalget finder det af afgørende betydning, at der samarbejdes om elevemnerne de forskellige skoleformer imellem. Det er ikke her hensigten, at den ene skoleform skal gives fortrin, således at f. eks. folkeskolen skal kunne udelukke sine elever fra at deltage i ungdomsskoleundervisningen, men det fastholdes principielt, at elevens almindelige skolegang går forud for den supplerende undervisning, hvorfor ungdomsskolen efter henstilling fra folkeskolen, gymnasiet, handelsskolen eller den tekniske skole i samråd med elevens forældre bør opfordre den pågældende til at opgive den supplerende ungdomsundervisning, hvor ikke begge dele kan klares tilfredsstillende.

Udvalget finder, at den hidtidige dispensationsmulighed fra aldersgrænsen, hvor en elev inden det fyldte 18 år har påbegyndt en flerårig uddannelse inden for ungdomsskolen, bør ændres til en lovhjemlet ret.

Endvidere finder man, at denne regel bør udstrækkes til også at omfatte unge, der har forsøgt at påbegynde en sådan uddannelse på nævnte tidspunkt.

Man finder herudover, at bestemmelsen vedrørende 18-års-grænsen bør administreres så smidigt, at der bliver bred mulighed for at modtage de elever, der, uanset at de er fyldt 18 år, i modenhed passer ind i ungdomsskolens milieu.

2. Vederlagsfri undervisning.

Gældende ret.

Undervisningen i ungdomsskolen er i henhold til gældende lovs § 23 vederlagsfri, og eleverne kan heller ikke, som tilfældet er i aftenskolen, afkræves et indskrivningsgebyr eller lignende.

Udvalgets forslag.

Udvalget foreslår gældende ret opretholdt, således at deltagelse i ungdomsundervisning heller ikke fremover kan gøres betinget af betaling under nogen form. Dette gælder både for de 14-17 årige og for de, der på grund af umodenhed eller til færdiggørelse af en påbegyndt flerårig uddannelse, deltager i ungdomsskolen ud over det fyldte 18. år.

3. Vederlagsfri læremidler.

Gældende ret.

I henhold til gældende lovs § 22 stilles de fornødne læremidler i ungdomsskolen vederlagsfrit til rådighed, og de deraf forarbejdede genstande overlades eleverne til ejendom.

I ganske særlige tilfælde kan undervisningsministeren godkende, at den del af udgiften, der ikke dækkes af statstilskuddet, fordeles på eleverne.

Udvalgets forslag.

Udvalget foreslår de gældende bestemmelser om vederlagsfri læremidler i ungdomsskolen opretholdt, dog således at bestemmelsen om ministerens mulighed for at lade eleverne udrede en del af udgiften til fornødent undervisningsmateriale ophæves.

Der må som hidtil være mulighed for at lade elever, der ønsker materialer udover det fornødne, selv afholde udgifterne hertil.

4. Befordringsgodtgørelse.

Gældende ret.

Med hjemmel i den nugældende lovs § 17, stk. 2, er der i bekendtgørelsen af 31. oktober 1960 fastsat regler for ydelse af godtgørelse til elevers befordring i anledning af ungdomsskoleundervisning.

Befordringsgodtgørelse ydes i henhold til disse regler til elever, der i anledning af undervisningen har en samlet befordring på mindst 14 km.

Udvalgets forslag.

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i de bestående regler om befordringsgodtgørelse.

Til deltagelse i godkendt specialundervisning tilrettelagt for f. eks. bevægelseshæmmede, mener man dog, at befordringsgodtgørelse bør ydes uden fastholdelse af betingelsen om en bestemt samlet befordring på mindst 14 km.

C. De unges ret til arbejdsfrihed samt pligt til at deltage i erhvervsmæssig grunduddannelse.

Gældende ret.

Unge mellem 14 og 18 år har i henhold til gældende lovs § 1, stk. 3 og 4, ret til frihed uden tab af arbejdsfortjeneste i 1/2 dag ugentlig eller efter arbejdsgiverens bestemmelse i et dertil svarende, eventuelt sammenhængende tidsrum for at deltage i den almene eller erhvervsprægede ungdomsskoleundervisning. Sidstnævnte undervisning er dog kun åben for de 15-17 årige.

Undtaget fra reglen om arbejdsfrihed er unge, for hvem der i henhold til lærlingeloven er oprettet lærlingekontrakt, mens reglen for unge, der er beskæftiget ved landbrug, kun gælder for vinterhalvåret.

Udvalgets forslag.

Da loven har været utilstrækkelig til at etablere et interessefællesskab mellem arbejdsgiveren og den unge med hensyn til dennes deltagelse i ungdomsskolens undervisning, har det været vanskeligt at realisere den gældende frieftermiddagsbestemmelse.

a. De erhvervsmæssige grunduddannelser.

Udvalget finder det af afgørende betydning, at der sikres de unge arbejdsfrihed til at deltage i de erhvervsmæssige grunduddannelser, hvad enten denne undervisning meddeles i sammenhængende perioder eller fordelt på anden måde.

Der må her skelnes mellem den unges deltagelse i den erhvervsmæssige grunduddannelse arrangeret for det arbejdsområde, hvor vedkommende er beskæftiget, og deltagelse i undervisning arrangeret for områder, der ligger uden for den unges erhvervsmæssige beskæftigelse, idet udvalget finder det af betydning at fastslå, at undervisningen i de erhvervsmæssige grunduddannelser i ungdomsskolen bør stå åben også for andre end vedkommende branches eller erhvervsområdes unge.

I førstnævnte tilfælde må arbejdsfriheden indebære en klar forpligtelse for arbejdsgiveren til påny at beskæftige den unge efter dennes deltagelse i undervisningen, ligesom man af hensyn til de unges uddannelse finder det af betydning at fastslå en pligt for de unge til at deltage i den nævnte undervisning i lighed med den for lærlinge bestående forpligtelse til at deltage i den etablerede undervisning.

Det må understreges, at det ikke er udvalgets hensigt at binde erhvervene, idet den i loven hjemlede pligt kun skal træde i kraft efter indstilling fra organisationerne på vedkommende arbejdsområde, men man skal henstille til de interesserede parter at tage initiativet til fastlæggelse af denne forpligtelse.

Udvalget skal herudover foreslå, at der i bemærkninger og motiver til loven optages en henstilling til arbejdsmarkedets parter eller andre interesserede grupper om at lægge den erhvervsmæssige grunduddannelse for arbejdsområdet op i samarbejde med direktoratet for ungdomsundervisningen og i vedkommende branches eller erhvervsområdes aftaler eller ungarbejderoverenskomster at henvise til ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelse.

For at sikre et snævert samarbejde med direktoratet for ungdomsundervisningen har man foreslået nedsat en række linieudvalg samt et tværgående kontaktudvalg.

Der henvises i øvrigt til den nærmere om-
tale af dette samarbejde i kapitel VIII.

Hvor den unge deltager i en erhvervsmæs-
sig grunduddannelse, der ikke har tilknyt-
ning til vedkommende erhvervsmæssige be-
skæftigelse, vil det være ønskeligt, såfremt
undervisningen gives i spredte perioder, at
arbejdsgiveren giver den unge fri i det på-
gældende tidsrum, men udvalget har ikke
fundet det praktisk gennemførligt at foreslå
en lignende arbejdsfrihed som til deltagelse
i den erhvervsmæssige grunduddannelse for
det arbejdsområde, hvor den pågældende
er beskæftiget.

Udvalget har på dette punkt ønsket af fo-
reslå lovbestemmelsen om arbejdsfrihed og
pligt til deltagelse i erhvervsmæssig grundud-
dannelse formuleret på følgende måde:

§ 00. I tilfælde, hvor der i ungdomssko-
len under medvirken af de organisationer,
der dækker et område af arbejdsmarkedet,
tilrettelægges kursus til erhvervsmæssig
grunduddannelse for et arbejdsområde, og
hvor der foreligger overenskomst eller anden
aftale herom, kan undervisningsministeriet
efter indstilling fra vedkommende organisa-
tioner bestemme, at de unge under 18 år,
der beskæftiges inden for vedkommende ar-
bejdsområde, er forpligtet til at deltage i de
pågældende kursus, samt at arbejdsgiveren
er forpligtet til at give de unge den hertil
fornødne frihed.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte kursus skal stå
åbne også for unge, der ikke beskæftiges in-
den for vedkommende arbejdsområde.

Forslag til bemærkninger til lovforslaget:

Bestemmelsen afløser gældende lovs § 1,
stk. 3 og 4.

I forhold til gældende frieftermiddagsbestemmelse
er de unges ret til frihed begrænset til kun at om-
fatte arbejdsfrihed til at deltage i erhvervsmæssig
grunduddannelse inden for det arbejdsområde, hvor
den pågældende er beskæftiget, således at deltagelse
i et andet arbejdsområdes erhvervsmæssige grund-
uddannelse eller i den almene eller prøveforbere-
dende undervisning i ungdomsskolen falder uden
for bestemmelsen. Man har ikke inden for dette
begrænsede område opretholdt en fast tidsmæssig
grænse for friheden, idet denne afpasses efter det
af brancheudvalgene i samarbejde med ungdoms-
skolens myndigheder fastsatte fornødne omfang og
indhold samt fornødne timetal til den pågældende
erhvervsmæssige grunduddannelse.

Af hensyn til de unges uddannelse har man ment
at burde pålægge de unge en pligt til at deltage i
den for vedkommende arbejdsområde arrangerede
undervisning, når dette indstilles af de pågældende
organisationer, idet man skal henstille til arbejds-
markedets parter at tage initiativet til fastlæggelse
af en sådan pligt.

Man skal endvidere henstille til arbejdsmarkedets
parter eller andre interesserede grupper at samar-
bejde med direktoratet for ungdomsundervisningen
om opbygningen af den erhvervsmæssige grundud-
dannelse for det pågældende område samt i bran-
chens eller arbejdsområdets aftaler eller ungarbej-
deroverenskomster at henvise til ungdomsskolens er-
hvervsmæssige grunduddannelser.

b. Den prøveforberedende undervisning og
den almene ungdomsskoleundervisning.

Den unges deltagelse i denne undervisning
inden for ungdomsskolen vil sjældent være
af umiddelbar interesse for arbejdsgiveren.
Derfor har udvalget fundet det rimeligt at
ligestille denne undervisning med den er-
hvervsmæssige grunduddannelse, der ligger
uden for den unges erhvervsmæssige beskæf-
tigelse.

At pålægge en pligt for arbejdsgiveren til
at give de unge fri til at deltage i et andet
arbejdsområdes erhvervsmæssige grunduddan-
nelse eller i den almene og prøveforbere-
dende undervisning i ungdomsskolen, uden
at fastlægge sanktioner i tilfælde af overtræ-
delse heraf, har vist sig utilstrækkeligt og
uden praktisk betydning, hvorfor det alene
bør henstilles til arbejdsgiverne at give de
unge den fornødne frihed til at deltage i så-
dan undervisning, der ikke er af umiddelbar
interesse for arbejdsgiveren i forbindelse med
den unges beskæftigelse.

D. De unges ret til godtgørelse.

1. *Godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste.*

Gældende ret.

I henhold til gældende lovs § 1, stk. 3 og 4,
har de unge ret til at oppebære fuld arbejds-
fortjeneste under deltagelse i ungdomssko-
leundervisning 1/2 dag ugentlig eller i et der-
til svarende sammenhængende tidsrum, dog
således at lærlinge er undtaget, mens be-
stemmelsen kun har gyldighed for vinterhalv-
året for unge beskæftiget ved landbrug., jfr.
ovenfor under G.

Udvalgets forslag.

De gældende bestemmelser om arbejdsfrihed med fuld løn har, jfr. bemærkningerne under G, ikke fået den tilsigtede betydning.

Bestemmelsen om frihed med fuld løn tilgodeser endvidere kun de unge, der er heltidsbeskæftigede, mens der ikke ydes økonomisk hjælp til de unge, der kun har beskæftigelse i en del af året, eller til de, der ønsker at deltage i et ungdomsskolekursus i forbindelse med et erhvervs- eller arbejdspladsskifte.

Udvalget mener ikke, at man ud over pligten til at give den unge fri, jfr. ovenfor under G, i praksis kan realisere en pligt for arbejdsgiveren til at yde den unge fuld arbejdsløn under deltagelse i ungdomsskoleundervisningen.

Udvalget foreslår indført en ordning, hvor godtgørelse ydes de unge under deltagelse i de erhvervsmæssige grunduddannelser i ungdomsskolen efter samme regler som gældende for ydelse af godtgørelse fra det offentlige til deltagelse i kursus under loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. I henhold til arbejdsministeriets bekendtgørelse af 20. oktober 1960 om adgang til uddannelsesforanstaltninger for ikke-faglærte arbejdere og om vilkår under deltagelse, kan der også til deltagere under 18 år ydes godtgørelse for tab af arbejdsfortjeneste eller arbejdsmuligheder svarende til arbejdsløshedsunderstøttelse med alle tillæg, dog således at understøttelse til de unge højst kan andrage følgende procentsatser af den for voksne hjemlede understøttelse:

For deltagere mellem 15 og 16 år:	50 %
For deltagere mellem 16 og 17 år:	65 %
For deltagere mellem 17 og 18 år:	80 %

Understøttelse kan dog i intet tilfælde ydes med mere end svarende til 90 % af de unges hidtidige løn.

Efter disse regler ydes kun understøttelse til deltagelse i mindst en hel dags samlet undervisning, men da de erhvervsmæssige grunduddannelser i ungdomsskolen tilstræbes tilrettelagt som dagundervisning, vil der næppe være behov for at yde understøttelse til f. eks. nogle få timers undervisning en dag om ugen.

Udvalget finder, at understøttelse efter disse regler bør ydes de unge både til deltagelse i

den for vedkommende branche tilrettelagte undervisning og til deltagelse i erhvervsmæssig grunduddannelse i ungdomsskolen, der ligger uden for den pågældendes erhvervsmæssige beskæftigelse.

Udvalget skal henstille, at bestemmelserne om godtgørelse til de unge i erhvervsmæssig grunduddannelse i ungdomsskolen udformes så nær op ad bestemmelserne i loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere som muligt.

Man vil således finde det rimeligt, at muligheden for at yde 50 % mere i godtgørelse til forsørgere overføres til de unge, således at en forsørger under 18 år på denne måde kan opnå en godtgørelse på 50 % mere end de øvrige elever i ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser.

Udvalget skal henstille, at man ved udformningen af lovens bestemmelser om administration af godtgørelsesordningen er opmærksom på administrationen af godtgørelsesordningen for de voksne kursusøgende under uddannelsesloven og overvejer mulighederne af at gennemføre en administration efter samme retningslinier for de to områder.

De problemer, der vil kunne opstå i relation til lærlingeuddannelsen og andre uddannelser ved indførelsen af en sådan godtgørelsesmulighed for unge i ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser, forudsættes behandlet i det af undervisningsministeren nedsatte udvalg til undersøgelse af de unges vilkår under uddannelse.

2. Understøttelse fra Ungdommens Uddannelsesfond.

Gældende ret.

I praksis ydes i henhold til loven om Ungdommens Uddannelsesfond, som bekendtgjort ved undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 245 af 18. juni 1965, foreløbig kun understøttelse af fondens midler til deltagelse i uddannelser af en varighed af mindst ca. 1/2 år.

Udvalgets forslag.

Udvalget henstiller til det af undervisningsministeren nedsatte udvalg til undersøgelse af de unges vilkår under uddannelse at overveje eventuelle ordninger vedrørende udbetaling af midler fra Ungdommens Uddan-

nellesfond til deltagere i den prøveforberedende undervisning inden for ungdomsskolen ved dennes etablering som dagundervisning uanset uddannelsens varighed.

3. *Overvejelser i forbindelse med en eventuel udvidelse af undervisningspligten.*

Ved en eventuel udvidelse af undervisningspligten ud over det 14. år vil der ske en sådan ændring af forholdene, at der kan blive tale om at indføre ensartede understøttelsesregler inden for alle uddannelsesretninger. Pædagogisk Arbejdsudvalg finder, at også de i forbindelse hermed opstående problemer vil være at henhøre under nævnte udvalg.

E. De unges ret til bevis for deltagelse i undervisningen eller for beståede prøver inden for ungdomsskolen.

Gældende ret.

For elever, der efter gældende lov har gennemgået ungdomsskoleundervisning, udfær-

diges i henhold til § 10, stk. 3, et bevis. Med hjemmel i denne bestemmelse har direktoratet for ungdomsundervisningen ladet udfærdige et bevis, der anskaffes ved kommunal foranstaltning, til brug ved godkendt ungdomsskoleundervisning. Beviset indeholder personlige oplysninger samt vedkommende ungdomsskoles erklæring om elevens deltagelse i de enkelte fag og kursus samt om eventuelle beståede prøver.

Beviserne for de erhvervsmæssige grunduddannelser er udarbejdet i overensstemmelse med de af de pågældende brancheudvalg fastsatte retningslinier.

Udvalgets forslag.

Udvalget finder det af væsentlig betydning for de unge, at der fortsat hjemles pligt for ungdomsskolens myndigheder til at udfærdige bevis for deltagelse i undervisningen samt for beståede prøver, og foreslår de gældende bestemmelser herom opretholdt, således at beviset fortsat anskaffes ved kommunal foranstaltning.

Kapitel III.

UNGDOMSSKOLENS LEDERE OG LÆRERE

I. Kvalifikationer.

Gældende ret.

Efter gældende ret stilles der ikke krav om, at ledere og lærere skal have gennemført nogen bestemt uddannelse. For lærernes vedkommende er det i lovens § 2, d) fastsat, at de efter den godkendende myndigheds skøn skal have de fornødne forudsætninger; for ledernes vedkommende påser den godkendende myndighed på tilsvarende måde, at de er i besiddelse af de nødvendige forudsætninger.

Er lederen eller læreren ansat i en på kommunens skoleplan normeret stilling, må vedkommende, i de tilfælde hvor stillingen er normeret med pligt til at undervise et nærmere fastsat antal ugentlige timer i folkeskolen, opfylde de for folkeskolen gældende regler med hensyn til uddannelse.

Udvalgets forslag.

Den hidtidige ordning, hvorefter det alene er afgørende, om ledere og lærere efter den godkendende myndigheds skøn har de fornødne kvalifikationer, bør bibeholdes med enkelte tilføjelser.

Efter udvalgets forslag er amtsungdomsnævnet godkendende myndighed for så vidt angår den almene ungdomsskole, specialundervisning og ungdomsskolens fritidsforanstaltninger, medens den prøveforberedende undervisning og de erhvervmæssige grunduddannelser skal godkendes af undervisningsministeren, for de erhvervmæssige grunduddannelsers vedkommende efter forud indhentet udtalelse fra det udvalg, der beskæftiger sig med det pågældende område, jfr. kapitel VII side 60 om kontakten vedrørende erhvervmæssige grunduddannelser.

Med hensyn til *specialundervisning* mener man, at det kun vil være forsvarligt at lade en lærer, der har gennemgået særlig uddannelse hertil - jfr. kapitel V - overtage undervisningen, hvorfor man foreslår, at der optages bestemmelse herom i loven, dog således at undervisningsministeren i ganske særlige tilfælde kan dispensere fra dette krav.

Endvidere finder man det naturligt, at den godkendende myndighed får adgang til som betingelse for godkendelse af en lærer at kræve, at vedkommende deltager i et pædagogisk/metodisk og/eller fagligt uddannelseskursus. Navnlige inden for faget ungdomsorientering, der er ungdomsskolens eneste obligatoriske fag, vil dette kunne få betydning, men adgangen til at stille krav om deltagelse i et uddannelseskursus bør dog ikke begrænses hertil.

For så vidt angår lærere, der er ansat i en på kommunens skoleplan normeret stilling med fuld beskæftigelse i ungdomsskolen, er det i bekendtgørelse af 31. oktober 1960 udtrykkeligt udtalt, at det ikke kræves, at vedkommende har gennemført den i lov om uddannelse af lærere til folkeskolen omhandlede læreruddannelse, medens der for ledere med fuld beskæftigelse i ungdomsskolen ikke findes en tilsvarende bestemmelse.

For at undgå tvivlsspørgsmål finder man det ønskeligt, at det af loven kommer til at fremgå, at der, alene i tilfælde hvor en lærer i eller leder af ungdomsskolen ansat i en på kommunens skoleplan normeret stilling tillige har pligt til at undervise i folkeskolen, stilles krav om bestået afsluttende lærerprøve.

Et mindretal (Haubirk, Land) finder, at der fortsat bør stilles krav om afsluttende lærerprøve samt undervisningserfaring fra

folkeskolen, hvor det drejer sig om ansættelse i en på kommunens skoleplan efter hidtil gældende regler normeret stilling som leder af ungdomsskolen.

Den afsluttende lærerprøve bør normalt være kvalifikationskravet, hvor det drejer sig om lærere til den prøveforberedende un-

dervisning med de statskontrollerede prøver som mål.

Begrundelsen for disse krav er betydningen af samarbejdet og koordineringen af undervisningen mellem ungdomsskole og folkeskole samt hensynet til den prøveforberedende undervisning.

II. Ansættelsesformer.

A. Ledere.

Gældende ret.

Til at forestå arbejdet med *ledelse af ungdomsskolen* kan der efter gældende lovs § 16, stk. 1, ansættes en leder med et honorar, hvortil staten yder tilskud med halvdelen. Statstilskuddet kan højst udgøre 10 % af det beløb, der fremkommer ved at multiplicere antallet af skolens undervisningstimer i det forløbne skoleår med den til enhver tid gældende minimumsløn i ungdomsskolen; overstiger timetallet 200, kan tilskuddet dog højst udgøre 8 % af beløbet for det overskydende antal timer. Lederhonoraret udregnes i forhold til mindst 100 timer.

Til at forestå arbejdet med *ledelsen og tilrettelæggelsen af en ungdomsskoleklub* med flere medarbejdere yder staten tilskud med 2/3 af udgiften, dog højst i forhold til et grundbeløb på 23,12 kr. månedlig plus honorartillæg med tillæg af 11,56 kr. månedlig plus honorartillæg pr. ugentlig åbningsaften eller med de pr. 1. april 1966 gældende satser 96,55 kr.

Efter § 20, stk. 6, kan arbejdet med *ledelsen og tilrettelæggelsen af ungdomsskoleundervisningen samt de dertil knyttede fritidsforanstaltninger* overdrages til en eller flere af kommunens lærere, der efter indstilling af ungdomsskoleudvalget dertil antages af kommunalbestyrelsen. Træffes en sådan ordning, kan vedkommende stilling ved skolevæsenet, hvor lærerpersonalet lønnes efter de for købstadsskolen gældende regler, normeres i folkeskolens 5. eller 6. lønningsklasse, og det kan ved bestemmelse på skoleplanen fastsættes, at der uden nedsættelse af lønnen gives nedsættelse af det pligtige timetal i folkeskolen eller fuldstændig fritagelse for undervisningstimer.

Udvalgets forslag.

Udvalget er af den opfattelse, at det for at fremme udbygningen af ungdomsskoleundervisningen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger er nødvendigt, at der for en ungdomsskole står en ansvarlig leder, hvorfor man foreslår, at det fastsættes, at arbejdet med ledelsen og tilrettelæggelsen af en ungdomsskole med dertil knyttede fritidsforanstaltninger altid skal varetages af en leder, aflønnet efter de under III A foreslåede regler.

Man ønsker i denne forbindelse at understrege, at ledelsen af de til ungdomsskolen knyttede fritidsforanstaltninger skal påhvile lederen af ungdomsskolen.

Den nuværende adgang til, at lederarbejdet kan varetages af enten en honorarlønnet leder eller en leder, der er ansat i en på kommunens skoleplan normeret stilling, bør bibeholdes.

Endvidere finder udvalget, at der bør tilvejebringes klar hjemmel for adgangen til at ansætte *medhjælp for lederen af en ungdomsskole og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger*.

Denne medhjælp bør kunne ansættes såvel med honoraraflønning som i normeret stilling.

For såvel lederen som dennes eventuelle medhjælp bør der udfærdiges en instruks, der godkendes af undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen.

B. Lærere.

Udvalgets forslag.

Undervisningen i ungdomsskolen varetages som alt overvejende hovedregel af timelønnede lærere. Udvalget finder dog, at den

bestående adgang til, at folkeskolens lærere som en del af deres pligtige undervisning kan overtage undervisning i ungdomsskolen, bør bibeholdes, ligesom adgangen til, at der på

kommunens skoleplan kan normeres en lærerstilling med fuld beskæftigelse i ungdomsskolen, bør opretholdes.

III. Lønfastsættelse for ungdomsskolens ledere og lærere.

A. Ledere.

Gældende ret.

Der henvises til det foran under II A anførte.

Udvalgets forslag.

For så vidt angår *honorarlønnede ledere af ungdomsskolen* foreslås princippet i de nuværende regler opretholdt, således at honoraret beregnes i forhold til ungdomsskolens undervisningstimer i det forløbne skoleår.

Den nuværende begrænsning, hvorefter honoraret for undervisningstimer ud over 200 nedsættes fra 20 % til 16 %, finder udvalget det ikke berettiget at opretholde, idet de mellemstore og større ungdomsskoler har et mere differentieret undervisningsprogram, der stiller tilsvarende større krav til lederen.

Endvidere bør honoraret efter 3 års ledelse af en ungdomsskole på tilsvarende måde som foreslået for lærerlønnsens vedkommende — jfr. nedenfor under punkt B — beregnes på grundlag af begyndelseslønnen med alderstillæg på 20 %.

Med hensyn til honorar for *ledelse af ungdomsskolens fritidsforanstaltninger* foreslår man, at aflønningsreglerne for honorarlønnede ledere af ungdomsskolen overføres, således at det årlige antal af løntimer for ledere og medarbejdere ved ungdomsskolens fritidsforanstaltninger medregnes ved opgørelse af det antal timer, i forhold til hvilket honoraret til lederen af ungdomsskolen beregnes; også for disse timer vil beregningsgrundlaget være den for ungdomsskolen fastsatte minimumstimbetaling.

Med hensyn til normerede *lederstillinger* er udvalget af den opfattelse, at spørgsmålet om, i hvilken lønningsklasse en stilling som leder af ungdomsskolen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger kan normeres og omfanget af en leders undervisningspligt enten i folkeskolen eller ungdomsskolen, som

hidtil ikke bør afgøres i loven, men at spørgsmålet må løses konkret i det enkelte tilfælde.

Ved afgørelsen af i hvilken lønningsklasse stillingen kan normeres, bør udgangspunktet være antallet af 14-17 årige inden for ungdomsskolens område, idet dog også omfanget af ungdomsskolearbejdet, herunder de supplerende fritidsforanstaltninger, bør indgå i vurderingen.

Fastsættelse af lederens undervisningspligt enten i folkeskolen eller ungdomsskolen bør ske på grundlag af undervisningstimetallet i gennemsnit for de to foregående skoleår tiligemed omfanget af ungdomsskolens fritidsforanstaltninger i de to foregående år.

B. Lærere.

Lærere i ungdomsskolen og aftenskolen er med hensyn til lønnings- og ansættelsesforhold ligestillede efter gældende ret.

Problemerne omkring lønnings- og ansættelsesforhold for aftenskolens lærere er indgående behandlet i aftenskoleudvalgets betænkning nr. 396, siderne 54-61, hvortil henvises i det hele.

Gældende ret.

Efter gældende lovs § 14 er minimumsbetalingen for en undervisningstime i ungdomsskolen fastsat til middeltallet pr. time mellem begyndelseslønnen uden stedstillæg og slutlønnen med højeste stedstillæg i lærerlønningslovens 2. lønningsklasse. Middeltallet pr. time beregnes i forhold til 5/6 af det for folkeskolens lærere til enhver tid gældende pligtige timetal, idet 5 timer i ungdomsskolen regnes lig 6 timer i folkeskolen.

Pr. 1. april 1966 udgør minimumstimelønnen herefter 26,70 kr.

Til lærere, der som hovederhverv underviser i en ungdomsskole, hvortil kræves 600 timers undervisning årlig, ydes alderstillæg

efter 3 års tjeneste med 15 % af minimumstimebetalingen, og efter yderligere 3 års tjeneste med 30 % af minimumstimebetalingen.

Udvalgets forslag.

1) Lønfastsættelse for ungdomsskoleundervisning, bortset fra specialundervisning, prøveforberedende undervisning og ungdomsorientering.

I aftenskoleudvalget var der enighed om, at selve lønsatsen som hidtil må fastsættes således, at den reguleres i takt med de almindelige lærerlønninger, samt at der bør ske en generel forhøjelse af timelønnen, medens man ikke kunne nå til enighed om, hvor stor forhøjelsen bør være, og hvorledes det fremtidige lønsystem i det hele skal udformes.

Aftenskoleudvalgets overvejelser koncentrerede sig om 3 forskellige muligheder:

1. En enhedssats gældende overalt i landet og uden muligheder for tillæg af nogen art, d. v. s. både minimums- og maksimumsløn.
2. En minimumssats med adgang til forhøjelse inden for en fastsat procentsats enten
 - a) som rent kommunalt tillæg uden refusion fra staten eller
 - b) som tillæg med sædvanlig refusion fra stat og skolefond.
3. En anciennitetsordning, d. v. s. ydelse af ét eller flere alderstillæg.

Et mindretal — 3 medlemmer — i aftenskoleudvalget gik ind for den under 1. nævnte løsning, dog at man ville bevare adgangen til at yde alderstillæg til lærere, der som hovederhverv giver undervisning i aftenskolen.

Til fordel for en sådan løsning er bl. a. anført, at den vil være let at administrere, samt at man ved at fastsætte én enkelt, noget højere sats, dels kunne trække unge lærere til aftenskolen, og dels kunne fastholde de nuværende lærerkræfter, for hvem en forhøjet sats vil betyde en forbedring.

Selve satsen skulle i overensstemmelse med princippet i den nugældende lovs § 14 beregnes som middeltallet mellem to forskellige løntrin inden for lærerlønningens 274. lønningsklasse.

Et medlem gik ind for den under 2. nævnte løsning.

Betænelighederne ved denne løsning var, dels at der kan opstå en uheldig konkurrence kommunerne imellem, dels ville løsningen i tilfælde af, at der også til tillægget skulle ydes sædvanligt tilskud fra stat og skolefond, indebære et betydeligt administrativt arbejde.

Et flertal - 16 medlemmer - i aftenskoleudvalget er gået ind for en anciennitetsordning, hvor begyndelseslønnen fastsættes til middeltallet mellem begyndelseslønnen i 2. lønningsklasse uden stedtillæg og slutlønnen med stedtillæg A i 4. lønningsklasse i folkeskolen, og der efter 240 timers undervisning læst over mindst 3 år ydes alderstillæg med 20 % af begyndelseslønnen.

Man er opmærksom på, at en anciennitetsordning vil medføre øget administration, men mener dog, at denne, når ordningen gøres så enkel som mulig med kun ét alderstillæg, næppe vil blive særlig besværlig.

Ved beregningen af begyndelseslønnen skal 5 timer fortsat regnes lig med 6 timer i folkeskolen.

Der var enighed i aftenskoleudvalget om, at det bør være en forudsætning for ydelse af statstilskud, at der ydes løn efter de fastsatte satser, og at der ikke - bortset fra alderstillægget - er mulighed for ydelse af løntillæg af nogen art.

Nærværende udvalg kan tilslutte sig det af aftenskoleudvalgets flertal fremsatte forslag, således at tilsvarende retningslinier lægges til grund inden for ungdomsskolen. Med de pr. 1. april 1966 gældende satser vil begyndelseslønnen blive 30,35 kr. og med alderstillæg 36,40 kr.

2) Lønfastsættelse for specialundervisning, prøveforberedende undervisning og ungdomsorientering.

I aftenskoleudvalget var der enighed om, at der for så vidt angår specialundervisning og prøveforberedende undervisning er tale om en undervisning, der stiller bestemte krav til læreren med hensyn til uddannelse, og man fandt det rimeligt, at der for denne undervisning ydes en noget højere timeløn, nemlig den almindelige aftenskoleløn plus 20 %, hvortil kommer alderstillæg med 20 % efter 240 timers undervisning læst over mindst 3 år.

For ungdomsskolens vedkommende kan der være grund til at overveje en forhøjet timebetaling for specialundervisning, prøveforberedende undervisning og ungdomsorientering.

For *specialundervisningens* vedkommende har nærværende udvalg foreslået, at der stilles udtrykkeligt krav om, at vedkommende lærere for at kunne overtage denne undervisning skal have gennemgået særlig uddannelse hertil.

For så vidt angår den *prøveforberedende*

undervisning kan man ved at indføre en ordning med særligt tillæg yde dækning for det arbejde, der er forbundet med opgaveretning m.v.

Da husgerningsundervisning omfatter såvel kurset moderne husførelse, der henføres til prøveforberedende undervisning, som husgerningsundervisning, der ikke henføres til prøveforberedende undervisning, finder udvalget det rimeligt at opretholde de hidtidige aflønningsbestemmelser, hvorefter lærere, der af hensyn til tilrettelæggelse eller oprydning efter undervisningen, er til stede på selve undervisningsstedet en time ud over selve undervisningstiden, får denne time betalt som almindelig undervisningstid.

For undervisning i ungdomsorientering, der med føje kan benævnes »ungdomsskolens aftenhøjskole«, bør der efter udvalgets formening ydes lærerne et tillæg, idet der kræves særlige kvalifikationer for at undervise i dette fag. Efterhånden som uddannelsesmulighederne bedres, vil der kunne stilles krav om, at vedkommende lærer har gennemgået særlig uddannelse til at undervise heri.

Udvalget finder således, at der bør indføres en ordning, hvorefter der for specialundervisning og prøveforberedende undervisning - bortset fra kurset moderne husførelse - samt for undervisning i ungdomsorientering generelt ydes en aflønning, der er 20 % højere end den almindelige timelønssats, således at begyndelseslønnen med de pr. 1. april 1966 gældende satser udgør 36,40 kr. og med alderstillæg 43,70 kr.

G. Medarbejdere ved ungdomsskolens fritidsforanstaltninger.

Gældende ret.

Ungdomsskolens fritidsforanstaltninger omfatter ungdomsskoleklub, lejrskoleophold og andre arrangementer.

Medarbejdere aflønnes efter følgende regler:

- 1) ungdomsskolelærere, der påtager sig et medarbejderskab i skolens fritidsforanstaltninger, aflønnes med ungdomsskolelærerløn: pr. 1. april 1966 26,70 kr.
- 2) ledere og medarbejdere, der gennem uddannelse eller særlig erfaring har kvali-

ficeret sig til arbejdet, oppebærer inklusiv feriegodtgørelse på $7\frac{1}{4}$ % pr. 1. april 1966 14,81 kr. efter 3 år stigende til 15,88 kr.

- 3) andre medarbejdere oppebærer inklusiv feriegodtgørelse pr. 1. april 1966 10,99 kr.

Udvalgets forslag.

Det fremmer ungdomsskolearbejdet på afgørende vis, om der til dette knyttes fritidsforanstaltninger, hvor de unge under friere former kan tilbringe en del af deres fritid sammen med velkvalificerede ungdomsskolemedarbejdere.

For at kunne skaffe velkvalificerede medarbejdere vil det imidlertid være nødvendigt, at aflønningen for de foran under 2) og 3) nævnte medarbejdere forbedres væsentligt.

Under hensyn til, at arbejdet i forbindelse med ungdomsskolens fritidsforanstaltninger i højere grad er af tilsynsmæssig art end af undervisningsmæssig art, og der således ikke på samme måde som for undervisningens vedkommende er forbundet forberedelsesarbejde hermed, ligesom klubarbejdet i sig selv ikke på samme måde som undervisningen er krævende, finder man, at den nuværende ordning, hvorefter ungdomsskolelærere, der påtager sig medarbejderskab i ungdomsskolens fritidsforanstaltninger, oppebærer samme løn som for undervisningen, bør bortfalde.

Udvalget er imidlertid opmærksom på, at det er ønskeligt, at der til ungdomsskolens fritidsforanstaltninger kan antages egentlige instruktører, hvis aflønning må svare til lærerlønnen i ungdomsskolen.

Udvalget skal herefter foreslå følgende timelønssatser for medarbejdere i ungdomsskolens fritidsforanstaltninger:

- 1) Egentlig instruktionsvirksomhed med særlig godkendelse: Ungdomsskolelærerløn.
- 2) Ledere og medarbejdere, der gennem uddannelse eller særlig erfaring har kvalificeret sig til arbejdet: Ungdomsskolelærerløn ÷ 20 %.
- 3) Andre medarbejdere: Ungdomsskolelærerløn ÷ 50 %.

Til de under 1) og 2) nævnte medarbejdere ydes efter 240 timers klubarbejde fordelt over mindst 3 år, alderstillæg med 20 %.

Udvalget har overvejet at stille forslag om en jævnføring efter de foranstående retnings-

linier for såvel klubber oprettet i henhold til § 44 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. — de såkaldte »åbne klubber« — som fritidsklubber oprettet i henhold til § 65 ff i

lov om børne- og ungdomsforsorg, men afstår herfra, da disse klubber ikke er omfattet af udvalgets kommissorium.

IV. Befordringsgodtgørelse.

Gældende ret.

Efter de gældende regler kan der til tilrejsende lærere udover den sædvanlige timebetaling ydes et beløb til dækning af rejseudgifter. Der ydes hertil tilskud fra staten med 2/3 af udgiften under forudsætning af, at den resterende 1/3 afholdes af vedkommende kommune eller stedlige kreds. Statens tilskud ydes højst med et beløb, der pr. undervisningstime svarer til halvdelen af den til enhver tid gældende minimumstimebetaling i ungdomsskolen og aftenskolen. Det er en betingelse for ydelse af tilskud, at vedkommende tilrejsende lærer er godkendt af den godkendende myndighed, og det må i undervisningsplanen være udtrykkelig angivet, hvilket beløb der af vedkommende kommune eller stedlige kreds vil blive ydet til dækning af rejseudgifter.

I overensstemmelse med de af finansministeriet i cirkulære af 8. november 1963 fastsatte regler for statens tjenestemænds tjenesterejser er det i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 31. oktober 1960 om ungdomsskoler og aftenskoler m. v., afsnit VI A 2, fastsat, at offentlige befordringsmidler almindeligvis skal benyttes, men det kan også tillades, at private befordringsmidler benyttes, når særlige forhold taler derfor, specielt når det i det givne tilfælde er mest økonomisk for det offentlige. Ministeriet har i øvrigt bestemt, at godtgørelse for befordring pr. bil eller cykel kun kan beregnes for afstande, der ligger ud over 2 km (i alt 4 km frem og tilbage), og for befordring pr. bil kan der ikke beregnes godtgørelse for afstande over 20 km (i alt 40 km frem og tilbage). I øvrigt ydes godtgørelse for benyttelse af eget befordringsmiddel som nævnt efter de for statens tjenestemænd gældende regler, dog at der sondres mellem lærere, der har undervisning i ungdomsskolen som hovederhverv, og andre lærere, idet der til de sidste ydes godtgørelse efter de lavere satser.

Fra reglen om, at der ikke kan beregnes godtgørelse for befordring pr. bil over afstande over 40 km (20 km frem og 20 km tilbage), har ministeriet i forbindelse med den erhvervsprægede ungdomsskoles landbrugslinie godkendt, at der ydes befordringsgodtgørelse for den fulde afstand.

Udover befordringsgodtgørelse efter ovennævnte regler kan der til tilrejsende lærere ydes godtgørelse for udgifter til overnatning og morgenmad på indtil 10 kr. pr. nat, for så vidt overnatning uden for hjemstedet er nødvendig som f. eks. på afsides beliggende steder. Også hertil yder staten tilskud med 2/3 under forudsætning af, at den sidste 1/3 afholdes af kommunen eller den stedlige kreds.

Udvalgets forslag.

Da den hidtidige sondring mellem lærere, der har undervisning i ungdomsskolen som hovederhverv, og andre lærere i relation til ydelse af alderstillæg af udvalget ikke ønskes bibeholdt, finder man ikke tilstrækkelig grundelse for at opretholde sondringen i relation til ydelse af befordringsgodtgørelse, og man foreslår, at der til alle lærere ydes godtgørelse efter de lavere satser.

Det bemærkes herved, at opdelingen på de 2 grupper af lærere ikke er identisk med den sondring, der anvendes for statstjenesten, idet denne opdeling ikke er direkte anvendelig inden for ungdomsskolen.

Efterhånden som ungdomsskoleundervisningen udbygges, må man imødesee større vanskeligheder med at skaffe egnede lærerkræfter til undervisningen, da der ofte kun vil være relativt få kvalificerede inden for et bestemt fagområde. Dette vil navnlig være tilfældet inden for de erhvervsmæssige grunduddannelser, men også inden for den prøveforberedende undervisning og den centraliserede ungdomsskoleundervisning kan man blive tvunget til at antage lærere, der bor længere borte end 20 km. Udvalget skal derfor fore-

slå, at den anførte maksimumsbegrænsning ophæves.

Godtgørelsen for udgifter til overnatning og morgenmad på 10,- kr. pr. nat må efter de senere års prisudvikling åses for ganske utilstrækkelig, hvorfor man foreslår, at denne sats forhøjes til den for statstjenestemænd gældende sats, f. t. 34,10 kr. pr. nat (efter sats A), jfr. finansministeriets cirkulære af 18. april 1966 om særlige ydelser. Man har herved taget i betragtning, at der ikke i øvrigt ydes de pågældende godtgørelse for fravær fra hjemmet eller lignende.

Udvalget foreslår endvidere, jfr kapitel VI, side 46, at bestemmelsen om befordringsgodtgørelse udvides til også at omfatte ledere ved ungdomsskoler med flere undervisningssteder.

Det foreslås endelig, at lærerne får krav på befordringsgodtgørelse, når de i øvrigt opfylder betingelserne herfor, således at spørgsmålet om ydelse af befordringsgodtgørelse ikke længere er afhængig af den enkelte kommunes vedtagelse herom.

Kapitel IV.

UNGDOMSSKOLENS LOKALER OG UNDERVISNINGSMATERIEL m. v.

For at bestræbelserne for at opfylde ungdomsskolens formål skal lykkes, er det af afgørende betydning, at ungdomsskolen har tilfredsstillende lokaler.

Gældende ret.

Efter gældende ret - § 21 - er kommunen forpligtet til at stille lokaler med belysning, opvarmning, rengøring, inventar og undervisningsmateriel samt eventuel fornøden skolebetjentbistand vederlagsfrit til rådighed for såvel den kommunale som den private ungdomsskoleundervisning og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger.

Denne forpligtelse opfyldes i overvejende grad derved, at folkeskolens lokaler benyttes.

Lokaler til ungdomsskolens fritidsforanstaltninger tilvejebringes som hovedregel ligeledes inden for folkeskolebygningens rammer.

Kommunen har herudover mulighed for i et vist omfang at opfylde sine lokaleforpligtelser ved at henlægge undervisningen til tekniske skoler og undervisningslokaler for ikke-faglærte arbejdere, idet disse institutioner, når der til opførelsen er ydet lån eller tilskud fra staten efter lovens § 21, stk. 2 og stk. 3, skal stilles til rådighed, i det omfang det er foreneligt med institutionernes egen anvendelse af lokalerne. For benyttelsen skal der af vedkommende kommune ydes et passende vederlag efter aftale.

Endelig løses en del af problemerne ved ungdomsskolens lokalebehov derved, at en del af ungdomsskolens undervisning tilrettelægges i kostskoleform. Dette har navnlig været tilfældet for den erhvervsprægede ungdomsskoles landbrugslinie, hvor den praktiske del af undervisningen har fundet sted på land-

brugsskoler. For kurset moderne husførelses vedkommende har en del af undervisningen i visse kommuner på tilsvarende måde været henlagt til husholdningsskoler.

Til tilvejebringelsen af lokaler og undervisningsmateriel til ungdomsskolen og dennes fritidsforanstaltninger yder staten tilskud på følgende måder:

Indrettes der i forbindelse med opførelse af nye eller tilbygning til ældre folkeskolebygninger et *lokale beregnet for undervisning af ungdom* ude over den undervisningspligtige alder, ydes der efter folkeskolelovens § 63 med tilhørende cirkulærer tilskud fra staten med 24.700,-kr.

Efter § 24 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. kan der i forbindelse med etablering af en ungdomsskole ydes statstilskud på 60 % af udgiften til *undervisningsmateriel til sløjd, herunder husflid og værkstedsundervisning, og husgerning*. Det samlede tilskud til et lokale kan dog ikke overstige 3.600,- kr.; for den erhvervsprægede ungdomsskoleundervisnings vedkommende dog 5.000,- kr.

Tilskuddet udbetales med 1/5 årligt i løbet af de første 5 år, den pågældende skole er i virksomhed. Mindre tilskud kan dog udbetales på én gang.

Endvidere kan der efter samme lovs § 25 inden for et på de årlige finanslove fastsat beløb ydes hjælp til dækning af udgifterne ved anskaffelse af særligt for ungdomsskolen og aftenskolen beregnet *undervisningsmateriel*.

På finansloven for 1966/67 er der stillet et beløb på i alt 200.000,- kr. til rådighed for begge disse skoleformer tilsammen.

Efter § 48 i lov om ungdomsskoler og aftensskoler m. v. kan der under visse betingelser ydes statstilskud *til indretning af et eller flere lokaler til samlingssted for ungdommen* med indtil 50 % af de med lokalernes indretning og montering forbundne udgifter, dog højst 15.000,- kr.

Herudover ydes der efter folkeskolelovens § 63 med dertil knyttede cirkulærer til en skole, der indrettes *til samlingssted for ungdommen* (*»ungdomsgård«*), tilskud med 39.000,- kr. til en ved en sådan skole opført *forsamlingsaal*.

Udvalgets forslag.

A. Undervisningslokaler.

På tilsvarende måde som for folkeskolens vedkommende har en kommune pligt til at sørge for tilfredsstillende lokaleforhold for ungdomsskoleundervisningen.

1. *Almene kursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisning.*

For undervisningen i *almene ungdomsskolekursus, den prøveforberedende undervisning og specialundervisningen* må der inden for folkeskolens bygninger kunne skabes tilfredsstillende lokaleforhold.

Den omstændighed, at ledere og lærere i ungdomsskolen er henvist til at benytte samme lokaler og samme undervisningsmateriel m. v. som folkeskolens lærere, gør det nødvendigt, at der består et godt samarbejde disse grupper imellem.

De samarbejdsvanskeligheder, der undertiden opstår, kunne formentlig undgås, såfremt der foreligger helt klare retningslinier for ungdomsskolens brug af folkeskolens lokaler, undervisningsmateriel m. v.

Man skal derfor foreslå, at det bestemmes, at kommunalbestyrelsen efter forhandling med skolekommission og folkeskolens leder samt ungdomsskoleudvalget og ungdomsskolens leder fastsætter retningslinier for ungdomsskolens brug af folkeskolens lokaler, samlinger, undervisningsmateriel og materiellens pasning.

Udvalget finder det endvidere ønskeligt, at man ved planlægning af nyt *folkeskole-*

byggeri i højere grad end hidtil har for øje, at folkeskolens bygninger tillige skal dække ungdomsskolens lokalebehov. I denne forbindelse skal man foreslå, at ungdomsskolens lærere og ungdomsskoleudvalget på tilsvarende måde, som tilfældet er for folkeskolens lærere og skolekommissionen, får adgang til at udtale sig om planer og tegninger til folkeskolebyggeri.

Endvidere vil man finde det nødvendigt, at planer og tegninger til nyt folkeskolebyggeri forelægges direktoratet for ungdomsundervisningen til udtalelse for så vidt angår bygningernes anvendelse til ungdomsskolens undervisning og dennes fritidsforanstaltninger.

Der henvises i øvrigt til aftenskoleudvalgets betænkning nr. 396, siderne 75-83, hvor spørgsmålet om samarbejdet i brugen af folkeskolens lokaler og udstyr er indgående behandlet.

I tilslutning hertil skal man henstille, at undervisningsministeriets vejledninger med hensyn til folkeskolebyggeri gennemgås af en ekspertgruppe med henblik på, at disse udformes således, at folkeskolens bygninger tillige kan blive et virkeligt velegnet hjemsted for ungdomsskolen og dennes fritidsforanstaltninger.

Man skal endvidere foreslå, at adgangen til efter folkeskolelovens § 63 med tilhørende cirkulærer at yde statstilskud med 24.700,- kr. til et lokale beregnet for undervisning af elever ude over den undervisningspligtige alder udvides til at omfatte mere end ét lokale, ligesom man finder, at den adgang, der efter folkeskolelovens § 63 med tilhørende cirkulærer er til at yde dobbelt tilskud - 49.400,- kr. - til lokaler for 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse, når undervisningen gennemføres ved centralisering, bør udvides til også at omfatte lokaler til ungdomsskolens undervisning.

2. *Erhvervsmæssige grunduddannelser.*

Med hensyn til lokaler og undervisningsmateriel til *ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser* kan det ikke antages, at problemerne på fuldt forsvarlig måde kan løses inden for folkeskolens bygningsmæssige rammer.

For de erhvervsmæssige grunduddannelser vedkommende må de krav, som arbejds-

markedets parter stiller til undervisningslokaler, undervisningsmateriel m. v., imødekommes.

For en del af ungdomsskolens erhvervmæssige grunduddannelsers vedkommende vil behovet for lokaler og undervisningsmateriel kunne tilgodeses inden for de værkstedslokaler, der etableres til brug ved den erhvervsbetonede undervisning i folkeskolens 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse, såfremt man ved projekteringen tager i betragtning, at de tillige skal kunne anvendes til ungdomsskolens erhvervmæssige grunduddannelser.

Endvidere vil den bestående adgang til at henlægge ungdomsskolens undervisning til tekniske skoler og uddannelsesinstitutioner for ikke-faglærte arbejdere kunne løse en del af lokaleproblemerne for ungdomsskolens erhvervmæssige grunduddannelser.

For at lette samarbejdet mellem kommunerne og de nævnte institutioner finder udvalget, at der af undervisningsministeren, for uddannelsesinstitutioner for ikke-faglærte arbejderes vedkommende i samarbejde med arbejdsministeren, bør fastsættes nærmere regler for kommunernes adgang til og vilkårene for at benytte ledig kapacitet inden for disse institutioner.

I det omfang, der er ledig kapacitet på skoler for statens arbejdsmandskursus og statens arbejdstekniske ungdomskostskoler, bør kommunerne tillige have adgang til at udnytte denne, og man skal henstille, at der af undervisningsministeren og arbejdsministeren fastsættes nærmere regler for kommunernes adgang til og vilkårene for udnyttelse af en sådan ledig kapacitet.

Den bestående praksis, hvorefter den praktiske undervisning inden for den landbrugsfaglige linie henlægges til landbrugsskolerne, bør bibeholdes.

Selv om der således er store muligheder for at løse lokalespørgsmålet for de erhvervmæssige grunduddannelser inden for bestående uddannelsesinstitutioners bygningsmæssige rammer, må man dog efterhånden, som denne undervisning udbygges, imødesæ, at det kan blive nødvendigt at etablere særlige for denne undervisning beregnede lokaler.

Sådanne lokaler må kunne etableres dels i tilslutning til folkeskolebygninger, dels som selvstændige bygninger, ligesom der bør være

adgang til i tilknytning hertil at etablere kostafdelinger.

Uanset at man ikke på nuværende tidspunkt har tilstrækkeligt grundlag for i alle tilfælde at udarbejde endelige normer m. v. for lokalerne, finder man det rigtigst at stille forslag om, at der i sådanne tilfælde kan ydes statsstøtte efter de for ungdomskostskoler gældende regler.

Man skal endvidere foreslå, at der snarest nedsættes en mindre arbejdsgruppe, der får til opgave at fremkomme med forslag om, hvorledes lokaleproblemerne i forbindelse med de erhvervmæssige grunduddannelser i ungdomsskolen kan løses på den mest hensigtsmæssige måde. Man må i denne forbindelse være opmærksom på, at en stor del af de erhvervmæssige grunduddannelser kun vil kunne etableres på amts- eventuelt landsbasis.

B. Undervisningsmateriel.

1. Almene kursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisning.

Med hensyn til *undervisningsmateriel* til ungdomsskolen har udvalget overvejet, hvorvidt det er berettiget at opretholde de nuværende regler for statsstøtte hertil.

Inden for *almene ungdomsskolekursus, prøveforberedende undervisning og specialundervisningen* kan ungdomsskolens elever i de fleste tilfælde anvende det samme undervisningsmateriel som folkeskolens elever, hvorfor man ikke finder det rimeligt at opretholde den bestående adgang til efter §§24 og 25 i et vist omfang at yde statsstøtte til anskaffelse af undervisningsmateriel hertil.

For at lade tilskud efter § 25 bortfalde taler tillige, at det drejer sig om mindre tilskud, der for den enkelte kommune ikke kan være af væsentlig betydning, medens der er forbundet et meget betydeligt administrativt arbejde med fordelingen af bevillingen, hvortil kommer, at det overhovedet kun er et mindre antal af ansøgningerne, der kan imødekommes.

2. Erhvervmæssige grunduddannelser.

For så vidt angår *undervisningsmateriel til de erhvervmæssige grunduddannelser* bør den bestående adgang til at yde statsstøtte til an-

skaffelse af undervisningsmateriel inden for fagene sløjde, herunder værkstedsundervisning, og husgerning udvides til at omfatte alle fag inden for erhvervmæssige grunduddannelser.

I de generelle undervisningsplaner for erhvervmæssige grunduddannelser er anført hvilket undervisningsmateriel, der kræves, før undervisningen kan iværksættes, og udvalget finder, at der bør være adgang til at yde statstilskud til anskaffelse af det undervisningsmateriel, der ifølge den generelle undervisningsplan for vedkommende uddannelse er nødvendigt for iværksættelsen af undervisningen, således at den nuværende maksimumsgrænse på 5.000,- kr. pr. faglokale bortfalder.

C. Klublokaler.

Med hensyn til *etableringstilskud efter § 48 til samlingssted for ungdommen — klublokaler* — kan nærværende udvalg tilslutte sig de af fritidsudvalget, betænkning nr. 386, fremsatte ændringsforslag:

»Udvalget har også drøftet størrelsen af etableringstilskuddene. Den maksimale grænse for disse er i lovens § 48 fastsat til 15.000,— kr. Denne grænse har været gældende siden 1954, og under hensyn til den siden da stedfundne betydelige prisstigning finder udvalget, at dette maksimum bør forhøjes til 25.000,— kr., og under hensyn til udvidelsen af forbruger-skaren — hvorved bemærkes, at børnekorpsene har mange og ret store lokaleudgifter — finder man, at tilskudssatsen samtidig bør sættes op fra 50 % til 70 %.«

Kapitel V.

UDDANNELSESKURSUS FOR LEDERE OG LÆRERE

Indledende bemærkninger.

Lærerne i ungdomsskolen må have de fornødne forudsætninger for at undervise. Hvorvidt lærerne har de fornødne kvalifikationer, afgøres af den godkendende myndighed. Der kræves ikke lærereksamen eller lignende for at undervise i en ungdomsskole, men det er ønskeligt, at ungdomsskolens lærere har gennemgået kursus med særligt henblik på undervisning af unge.

Pr. 1. november 1965 underviste 3.873 lærere i ungdomsskolen. Af disse havde 2.605 en pædagogisk uddannelse af længere varighed (fra seminarier, husholdningsseminarier eller andet læreruddannelsessted).

Bestående uddannelsesmuligheder.

Allerede i betænkning afgivet af ungdomsudvalget i 1940 foreslås der på Statens Lærerhøjskole eller andre steder oprettet dels årskursus dels kortere kursus, der tager sigte på uddannelse af lærere i ungdomsskolen, og siden 1942 har der gennem Danmarks Lærerhøjskole været afholdt kortere kursus for ungdomsskolens lærere og ledere, igennem en årrække på Magleås højskole. I 1965 deltog 55 lærere i et 1 O-dages kursus med hovedvægten lagt på uddannelse i vigtige ungdomsskolefag. Hovedparten af deltagerne havde i forvejen seminarieuddannelse. Endvidere deltog 115 ungdomsskoleledere i 4-dages kursus samme sted.

Efter forslag fra Pædagogisk Arbejdsudvalg har der siden 1962 ved amtsungdomsnævnenes foranstaltning været afholdt 3-dages kursus for lærere og 1-dages eller weekend-kursus for ledere med fælles grundplan. Disse kursus har samlet ca. 2.000 lærere og

ledere om året. Kursus er gennemført med midler fra lovens kursusbevilling i henhold til § 46.

En række seminarier, begyndende med Marselisborg og Skive, har oprettet særlige ungdomsskolelinier. Der har dog været en tendens til, at undervisningen her mere har taget sigte mod folkeskolens 8., 9. og 10. klasse.

Der har trods ihærdige bestræbelser ikke været mulighed for at etablere kursus af længere varighed, hvilket skyldes flere forhold, dels manglende midler, dels at ungdomsskolens medarbejdere har undervisning i ungdomsskolen som en bibeskæftigelse, således at man ikke har kunnet forudsætte deltagelse i længere kursus med deraf følgende tabt arbejdsfortjeneste.

Fra 1. april 1965 er der oprettet en stilling som viceinspektør med henblik på at tilrettelægge direktoratets kursusvirksomhed. Stillingen har endnu ikke kunnet besættes.

Udover kursus etableret direkte for ungdomsskolens medarbejdere er der grund til at pege på kursusinitiativ taget af uddannelsesrådet for ikke-faglærte og brancheudvalgene samt de af Statens tekniske lærerkursus etablerede kursus, der også vil kunne søges af ungdomsskolens lærere.

Udvalgets forslag.

Udvalget finder det nødvendigt med en udbygning af de bestående kursusmuligheder, samtidig med at der må skabes bedre vilkår for deltagelse i kursus.

Den nuværende § 46-bevilling må øges væsentligt, eller også må der stilles en særlig kursusbevilling til rådighed for direktoratet, således at amtsungdomsnævnene i samarbejde med direktoratet for ungdomsundervisningen kan påtage sig flere kursusopgaver.

Samtidig må samarbejdet med Danmarks Lærerhøjskole udbygges. Allerede den 28. november 1962 indstillede Pædagogisk Arbejdsudvalg til undervisningsministeren, at der ved Danmarks Lærerhøjskole blev oprettet en afdelingslederstilling med henblik på uddannelse af ungdomsskolelærere (bilag 3). Denne indstilling blev imidlertid ikke fulgt, og udvalget skal derfor i nærværende betænkning gentage indstillingen, idet man samtidig henviser til betænkning nr. 396 vedrørende fritidsundervisning for voksne, da man finder det naturligt, at der på Danmarks Lærerhøjskole oprettes en særlig afdeling for ungdoms- og voksenundervisning.

Da ungdomsskolens indhold er stærkt differentieret, og da lærerne i ungdomsskolen møder med vidt forskellige forudsætninger, må der tilrettelægges en række kursus, der tager sigte på de forskellige former for ungdomsskoleundervisning og de forskellige kategorier af lærere.

På grundlag af udvalgets overvejelser skal man foreslå følgende kursus oprettet:

- I Pædagogisk-metodisk grundkursus.
- II Videregående pædagogisk-metodisk kursus.
- III Kursus i ungdomsorientering.
- IV Kursus vedrørende specialundervisning.
- V Kursus for medarbejdere ved fritidsarrangementer.
- VI Kursus i ungdomsskoleledelse.
- VII Videregående kursus i ungdomsskoleledelse.
- VIII Faglig uddannelse på Danmarks Lærerhøjskole.
- IX Uddannelse af instruktører til uddannelse af lærere til ungdomsskolen.

ad I. *Pædagogisk-metodisk grundkursus.*

Tilrettelægges af direktoratet i samarbejde med amtsungdomsnævnene for de af ungdomsskolens medarbejdere, der ikke tidligere har fået pædagogisk uddannelse. Disse kursus skal ikke tage sigte på en udvidelse af de faglige kundskaber, praktiske eller teoretiske, der forudsættes erhvervet på anden måde, men de må have karakter af pædagogisk-metodisk kursus, der tager sigte på at indføre lærerne i ungdomsårenes særlige psykologi og ungdomsskolens metodik samt uddybe forstå-

else af de unges erhvervsmæssige og sociale betingelser. Disse kursus foreslås trinvis opbyggede.

ad II. *Videregående pædagogisk-metodisk kursus.*

Tilrettelagt for såvel seminarieuddannede lærere, som for lærere der har gennemgået kursus I. Kurset tilrettelægges af Danmarks Lærerhøjskole i samarbejde med direktoratet for ungdomsundervisningen og bør omfatte pædagogik, psykologi med særlig henblik på ungdomsskolens elevklientel og undervisningsøvelser med henblik på ungdomsskolens forskellige fagområder. Kursus placeres såvel på Danmarks Lærerhøjskole som på dennes provinsafdelinger.

ad III. *Kursus i ungdomsorientering.*

Udvalget finder det i høj grad nødvendigt, at der etableres særlige kursus i ungdomsskolens obligatoriske fag, ungdomsorientering. Denne undervisning har ført en række emner ind i ungdomsskolen, som man tidligere ikke har medtaget, og som hverken en del af de seminarieuddannede lærere eller de mange af ungdomsskolens andre undervisere, der ikke har pædagogisk uddannelse, er tilstrækkelig fortrolige med. At ungdomsskolen er en frivillig skoleform, kræver undervisning og arbejdsformer, som kan fængsle de aldersklasser, ungdomsskolen tager sigte på, og stiller store pædagogiske krav til lærerne. Såvel de seminarieuddannede lærere som lærere, der kommer fra erhvervslivet, har behov for kursus, hvor de kan stifte bekendtskab med både det stofområde og de metoder, som kan anvendes i forbindelse med faget ungdomsorientering. Der bør samarbejdes med den offentlige erhvervsvejledning for så vidt angår instruktion i uddannelses- og erhvervsvejledning. Kursus foreslås etableret i tilknytning til Danmarks Lærerhøjskole og i samarbejde med direktoratet for ungdomsundervisningen, dels som landskursus og dels som landsdelskursus ved Danmarks Lærerhøjskoles provinsafdelinger.

ad IV. *Kursus vedrørende specialundervisning.*

Ved specialundervisning kræves særlige lærer kvalifikationer. Som mindste fordring for læreruddannelse kan (jfr. betænkning ved-

rørende fritidsundervisning for voksne) anføres følgende:

For undervisning af læseretarderede kræves en uddannelse svarende til Danmarks Lærershøjskoles kursus i undervisning af læseretarderede.

For undervisning af intelligensretarderede kræves en uddannelse svarende til Danmarks Lærershøjskoles kursus i undervisning af intelligensretarderede.

De nævnte to uddannelser forventes fremtidig afsluttet med prøve, der må fordres bestået. — Specialundervisning som liniefag eller pædagogisk speciale på seminarierne betragtes normalt som fyldestgørende uddannelse til undervisning af læseretarderede og af intelligensretarderede.

For undervisning af talehæmmede og svagthørende kræves enten bestået eksamen fra Danmarks Lærershøjskole som tale-høre-pædagog eller autorisation meddelt af Almindelig Dansk Lægeforening.

For specialundervisning af bevægelseshæmmede og svagtseende foreligger der i øjeblikket ikke bestemte uddannelser. Lærergodkendelse må derfor i hvert enkelt tilfælde forelægges undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen, der afgør sagen efter forhandling med undervisningsinspektøren for specialundervisning. Fra efteråret 1965 vil der ved Danmarks Lærershøjskole blive tilrettelagt uddannelser for lærere, der underviser disse kategorier af handicappede.

Tvivlstilfælde forelægges direktoratet for ungdomsundervisningen, der afgør sagen efter forhandling med direktoratet for folkeskolen og seminarierne, undervisningsinspektøren for specialundervisning.

ad V. *Kursus for medarbejdere ved fritidsarrangementer.*

Kursus af kortere varighed, trinvis opbygget og tilrettelagt af direktoratet for ungdomsundervisningen i samarbejde med amtsungdomsnævne og interesserede organisationer.

ad VI. *Kursus i ungdomsskoleledelse.*

Kortere kursus eller møder arrangeret af amtsungdomsnævnet for de i amtet værende ledere. Det foreslås, at der pålægges amtsungdomsnævnet en pligt til i god tid inden sæsonens begyndelse at indkalde til kursus, der afholdes ved amtsungdomsnævnets for-

anstaltning. Udgifterne foreslås afholdt af et beløb, der afsættes på amtsungdomsnævnets budget til afholdelse af orienteringskursus for ledere.

ad VII. *Videregående kursus i ungdomsskoleledelse.*

For deltagere der har fulgt amtsungdomsnævnets møder og kursus i ungdomsskoleledelse. Landskursus etableret af direktoratet for ungdomsundervisningen.

ad VIII. *Faglig uddannelse på Danmarks Lærershøjskole.*

Udvalget finder det ønskeligt, at der som hidtil på Danmarks Lærershøjskole åbnes adgang for ungdomsskolelærere med afsluttet lærerprøve eller med fagmæssig ligestillet uddannelse til specialkursus, af faglig eller metodisk karakter, inden for de discipliner eller fagområder, som henlægges til Danmarks Lærershøjskole. Lærershøjskolens almindelige kursus, årskursus såvel som korte kursus, står fremdeles åbne for lærere i ungdomsskolen, for så vidt disse opfylder de almindelige optagelsesbetingelser. Udvalget er af den opfattelse, at der i analogi med de vilkår, der bydes folkeskolelærere og andre lærere, der går på årskursus, bør søges tilvejebragt stipendier til disse kursus, som i rimeligt omfang kan holde deltagerne skadesløse for tabt arbejdsfortjeneste.

ad IX. *Uddannelse af instruktører til uddannelse af lærere til ungdomsskolen.*

Udvalget foreslår, at instruktøruddannelsen henlægges til Danmarks Lærershøjskole eller til dennes provinsafdelinger.

Indhold.

Undervisningen foreslås at dække de områder, der er indeholdt i følgende disposition:

1. Pædagogik.

a. Ungdomsskolens målsætning og indhold.

b. Undervisningslære.

Forholdet mellem undervisningens formål, indhold og form.

Undervisningens tilrettelæggelse og praktiske udførelse.

Undervisningsprincipper og -metoder. Hjælpemidler, herunder orientering i bibliotekskundskab.

2. Psykologi.
 - a. Almen psykologi.
 - b. Gruppepsykologi.
 - c. Pædagogisk psykologi.
3. Undervisningsøvelser.
 - a. Instruktion.
 - b. Kritik.
4. Love og bestemmelser vedrørende ungdomsskolen.
5. Kursusteknik.

Forudsætninger for deltagelse:

Det må forudsættes, at deltagerne er øvede undervisere i ungdomsskolen, og at de forud har tilegnet sig et elementært grundlag i pædagogik og psykologi.

Finansiering af kursus.

Udgifterne i forbindelse med uddannelse af lærere og ledere kan deles op på egentlige kursusudgifter og deltagerudgifter.

Vedrørende kursusudgifter foreslås de for kursus I, V, VI og VII afholdt med støtte i henhold til lovens kursusbevilling, gældende lovs § 46, eller måske snarere af en særlig kursusbevilling, der står til rådighed for direktoratet.

For så vidt angår de under II, III, IV og IX nævnte kursus henstiller man, at de hertil fornødne beløb optages på Danmarks Lærerhøjskoles budget.

Vedrørende deltagerudgifterne: De seminarieuddannede læreres deltagelse i kursus vil formentlig ikke skabe særlige problemer med hensyn til løn i uddannelsestiden. Derimod vil folk fra erhvervslivet være nødt til at påtage sig et økonomisk offer, hvis de skal uddannes på dagkursus. Udvalget henstiller derfor, at der skabes udvej for godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste ved deltagelse i egentlige godkendte uddannelseskursus som I, II, III, VII og IX. Godtgørelsens størrelse bør fastsættes lokalt af vedkommende ungdomsskoleudvalg efter forhandling med kursusdeltageren og dennes brancheorganisation. Denne godtgørelse samt øvrige deltagerudgifter (rejse og ophold) bør kunne medregnes i de refusionsberettigede udgifter for en ungdomsskole, jfr. kapitel VI om ungdomsskolens økonomiske forhold.

Udvalget foreslår endvidere, at kursussamarbejdet med uddannelsesrådet og brancheudvalgene, Statens tekniske lærerkursus og folkeskoleseminariene udbygges.

Kapitel VI.

UNGDOMSSKOLENS DRIFTSUDGIFTER

I. Undervisningen.

Gældende ret.

Efter gældende lovs § 23 er undervisningen i ungdomsskolen vederlagsfri.

Alle de med undervisningen forbundne driftsudgifter afholdes af vedkommende kommune med adgang til efter nærmere fastsatte regler at opnå tilskud fra staten - for lærerlønnens vedkommende tillige fra skolefonden.

Statens og skolefondens tilskud udgør:

- 1) Lærerløn: statstilskud 4/9, skolefondstilskud 2/9. Ved dagundervisning - undervisning før kl. 18 - og undervisning i kostskoleform forhøjes tilskuddene til: statstilskud 2/3 og skolefondstilskud 1/3 af 85 % af udgiften til lønning. Udgifterne ved skolefondens tilskud fordeles mellem amtsråds kredsen og de inden for dennes område liggende købstæder efter folketallet, jfr. § 31 i lov om det kommunale skolevæsens tilsyn og styrelse.
- 2) Rejsegodtgørelse til lærere: Statstilskud med 2/3.
- 3) Lederhonorar: Statstilskud med 1/2.
- 4) Supplerende foredrag: Statstilskud med halvdelen af udgiften, dog højst 300 kr. pr. skole.
- 5) Læremidler: Statstilskud med 6 øre pr. elevtime. Ved undervisning i husgerning yder staten dog tilskud til læremidler, herunder madvarer, med halvdelen af udgiften inden for et af undervisningsministeren fastsat maksimumsbeløb pr. elev pr. undervisningsgang. For tiden 3,- kr.
- 6) Rejsegodtgørelse til elever: Statstilskud med 2/3.
- 7) Særlige udgifter i forbindelse med undervisning i kostskoleform: Statstilskud med

halvdelen af den aftalte lejeudgift og 2/3 af udgifterne til elevernes forplejning.

Udvalgets forslag.

Den nugældende ordning med, *at undervisningen er vederlagsfri*, og at kommunerne med adgang til tilskud fra skolefonden og staten til visse driftsudgifter afholder samtlige de med undervisningens gennemførelse forbundne udgifter, må opretholdes.

Med hensyn til de nærmere regler for tilskud fra skolefonden og staten finder man det ønskeligt, at der ved lovrevisionen søges tilvejebragt en ordning, hvorefter der efter nærmere regler - jfr. kapitel III og IV - ydes tilskud med en fast procentsats til klart afgrænselige driftsudgifter.

Ungdomsskolens typiske normaludgifter er: Lærerlønnings, lederhonorar, honorar til foredragsholdere. Rejsegodtgørelse til lærere, ledere og elever. Transportudgifter ved ekskursioner. Undervisningsmateriel. Læremidler, herunder leje af film. Lokaleudgifter (lys, varme, rengøring, pedel, vedligeholdelse). Forplejningsudgifter ved kostskoleophold, herunder week-end-ophold. Lejeudgifter ved kostskoleophold. Uddannelseskursus for lærere og ledere. Administration, papir, porto, kontorhold, telefon, annoncering m. v.

a. Tilskudsberettigede udgifter.

Udvalget finder, at der som hidtil bør ydes tilskud til følgende driftsudgifter:

- 1) Lærerlønnings.
- 2) Lederhonorar.
- 3) Honorar til supplerende foredrag m. v.
- 4) Befordringsgodtgørelse til lærere.
- 5) Befordringsgodtgørelse til elever.
- 6) Udgifter - såvel opholds- som lejeudgifter — ved undervisning i kostskoleform.

Den bestående bestemmelse om, at undervisning i kostskoleform mindst skal have en varighed af 1 uge, bør bortfalde, således at også undervisning tilrettelagt over f. eks. en week-end kan medregnes.

Herudover mener udvalget, at der bør ydes tilskud til:

7) *Befordringsgodtgørelse til ledere.*

Man finder det naturligt, at der til ledere ved ungdomsskoler med flere undervisningssteder ydes befordringsgodtgørelse efter de for lærernes vedkommende fastsatte regler.

8) *Transportudgifter ved ekskursioner.*

Inden for en del undervisningsfag - navnlig inden for de erhvervsmæssige grunduddannelser - vil det, for at give den erhvervsorienterede del af undervisningen et så livsnært præg som muligt, være ønskeligt, at der arrangeres ekskursioner til virksomheder, institutioner m. v. Da der efter de for ungdomsskolens fritidsforanstaltninger gældende regler ydes tilskud til ekskursioner, finder man det rimeligt og administrativt praktisk, at der også ydes tilskud til ekskursioner, der indgår som en del af undervisningen i den for kurset godkendte plan.

9) *Udgifter i forbindelse med ledere og læreres deltagelse i uddannelseskursus.*

Efter gældende regler stilles der ikke bestemte uddannelsesmæssige krav til ledere eller

lærere, men alene krav om at vedkommende er egnet til arbejdet.

Denne ordning, som man i princippet ønsker opretholdt, indebærer imidlertid, at det er nødvendigt, at ledere og lærere deltager i kursus af pædagogisk/metodisk eller faglig art, og man finder det rimeligt, at der ydes statstilskud til de hermed forbundne udgifter, herunder bl. a. hel eller delvis godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste for deltagere i mere omfattende uddannelseskursus.

Udgiften til *læremidler* bør derimod efter udvalgets opfattelse afholdes som en ren kommunal udgift, og man foreslår derfor, at udgangen til at yde tilskud hertil bortfalder.

b. *Tilskudsprocenten.*

Efter udvalgets opfattelse bør der fastsættes samme tilskudsprocent for de driftsudgifter, hvortil der kan ydes tilskud.

Efter de nugældende regler ydes for langt den væsentligste del af de driftsudgifter, hvortil der ydes tilskud, tilskud med 2/3.

Udvalget vil finde det rimeligt, at denne tilskudsprocent, der ikke overstiger andre skoleformers faste tilskudsprocenter, fastsættes som gældende for alle de driftsudgifter, hvortil der ydes statstilskud.

Den hidtidige ordning, hvorefter skolefonden for så vidt angår lærerlønninger afholder 1/3 af tilskuddet til kommunerne, foreslås opretholdt.

II. Fritidsforanstaltninger.

Gældende ret.

De fritidsforanstaltninger, der er tale om, er ungdomsskoleklubber, lejrskoleophold og andre arrangementer f. eks. månedlige klubtimer, museumsbesøg, teaterbesøg, indøvelse og opførelse af skuespil, sportskonkurrencer, ekskursioner og lignende.

Til de hermed forbundne udgifter yder staten efter nærmere fastsatte regler tilskud til følgende:

- 1) Aflønning af klubmedarbejdere med 2/3.
- 2) Lederhonorar med 2/3.

3) Rejsegodtgørelse til lederen og eventuelle klubmedarbejdere med 2/3.

4) Materialer med 1/2 dog højst 6 kr. årlig pr. deltager.

5) Befordring i forbindelse med godkendte arrangementer (ekskursioner) med 1/2.

6) Lejrskoleophold med 2/3 af udgiften inden for et af amtsungdomsnævnet godkendt budget.

Bortset fra lejrskoleophold, hvor det undtagelsesvis kan godkendes, at eleverne yder et mindre bidrag til dækning af opholdsudgiften, afholder kommunen alle udgifterne ved fritidsforanstaltningerne.

Udvalgets forslag.

Den nugældende ordning med, at deltagelse i ungdomsskolens fritidsforanstaltninger er gratis for eleverne, og at kommunen afholder samtlige de hermed forbundne udgifter med adgang til tilskud fra staten til visse driftsudgifter, bør opretholdes.

Fritidsforanstaltningernes typiske normaludgifter er: Lederhonorar. Lønninger. Honorar til instruktører. Rejsegodtgørelse til ledere, medarbejdere og medlemmer. Lokaleudgifter (lys, varme, rengøring, vedligeholdelse, pedelbistand). Småanskaffelser (bøger, spil, blade, leje af film, billard, bordtennis m.v.). Administration (annoncering, kontorrekvisitter, kontingent, telefon, papir, porto m.v.). Materialer. Week-end-ophold. Foredrag og andre kulturelle arrangementer. Klubrådskursus. Uddannelseskursus for ledere og medarbejdere.

a. Tilskudsberettigede udgifter.

Udvalget finder, at der som hidtil bør ydes tilskud til følgende:

- 1) Aflønning af klubmedarbejdere.
- 2) Lederhonorar.
- 3) Rejsegodtgørelse til lederen og eventuelle medarbejdere.
- 4) Befordring i forbindelse med godkendte arrangementer.
- 5) Lejrskoleophold inden for et af amts-ungdomsnævnet godkendt budget.

Herudover finder man, der bør ydes tilskud til:

- 6) Foredragsholdere.
- 7) Lønning og rejsegodtgørelse til instruktører.
- 8) Udgifter ved klubrådsmedlemmers deltagelse i klubkursus.
- 9) Udgifter i forbindelse med ledere og medarbejders deltagelse i uddannelseskursus.
- 10) Befordringsgodtgørelse til elever efter samme regler som for undervisningens vedkommende.

b. Tilskudsprocenten.

På tilsvarende måde som for ungdomsskolens

driftsudgifters vedkommende finder man det ønskeligt og rimeligt, at der fastsættes samme tilskudsprocent for de driftsudgifter, hvortil der efter foranstående foreslås statstilskud.

Udvalget har i sine overvejelser af, hvilken tilskudsprocent man skal foreslå, især været opmærksom på forholdet til de åbne klubber.

Ungdomsskolens fritidsforanstaltninger er af stor betydning for ungdomsskolearbejdet, og det er ønskeligt, at der til enhver ungdomsskole knyttes supplerende fritidsforanstaltninger, navnlig en ungdomsskoleklub.

For en del af de aktiviteter, der henlægges til ungdomsskoleklubben, og en del af de kulturelle arrangementer, ekskursioner m. v., gælder, at det ofte er et skønsspørgsmål, om man vil medtage dem i selve ungdomsskoleundervisningen og lade dem indgå som et led i undervisningsplanen, eller man foretrækker at etablere dem som supplerende fritidsarrangementer, hvorfor det forekommer rimeligt, at der ydes tilskud med samme procentsats som til undervisningen i ungdomsskolen.

Heroverfor står betænkkeligheder i relation til de åbne klubber (§ 44-klubber), hvor der efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte retningslinier ydes tilskud med 35 % fra kommunen og 45 % fra staten, medens de resterende 20 % tilvejebringes gennem medlemmernes kontingenter.

Hertil kommer, at for en del mindre kommuners vedkommende vil der ikke være et tilstrækkeligt antal unge til, at der kan oprettes såvel en ungdomsskoleklub som en åben klub, og det kan forekomme uheldigt, om man på grund af gunstigere tilskudsmuligheder for ungdomsskoleklubben skulle vælge at oprette denne og derved afskære en del unge i kommunen fra at kunne deltage i et klubliv.

Alt taget i betragtning finder udvalget dog, at der som hidtil bør ydes samme tilskud til ungdomsskolens fritidsforanstaltninger som til undervisningen i denne, og man foreslår derfor, at der ydes tilskud med 2/3 af de foran foreslåede driftsudgifter.

Med hensyn til de økonomiske forhold i forbindelse med etablering af ungdomsskolen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger henvises til kapitel IV.

Kapitel VII.

UNGDOMSKOSTSKOLER

Gældende ret.

Ungdomskostskolen har til formål ligesom den stedlige ungdomsskole at fæstne og uddybe de almindelige skolekundskaber hos unge mennesker mellem 14 og 18 år, at give dem forståelse af og dygtiggøre dem til erhvervs- og samfundslivet og at bidrage til at give deres ungdomsliv — også i fritiden — forøget mening og indhold, jfr. gældende lovs § 1.

I henhold til lovens § 28 kan ungdomskostskoler oprettes såvel af det offentlige som af private.

Undervisningen gives på kursus af normalt mindst 2 måneders varighed, og der ydes statsunderstøttelse til skolens drift i lighed med den for efterskoler bestående ordning, dog således at tilskud til lærerløn ydes med 85 %, mod 70 % ved efterskolerne, og således at der herudover ydes skolen et tilskud på 75 % af en af undervisningsministeren godkendt månedlig udgift pr. elev til ophold og undervisning.

Disse tilskudsprocenter må ses i sammenhæng med, at ophold og undervisning samt undervisningsmateriale er vederlagsfrit for eleverne, idet kommunen eller kommuneforbundet bag skolen normalt dækker den resterende udgift.

Ud over de to kommunale ungdomskostskoler, Sydjysk ungdomskostskole og Tårupgård og den private ungdomskostskole Bloksborg Hjemsskole, er der i de senere år oprettet to private ungdomskostskoler, Lekkende og Rens, der har ønsket at overgå fra efterskole til ungdomskostskole.

Udvalgets forslag.

Udvalget finder det væsentligt, at der fortsat gives kommuner eller kommuneforbund

mulighed for at tilbyde de unge et kostskoleophold som supplement til den stedlige ungdomsskoleundervisning, ligesom kommunen på denne måde bør kunne opfylde den forpligtelse til at iværksætte ungdomsskoleundervisning, der i henhold til en amtsplanlægning pålægges den. Også amtskommunen, eventuelt i forbindelse med en eller flere købstæder, bør kunne oprette en ungdomskostskole.

På samme måde, som tilfældet er med hensyn til den stedlige ungdomsskoleundervisning, bør en kommune kunne henvise eleverne til en anden kommunes ungdomskostskole.

Ikke mindst for de erhvervsmæssige grunduddannelsers vedkommende vil der være et stigende behov for en samlet undervisning i kostskoleform. Denne undervisning må tilpasses kravene inden for de enkelte brancher, hvorfor kursus på ungdomskostskolerne ikke kan være bundet af de sædvanlige kursustermener: 3-10 måneder.

Foruden for de erhvervsmæssige grunduddannelser vil ungdomskostskolerne sikkert især være af betydning for den prøveforberedende undervisning, og muligheden for at henvise eleverne til andre kommuners ungdomskostskoler vil også her kunne udnyttes.

Ophold og undervisning samt undervisningsmateriale bør fortsat være vederlagsfrit for eleverne, ligesom disse får samme muligheder for befordringsgodtgørelse som den stedlige ungdomsskoles elever.

Ved den forestående revision af lovens bestemmelser om efterskolerne vil der formentlig blive stillet forslag om at åbne mulighed for afholdelse af statskontrollerede prøver ved denne skoleform, og der vil derfor næppe være behov for at hjemle mulighed for at oprette ungdomskostskoler som private skoler.

Ungdomskostskolen vil således i fremtiden væsentligst adskille sig fra efterskolen ved at være en kommunal skoleform, hvor ophold, undervisning og undervisningsmateriale er vederlagsfrit for eleverne, og hvor der er mulighed for at opnå befordringsgodtgørelse

efter de for de stedlige ungdomsskoler gældende regler.

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i de for ungdomskostskoler bestående tilskudsbestemmelser.

Kapitel VIII.

UNGDOMSSKOLENS ADMINISTRATION

Gældende ordning i hovedtræk.

Ungdomsskolens administration - uden for København — varetages af ungdomsskolens leder, det kommunale ungdomsskoleudvalg og kommunalbestyrelsen samt amtsungdomsnævnet med bistand af konsulenten for ungdomsundervisning m. v. i vedkommende amt og af det rådgivende ungdomsskoleudvalg. Undervisningsministeriet er øverste tilsynsmyndighed og i visse tilfælde godkendende myndighed.

I København administreres ungdomsskoleundervisningen af et ungdomsnævn, der forelægger ungdomsskoleplaner for skoledirektionen til godkendelse. Ungdomsnævnet har nedsat et kontaktudvalg, hvis opgave det især er at sikre kontakt med arbejdsmarkedets parter.

Udvalgets overvejelser.

Udvalget henviser til de foran i indledningen til afsnit 3 anførte betragtninger i forbindelse med en eventuel udvidet undervisningspligt og til det der fremsatte forslag om, at hele *problematikken omkring de 14—17 åriges uddannelses- og undervisningsmuligheder og fritidsvilkår, herunder administrative integrationsproblemer, tages op til undersøgelse.*

Udvalget er endvidere af den opfattelse, at spørgsmålet om ungdomsskolens administrative forhold må tages op til tilbundsående undersøgelse i forbindelse med revisionen af den kommunale inddeling og ændringerne i kommunernes styrelse.

Derfor finder man ikke grundlag for med henblik på den forestående revision at foreslå større ændringer i den nuværende administrative opbygning.

Man er imidlertid opmærksom på, at der er behov for en udbygning af samarbejdet med såvel folkeskolens administration som med de udvalg og råd, der varetager de erhvervsmæssige uddannelser.

De opgaver, der i særlig grad kræver samarbejde med folkeskolen, er:

- Udarbejdelse af undervisningsplaner.
- Undervisningstilbud til de unge.
- Tilrettelæggelse af de statskontrollerede prøver.
- Specialundervisning.
- Fritidsvirksomhed.
- Disposition over lokaler og lærerkræfter, herunder udarbejdelse af skoleplan.

De opgaver, der melder sig i samarbejdet med udvalg og råd, der varetager de erhvervsmæssige uddannelser, er navnlig:

- Udarbejdelse og godkendelse af undervisningsplaner.
- Disposition over lokaler og lærerkræfter, herunder udarbejdelse af amtsplaner, landsdelsplaner og landsplaner for skoleplaceringer.

Det samlede udvalg stiller med henblik herpå i det følgende en række konkrete forslag, der efter udvalgets opfattelse som en midlertidig løsning vil kunne befordre samarbejdet.

I. Den kommunale administration.

A. Ungdomsskolens ledelse.

a. Ungdomsskolens leder.

Gældende ret.

I gældende bestemmelser er der ikke fastsat nærmere regler om ungdomsskolens ledere. Af lovens §§ 16 og 20 fremgår, at der til at varetage arbejdet med ledelsen og tilrettelæggelsen af ungdomsskoleundervisningen med tilskud fra staten kan ansættes en leder.

Udvalgets forslag.

Som anført foran i kapitel III side 31 finder udvalget, at det for at fremme udbygningen af ungdomsskoleundervisningen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger er nødvendigt, at der for en ungdomsskole står en ansvarlig leder, og man foreslår, at det fastsættes, at arbejdet med ledelsen og tilrettelæggelsen af en ungdomsskole med dertil knyttede fritidsforanstaltninger *skal* varetages af en og samme leder.

Omfanget af lederens opgaver og beføjelser skal efter udvalgets forslag fastsættes i en instruks, der godkendes af undervisningsministeriet. Ministeriet bør dog have adgang til at bemyndige amtsungdomsnævnet til at godkende instruks.

b. Lærerråd.

Gældende ret.

Efter gældende bestemmelser er der ikke fastsat regler om lærerråd, men ved en del skoler er der etableret lærerrådslignende virksomhed.

Udvalgets forslag.

Da arbejdet som lærer i ungdomsskolen som oftest er en bibeskæftigelse, ligesom beskæftigelsen undertiden kun er af midlertidig karakter, vil et lærerråd ved en ungdomsskole næppe kunne få den faste karakter, som lærerråd ved andre skoleformer har. Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at det vil kunne styrke ungdomsskolens virksomhed, om der etableres lærerrådslignende virksomhed ved de enkelte ungdomsskoler, hvorfor man

skal opfordre til, at der i det omfang, hvor det måtte være praktisk muligt, etableres lærerråd, hvor lederen med de ved ungdomsskolen virkende lærere kan drøfte f. eks. ordensregler for ungdomsskolen, forældrekontakt og forholdet til elevråd, undervisningsplaner, ferieplaner, supplerende fritidsarrangementer, f. eks. week-end- og sommerture, indstillinger til statskontrollerede prøver, afgangsbeviser, flidspræmier m. v.

c. Elevråd.

Gældende ret.

I gældende ret findes ingen bestemmelser vedrørende elevråd, men ved adskillige skoler er der allerede etableret elevråd.

Udvalgets forslag.

Udvalget tillægger den aktivitet, som udfoldes gennem elevrådene, stor betydning, og man finder, det bør tilstræbes, at der ved alle skoler etableres elevråd; man er dog opmærksom på, at der i praksis i enkelte tilfælde kan være vanskeligheder med at gennemføre elevrådstanken, og i sådanne tilfælde bør ideen ikke forceres.

Efter udvalgets mening bør der ikke fastsættes regler med hensyn til elevrådenes status og virksomhed, men hovedtanken må være, at man gennem elevrådene giver eleverne mulighed for at gøre deres synspunkter gældende og tage et ansvar.

Dette vil være med til at lære de unge på demokratisk vis at træffe en afgørelse og til at forstå, at dette også medfører forpligtelser.

B. Det kommunale ungdomsskoleudvalg.

Gældende ret.

1. Ungdomsskoleudvalgets sammensætning.

Efter gældende ret nedsætter ungdomsnævnet et udvalg - ungdomsskoleudvalget - som udøver nævnets beføjelser vedrørende undervisningen for unge mellem 14 og 18 år.

Med hensyn til ungdomsnævnets sammen-

sætning og opgaver henvises til gældende lovs § 7 og bekendtgørelse af 28. juni 1960 om kommunale ungdomsnævn, amtsungdomsnævn m. v. samt aftenskoleudvalgets betænkning nr. 396, siderne 83 og 84.

Udvalget består af 5 medlemmer:

- a) Formanden for ungdomsnævnet, der er formand for udvalget.
- b) 2 medlemmer valgt af og blandt ungdomsnævnets medlemmer.
- c) 2 medlemmer valgt henholdsvis af Dansk Arbejdsgiverforening og af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds lokale afdelinger. I kommuner, hvor disse organisationer ikke har lokale afdelinger, udpeger kommunalbestyrelsen 2 medlemmer, der kan varetage arbejdsmarkedets interesser i ungdommens uddannelse.
- d) Til gennemførelse af den 2-årige ungdomsskole svarende til folkeskolens 8. eller 9. klasse tiltrædes ungdomsskoleudvalget af et af skolekommissionen inden for eller uden for dens midte valgt medlem.

Mindst ét af ungdomsskoleudvalgets medlemmer skal have sæde i kommunalbestyrelsen.

2. *Ungdomsskoleudvalgets opgaver.*

Det påhviler ungdomsskoleudvalget at gøre indstilling til kommunalbestyrelsen om oprettelse af kommunale ungdomsskoler, eventuelt i skoleforbund med andre kommuner.

Udvalget skal endvidere give de i kommunen hjemmehørende unge mellem 14 og 18 år meddelelse om, hvilken ungdomsskoleundervisning der under forudsætning af fornøden tilslutning vil blive oprettet i kommunen.

Udvalget udarbejder skoleplan for ungdomsskolen og foranlediger, at der antages lærere til den kommunale ungdomsskole.

Udvalget fører i samarbejde med amtsungdomsnævnet tilsyn med ungdomsskoleundervisningen.

Det påhviler endvidere ungdomsskoleudvalget ved kontakt med arbejdsmarkedets parter at sikre tilgangen af elever til ungdomsskolen og at samarbejde med andre organer i kommunen, der beskæftiger sig med ungdommens forhold.

Udvalgets forslag.

1. *Ungdomsskoleudvalgets sammensætning m. v.*

Ud fra den betragtning, at ungdomsskoleudvalget er et udvalg, der med ansvar over for kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kommunen opfylder sine ungdomsskoleforpligtelser, finder man, at det bør påhvile kommunalbestyrelsen at drage omsorg for, at udvalget nedsættes fremfor som hidtil, hvor det er ungdomsnævnet, der nedsætter udvalget.

Udvalget har drøftet mulighederne for gennem ungdomsskoleudvalgets sammensætning at skabe kontakt med såvel arbejdsmarkedet, den stedlige folkeskole som fritidsundervisningen for voksne og fritidsforanstaltningerne.

Af hensyn til udvalgets effektivitet ønsker man ikke at foreslå, at medlemstallet udvides, hvorfor det - såfremt den nærmere kontakt med arbejdsmarkedet og folkeskolen skal udbygges — vil være nødvendigt at begrænse ungdomsnævnets repræsentation i udvalget fra 3 til 1 medlem.

Det foreslås, at udvalget får følgende sammensætning:

- a) Et medlem valgt af og blandt ungdomsnævnets medlemmer.
- b) Et medlem valgt af og blandt skolekommissionens medlemmer.
- c) 2 medlemmer valgt henholdsvis af Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds lokale afdelinger. I kommuner, hvor disse organisationer ikke har lokale afdelinger, udpeger kommunalbestyrelsen 2 medlemmer, der kan varetage arbejdsmarkedets interesser i ungdommens uddannelser.
- d) Et medlem udpeget af kommunalbestyrelsen efter fælles indstilling fra de lokale husholdningsorganisationer og husholdningsudvalg og andre organisationer, som især beskæftiger sig med unge pigers arbejdsforhold.

Endvidere foreslås det, at en af (fælles-) lærerrådet i folkeskolen valgt repræsentant samt ungdomsskolelederen - i kommuner med flere ungdomsskoleledere en af disse valgt repræsentant — uden stemmeret deltager i ungdomsskoleudvalgets møder.

Udvalget er opmærksom på det meget øn-

skellige i, at der i ungdomsskoleudvalget er en repræsentant fra kommunalbestyrelsen; man finder dog ikke, at den nugældende ordning, hvorefter der er et ubetinget krav om, at mindst ét af ungdomsskoleudvalgets medlemmer skal have sæde i kommunalbestyrelsen, bør bibeholdes, efter at repræsentationen fra ungdomsnævnet foreslås begrænset fra 3 til 1 medlem, ligesom man finder, at skolekommissionen må have adgang til at udpege sin repræsentant blandt andre end de af kommunalbestyrelsen til skolekommissionen valgte medlemmer.

Udvalget skal imidlertid foreslå, at det henstilles, at ungdomsnævnet og skolekommissionen ved valg af medlemmer til ungdomsskoleudvalget fortrinsvis vælger disse blandt medlemmer, der tillige er medlem af kommunalbestyrelsen.

2. *Ungdomsskoleudvalgets opgaver.*

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i de bestående regler.

C. *Kommunalbestyrelsen.*

Gældende ret.

Kommunalbestyrelsen træffer efter indstilling fra ungdomsskoleudvalget beslutning om oprettelse af kommunale ungdomsskoler.

Endvidere træffer kommunalbestyrelsen beslutning i alle sager, der medfører udgifter for kommunen.

Udvalgets forslag.

Udvalget foreslår den gældende ordning opretholdt.

II. *Amtsadministrationen.*

A. *Amtsunngdomsnævnet.*

Gældende ret.

1. *Amtsunngdomsnævnets sammensætning.*

Efter gældende lovs § 11, stk. 1, nedsættes for hver amtsrådsreds et amtsunngdomsnævn og 4 udvalg: Aftenskoleudvalget, ungdomsskoleudvalget, fritidsudvalget og udvalget vedrørende den landbrugsfaglige undervisning, som er rådgivende for nævnet med hensyn til lovens praktiske anvendelse inden for hvert udvalgs område.

Amtsunngdomsnævnet består af 11 medlemmer:

- a) 2 medlemmer valgt af og blandt amtsrådet.
- b) 2 medlemmer som repræsentanter for de i amtsrådsredsen beliggende købstæder. Disse medlemmer vælges på samme måde som købstadsrepræsentanterne i skolerådet, jfr. § 27, stk. 2, i lov nr. 200 af 12. april 1949 om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn.
- c) Amtsskolekonsulenten.
- d) Formændene for de 4 rådgivende udvalg samt yderligere 2 medlemmer valgt af og blandt medlemmerne af henholdsvis aftenskoleudvalget og ungdomsskoleudvalget.

2. *Amtsunngdomsnævnets opgaver.*

Det påhviler amtsunngdomsnævnet i videst muligt omfang at støtte de lokale bestræbelser for at give ungdommen lejlighed til at deltage i ungdomsundervisning og fritidsbeskæftigelse samt bidrage til, at der ved tilrettelæggelsen af de forskellige former for ungdomsarbejde i amtet tages hensyn til de foranstaltninger, der træffes fra anden side, således at der herved i det hele samarbejdes på den mest hensigtsmæssige måde, ligesom nævnet i det hele skal støtte amtets ungdom i dens bestræbelser for at dygtiggøre sig.

Amtsunngdomsnævnet træffer bestemmelse om godkendelse af planer for den almene ungdomsskoleundervisning i amtsrådsredsen og de i denne beliggende købstæder, medens planer for den erhvervsprægede ungdomsskoleundervisning og den 2-årige ungdomsskole svarende til folkeskolens 8. eller 9. klasse videresendes med amtsunngdomsnævnets erklæring til undervisningsministeriet.

Amtsunngdomsnævnet fører i samarbejde med de kommunale ungdomsskoleudvalg tilsyn med alle former for ungdomsskoleundervisning.

Amtsunngdomsnævnet kan oprette kursus til uddannelse af ledere og lærere til ungdomsskolen.

Amtsungdomsnævnet er endvidere berettiget til at udtale sig om alle spørgsmål vedrørende ungdomsskolen og forpligtet til at afgive erklæring i sager vedrørende ungdomsskolen, der forelægges det af undervisningsministeriet.

Udvalgets forslag.

1. Amtsungdomsnævnets sammensætning.

Udvalget har overvejet at foreslå, at de foran under 1a) og b) nævnte medlemmer i stedet skulle vælges af og blandt skolerådets medlemmer; da man imidlertid ikke kan se bort fra, at kommunalbestyrelserne i de i amtsråds kredsen beliggende købstæder såvel af saglige som praktiske grunde måtte ønske at vælge repræsentanterne til amtsungdomsnævnet blandt andre end de, der måtte være valgt til skolerådet, har man ikke ønsket at stille forslag herom.

Efter gældende ret sikres kontakten til folkeskolen gennem amtsskolekonsulenternes medlemsskab af amtsungdomsnævnet.

Efter de for folkeskolen gældende regler virker amtsskolekonsulenterne ikke som konsulenter for så vidt angår folkeskoleundervisningen i købstæderne. For at skabe mulighed for en nærmere kontakt også med folkeskoleundervisningen i købstæderne har udvalget overvejet at foreslå, at amtsskolekonsulenten udgår som medlem, således at kontakten i stedet varetages på den måde, at amtsskolekonsulenten samt en af købstæderne udpeget repræsentant for købstædernes skolevæsen uden stemmeret deltager i amtsungdomsnævnets møder og forhandlinger.

Udvalget foreslår dog i stedet, at købstædernes repræsentant sammen med amtsskolekonsulenten uden stemmeret deltager i det rådgivende ungdomsskoleudvalgs møder og forhandlinger, og at amtsskolekonsulenten bevarer sit medlemsskab af amtsungdomsnævnet.

Det er over for udvalget oplyst, at formandsposten i en overvejende del af amtsungdomsnævnene beklædes af amtsskolekonsulenten.

I denne forbindelse er der peget på, at det kan forekomme uheldigt, at amtsungdomsnævnets konsulent, der efter udvalgets forslag i princippet vil blive ligestillet med amtsskolekonsulenten, samtidig vil have den-

ne som øverste overordnet. Udvalget skal derfor henstille til overvejelse, at det evt. efter nærmere forhandling med amtsmyndighederne fastsættes, at amtsungdomsnævnets formand vælges blandt de af amtsrådet og de i amtsråds kredsen beliggende købstæder valgte medlemmer.

For yderligere at skabe mulighed for kontakt mellem folkeskolen og ungdomsskolen skal man endvidere forslå, at der skabes hjemmel for, at amtsungdomsnævnets konsulent uden stemmeret skal deltage i skoledirektionens og skolerådets møder og forhandlinger.

I overensstemmelse med aftenskoleudvalgets forslag - betænkning nr. 396, siderne 84-85 - foreslår man, at amtsungdomsnævnets rådgivende udvalg vedrørende den landbrugsfaglige undervisning, hvis hovedopgaver i det væsentlige varetages af det rådgivende ungdomsskoleudvalg, hvori det landbrugsfaglige udvalgs medlemmer har sæde, ophæves.

Efter bortfaldet af det landbrugsfaglige udvalg finder udvalget, at de 3 resterende rådgivende udvalgs repræsentation i amtsungdomsnævnet bør ske gennem udvalgenes formænd og næstformænd.

Medlemmerne Jeppe Kristensen og Knud Toftegaard gør opmærksom på, at De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger over for undervisningsministeriet har henstillet, at det rådgivende landbrugsfaglige udvalg bibeholdes, således at dettes formand får plads i amtsungdomsnævnet på lige fod med de øvrige rådgivende udvalg, og kan således ikke tilslutte sig foranstående forslag.

Udvalget foreslår dernæst, at amtsungdomsnævnets konsulent uden stemmeret deltager i amtsungdomsnævnets møder og forhandlinger.

2. Amtsungdomsnævnets opgaver.

De nugældende regler for nævnets opgaver foreslås opretholdt med den ændring, at godkendelse af den prøveforberedende undervisning, der hidtil som en del af den almene ungdomsskole er blevet godkendt af amtsungdomsnævnet, henlægges til direktoratet for ungdomsundervisningen, der ligeledes godkender de erhvervsmæssige grunduddannelser.

Godkendelse af specialundervisning for

handicappede på særlige kurser foreslås henlagt til amtsungdomsnævnet.

B. Amtsungdomsnævnets rådgivende ungdomsskole- udvalg.

Gældende ret.

1. *Det rådgivende udvalgs sammensætning.*
Ungdomsskoleudvalget består af 9 medlemmer:

- a) 2 medlemmer valgt af henholdsvis de inden for amtsrådskredsen virkende landboforeninger og husmandsforeninger samt 1 medlem valgt af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund efter indstilling fra forbundets inden for amtsrådskredsen virkende organisationer på landet.
- b) 2 medlemmer valgt af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund efter indstilling fra disses i købstæderne inden for amtsrådskredsen værende organisationer.
- c) 1 medlem valgt af amtsrådet efter fælles indstilling af de i amtet virkende husholdningsorganisationer og husholdningsudvalg, der i sidste valgperiode har virket i ungdomsskoleundervisningen.
- d) 1 ved et offentligt arbejdsanvisningskontor ansat erhvervsvejleder, der udpeges af arbejdsdirektoratet efter indstilling af det eller de offentlige arbejdsanvisningskontorer, hvis område helt eller delvis ligger inden for amtsrådskredsen.
- e) 2 af de i amtet virkende ungdomsskoleledere - repræsenterende by og land - udpeget af amtsungdomsnævnet bortset fra medlemmerne fra de rådgivende udvalg.

2. *Det rådgivende udvalgs opgaver.*

Efter gældende bestemmelser er der ikke henlagt særlige opgaver til udvalget ud over, at udvalget er rådgivende for amtsungdomsnævnet med hensyn til lovens praktiske anvendelse inden for ungdomsskoleundervisningen.

Udvalgets forslag.

1. *Det rådgivende udvalgs sammensætning.*

På tilsvarende måde som foreslået for så

vidt angår det kommunale ungdomsskoleudvalg foreslår man, at organisationer, der især beskæftiger sig med unge pigers arbejdsforhold, får adgang til at deltage i indstillingen af det foran under c) nævnte medlem.

Som anført foran under amtsungdomsnævnets sammensætning foreslår man endvidere, at det fastsættes, at en repræsentant for købstædernes skolevæsen og amtsskolekonsulenten uden stemmeret deltager i det rådgivende ungdomsskoleudvalgs møder og forhandlinger.

Med hensyn til, hvorledes repræsentanten for købstædernes skolevæsen skal udpeges, foreslår man, at det rådgivende ungdomsskoleudvalg selv skal udpege denne blandt lederne af købstædernes skolevæsenere.

Tilsvarende foreslås, at amtsungdomsnævnets konsulent tilforordnes det rådgivende ungdomsskoleudvalg.

Man foreslår endvidere, at de 2 medlemmer, der repræsenterer ungdomsskolelederne, udgår, idet man er af den opfattelse, at kontakten til ungdomsskolen på tilfredsstillende måde må kunne ske gennem amtsungdomsnævnets konsulent, jfr. udvalgets forslag nedenfor under G, hvorefter der i alle amtsungdomsnævn skal ansættes konsulenter.

Man ønsker dog at understrege, at det rådgivende udvalg må have adgang til at tilkalde ungdomsskoleledere som sagkyndige.

2. *Det rådgivende udvalgs opgaver.*

Det er over for udvalget oplyst, at ikke alle amtsungdomsnævn benytter det rådgivende udvalg i større omfang.

Udvalget er af den opfattelse, at den sagkundskab, det rådgivende ungdomsskoleudvalg sidder inde med, bør udnyttes, og man skal derfor foreslå, at det fastsættes, at amtsungdomsnævnet, forinden der træffes beslutning i alle principielle sager vedrørende ungdomsskolen, skal indhente udtalelse fra det rådgivende ungdomsskoleudvalg.

C. Amtsungdomsnævnets konsulent.

Gældende ret.

Til hjælp til varetagelse af det amtsungdomsnævnet påhvilende arbejde antages der ifølge gældende lovs § 12, stk. 4, honorarlønnet medhjælp. Finder amtsungdomsnævnet, at

der er behov for en fuldt beskæftiget medhjælp, kan det af undervisningsministeriet godkendes, at der normeres en tjenestemandsstilling som konsulent for ungdomsundervisningen i amtet med lønning og pension efter de for konsulenter for særundervisning gældende regler, jfr. § 25 i lov om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn, hvorefter særundervisningskonsulenter lønnes efter folkeskolens 6. lønningsklasse.

De nærmere regler angående medhjælpernes og konsulenternes arbejdsområde fastsættes i en instruks, der stadfæstes af undervisningsministeren.

Udvalgets forslag.

For tiden er der normeret tjenestemandsstillinger for 21 af i alt 25 amtsråds kredse og de deri beliggende købstæder. Efter udvalgets opfattelse bør der i alle amtsungdomsnavn ansættes konsulenter for ungdomsundervisningen m.v., idet disse, der tillige virker som konsulenter for amtsungdomsnavnet i sager vedrørende aftenskoleundervisningen m.v., må anses for et værdifuldt og uundværligt led i ungdomsundervisningen.

Man går derfor ind for, at det i loven fastsættes, at der i alle amtsungdomsnavn skal ansættes konsulenter, og at der i loven optages nærmere regler for konsulenternes beføjelser og funktioner, i princippet svarende til de for amtsskolekonsulenterne fastsatte regler.

Som en konsekvens af forslaget om, at konsulenterne for ungdomsundervisningen m.v. ligestilles med amtsskolekonsulenterne i arbejdsmæssig henseende, foreslås det, at der også lønmæssigt skabes ligestilling, således at konsulenterne, der efter gældende regler aflønnes efter folkeskolens 6. lønningsklasse, optrykkes til aflønning efter samme regler som amtsskolekonsulenterne, der ifølge lærerlønningslovens § 32 aflønnes efter folkeskolens 7. lønningsklasse, men siden finansåret 1961/62 ifølge tekstanmærkning til de årlige finanslove er oprykket til aflønning i lønningsklasse 29.700 kr. - 32.100 kr.

Med hensyn til konsulenternes beføjelser og funktioner henviser man til det af aften-skoleudvalget udarbejdede udkast til instruks

for amtsungdomsnavnets konsulenter, der er optaget som bilag 7 til nærværende betænkning.

Pædagogisk Arbejdsudvalg kan i princippet tilslutte sig dette udkast, dog at man finder, at det i højere grad bør komme til udtryk, at konsulenten er konsulent for amtsungdomsnavnet og udfører sit arbejde med ansvar over for amtsungdomsnavnet, der har det endelige ansvar for, at de nævnte pålagte opgaver udføres på forsvarlig måde.

D. Pædagogisk medhjælp for amtsungdomsnavnets konsulent.

Gældende ret.

Efter gældende ret kan der ikke antages pædagogisk medhjælp for amtsungdomsnavnets konsulent.

Udvalgets forslag.

Under hensyn til den store arbejdsbyrde, der allerede - navnlig i de større amter - påhviler amtsungdomsnavnets konsulenter, der jo ikke alene virker som konsulenter for ungdomsskoleundervisningen og de dertil knyttede fritidsforanstaltninger, men tillige inden for aftenskoleundervisningen og fritidsundervisningen i øvrigt, og under hensyn til den forøgede arbejdsbyrde, der ved udbygningen af den prøveforberedende undervisning og opbygning af specialundervisningen for de handicappede samt de erhvervsmæssige grunduddannelser, vil blive pålagt amtsungdomsnavnets konsulenter, finder man det nødvendigt, at der kan antages pædagogisk medhjælp for konsulenterne.

Udvalget skal derfor foreslå, at der ved lovrevisionen skabes mulighed for, at amtsungdomsnavnene med direktoratet for ungdomsundervisningens godkendelse kan antage fornøden honorarlønnet pædagogisk medhjælp for konsulenterne.

Den pædagogiske medhjælp skal kunne bistå konsulenterne ved det pædagogiske og faglige tilsyn, som konsulenterne på amtsungdomsnavnets vegne skal udføre. Der må endvidere være mulighed for at henlægge et enkelt område til denne medhjælp.

III. Ungdomsskoleadministrationen i København.

Gældende ret.

De opgaver, der i det øvrige land varetages af ungdomsskoleudvalget, varetages i København af ungdomsnævnet, der består af følgende medlemmer:

- a) Borgmesteren for magistratens 1. afdeling, der er formand for nævnet.
- b) Rådmanden for samme afdeling.
- c) 3 medlemmer valgt af borgerrepræsentationen inden for eller uden for dens midte.
- d) 1 af kommunens fælleslærerråd valgt lærer, som så vidt muligt skal have været beskæftiget med ungdomsundervisning.
- e) 1 af Københavns Kommunes Ungdoms- og Aftenskolelærerforening valgt medlem.
- f) 2 medlemmer valgt henholdsvis af Dansk Arbejdsgiverforening og af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund.
- g) 1 erhvervsvejleder, som udpeges af arbejdsdirektoratet efter indstilling af det offentlige arbejdsansættelseskontor for København og Frederiksberg.
- h) Ud over de under c) nævnte medlemmer vælger borgerrepræsentationen 4-6 medlemmer efter indstilling af de stedlige oplysningsforbund, husholdningsorganisationer, husholdningsudvalg samt ungdomsorganisationer og andre stedlige organisationer, der virker i ungdoms- eller aftenskoleundervisningen eller det frie oplysningsarbejde. 2 af disse medlemmer vælges bl. a. med særligt henblik på fritidsforanstaltninger.

Ungdomsnævnet nedsætter et udvalg på 5 medlemmer, bestående af formanden for ungdomsnævnet, der er formand for udvalget, de i stk. 1, litra f) nævnte 2 medlemmer samt yderligere 2 medlemmer valgt af og blandt ungdomsnævnet. Det påhviler dette udvalg ved kontakt med arbejdsmarkedets parter på stedet - eventuelt gennem de på virksomhederne oprettede samarbejdsudvalg - at sikre tilgangen af elever til ungdomsskolen og at samarbejde med andre organer i kommunen, der beskæftiger sig med ungdommens forhold.

Planerne for fritidsforanstaltninger i til-

knytning til ungdomsskolen godkendes i København af ungdomsnævnet, medens planerne for ungdomsskoler af ungdomsnævnet forelægges skoledirektionen til godkendelse.

Udvalgets forslag.

Ungdomsnævnets sammensætning.

Aftenskoleudvalget har foreslået, at de københavnske ungdomsnævns sammensættes på følgende måde:

Fælles for både aftenskole-, ungdomsskole- og fritidsafsnittet i loven:

- a) Borgmesteren for magistratens 1. afdeling, der er formand for nævnet.
- b) Rådmanden for samme afdeling.
- c) 4 borgerrepræsentanter.

Med henblik på sager vedrørende henholdsvis aftenskolen, ungdomsskolen og fritidsforanstaltninger vælges derudover 5 medlemmer for hvert område.

Nærværende udvalg kan tilslutte sig dette forslag. For så vidt angår de 5 medlemmer, der skal vælges med henblik på sager vedrørende ungdomsskolen, skal man foreslå følgende:

2 medlemmer valgt henholdsvis af Dansk Arbejdsgiverforening og af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund.

1 medlem valgt af borgerrepræsentationen efter indstilling fra Kvindeligt Arbejder Forbunds Københavns afdeling, de stedlige husholdningsorganisationer og andre organisationer, der beskæftiger sig med unge pigers arbejdsforhold.

1 erhvervsvejleder, som udpeges af arbejdsdirektoratet efter indstilling af det offentlige arbejdsansættelseskontor for København og Frederiksberg.

1 medlem valgt af kommunens fælleslærerråd.

Endvidere foreslås, at lederen af ungdomsskoleundervisningen i København uden stemmeret deltager i nævnets møder og forhandlinger.

Ungdomsnævnets opgaver.

Det foreslås, at godkendelse af planer for ungdomsskolens almene kursus og special-

undervisning henlægges til ungdomsnævnet i stedet for til skoledirektionen, medens godkendelse af prøveforberedende undervisning og erhvervsmæssige grunduddannelser efter

udvalgets opfattelse på tilsvarende måde som for det øvrige land må forelægges direktoratet til godkendelse.

IV. Den centrale administration.

A. Undervisningsministeriet.

Gældende ret.

a. *Direktoratet for ungdomsundervisningen.* Direktoratet varetager det ministeriet påhvillende tilsyn med ungdomsskolen.

Direktoratet modtager og behandler godkendelsesansøgninger vedrørende den erhvervsprægede ungdomsskole og den 2-årige ungdomsskoleundervisning svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse og 9. klasse.

For Københavns kommunes vedkommende godkendes denne undervisning af Københavns skoledirektion.

Direktoratet modtager og behandler endvidere ansøgninger om tilskud til anskaffelse af undervisningsmateriel samt til etablering af lokaler til samlingssted for ungdommen.

Direktoratet afgør dernæst spørgsmål, som forelægges af ungdomsskoleudvalg, kommunalbestyrelser, amtsungdomsnævn, ledere og lærere i ungdomsskolen.

b. *Departementet.*

Departementet træffer afgørelse i sager af principiel karakter og fastsætter generelle regler.

Udvalgets forslag.

Den gældende ordning foreslås i princippet opretholdt. Godkendelse af prøveforberedende undervisning, uanset om den etableres som 2-årige kursus svarende til folkeskolens 8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller 10. klasse, som enkeltfagsundervisning eller som særlige forberedelseskursus omfattende alle i en eksamen indgående fag, foreslås henlagt til direktoratet.

Udvalget foreslår endvidere, at spørgsmålet om etablering af erhvervsmæssige grunduddannelser og prøveforberedende undervisning også for så vidt angår Københavns kommune henlægges til direktoratet.

B. Prøveudvalg.

Gældende ret.

Ifølge § 16 i bekendtgørelse af 21. marts 1964 om teknisk forberedelseseksamens tilrettelæggelse forstås denne eksamen af en af undervisningsministeriet nedsat eksamenskommission, for hvilken undervisningsdirektøren for folkeskolen og seminarierne er formand. Medlemmerne beskikkes for 3 år ad gangen efter indstilling af kontaktudvalget vedrørende undervisningsspørgsmål.

Den 26. august 1965 nedsatte undervisningsministeriet eksamenskommissionen.

I kommissionen er:

direktoratet for folkeskolen og seminarierne,

direktoratet for ungdomsundervisningen, direktoratet for erhvervsuddannelserne og forsvarrets civilundervisning

repræsenteret.

Udvalgets forslag.

1. *Baggrund for udvalgets forslag.*

a) Ungdomsskolens prøveforberedende undervisning sigter i første række mod statskontrollerede prøver i enkeltfag og i anden række på sammenstyknings til teknisk forberedelseseksamen eller forberedelse til handelsskolerne (dansk, regning). Man har endvidere givet muligheder for statskontrollerede prøver i en række fag, der ikke peger mod teknisk forberedelseseksamen (maskinskrivning, latin og kurset moderne husførelse).

Disse fag henhører ikke under eksamenskommissionens område, men der er et nært samarbejde mellem direktoratet for folkeskolen og seminarierne og direktoratet for ungdomsundervisningen i disse fag.

b) Ved eksamenterterminerne sommeren 1966

er opgaverne i skriftlig matematik identiske for realeksamen og udvidet teknisk forberedelseseksamen.

- c) I aftenskoleudvalgets betænkning vedrørende fritidsundervisning for voksne foreslås indført prøveforberedende undervisning bl. a. med henblik på statskontrollerede prøver som en udbygning af de eksisterende tekniske forberedelseskursus.
- d) Det kan forventes, at der ved lovrevisjonen tilvejebringes hjemmel for, at også efterskolerne kan etablere prøveforberedende undervisning med henblik på statskontrollerede prøver.

Denne udvikling nødvendiggør, at eksamenskommissionen for teknisk forberedelseseksamen enten får udvidet sit arbejdsområde til at omfatte statskontrollerede prøver på 9.—10. klasses niveau samt realeksamen, eller at den erstattes af et prøveudvalg for disse arbejdsområder.

2. Navn.

Uden at have et konkret forslag til navn for et sådant prøveudvalg må det klart angives, hvilke prøver og eksaminer udvalget dækker, eventuelt hvilke undervisningstilsyn det omfatter, f. eks. Prøveudvalget for statskontrollerede prøver, realeksamen og teknisk forberedelseseksamen.

Det er af betydning, at alle skrivelser vedrørende selve prøverne sker i udvalgets navn og ikke fra de enkelte undervisningstilsyn.

3. Sammensætning.

Prøveudvalget foreslås sammensat med undervisningsdirektøren for direktoratet for folkeskolen og seminarierne som formand og en repræsentant fra hvert af de implicerede undervisningstilsyn — direktoratet for folkeskolen og seminarierne, direktoratet for ungdomsundervisningen og forsvarrets civilundervisning.

4. Opgaver, der forelægges, er følgende:

- a) fastsættelse af tidspunkt for eksamensafholdelse,
- b) beskikkelse af censorer,
- c) udarbejdelse af opgaver ved særlige opgaveudvalg,
- d) udarbejdelse af bevis, prøveprotokol og indberetningsskema,
- e) stillingtagen til tvivlsspørgsmål vedrøren-

de eksamens afvikling og elevernes forudsætninger,

- f) arbejde for at prøvernes kompetence gøres så bred som muligt,
- g) orienterings- og oplysningsvirksomhed om de forskellige prøver, herunder karaktergivningskursus m. v.,
- h) indstilling om størrelse af honorar til censorerne.

5. Bistand.

Udarbejdelse af de enkelte opgaver bør foretages af den hidtidige opgavekommission for folkeskolens eksaminer og prøver, idet denne må kunne suppleres med fagkonsulenter fra de øvrige undervisningstilsyn og andre sagkyndige.

Selve den praktiske tilrettelæggelse bør foretages af den medarbejder i direktoratet for folkeskolen og seminarierne, der hidtil har varetaget dette arbejde, idet denne samtidig foreslås som sekretær for udvalget (til ligemed den hidtidige juridiske sekretær).

6. Økonomi.

Alle udgifter ved prøvernes afholdelse og prøveudvalgets arbejde bør samles på en særlig konto under § 20, hovedafsnit 1, som en fællesudgift.

I forbindelse med den stadig stigende integrering mellem skoleformerne ved sammenstykning af enkeltfag til kompetencegivende uddannelser er det af betydning, at et sådant fælles prøveudvalg virker på tværs af de forskellige implicerede undervisningstilsyn som et selvstændigt udvalg nedsat af ministeren efter indstilling af de under punkt 3 nævnte undervisningstilsyn.

G. Ungdomsskoleråd.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om at skabe mulighed for en løbende kontakt mellem de interesserede parter og undervisningsministeriet.

Udvalget finder det formålstjenligt, at der findes et forum, hvor direktoratet for ungdomsundervisningen med interesserede parter kan drøfte centrale pædagogiske problemer inden for ungdomsskolen, planer for landsdækning af erhvervsmæssige grunduddannelser og prøveforberedende undervisning, ungdomsskolens resultater, ungdomsskolearbejdets strukturformål og hele idégrundlag,

og man skal derfor foreslå, at der oprettes et ungdomsskoleråd, der skal være rådgivende for undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen.

Rådet må på eget initiativ kunne drøfte og eventuelt fremsætte forslag vedrørende ungdomsskoleforhold.

Det har i udvalget været overvejet, hvorvidt man bedst vil kunne realisere rådets formål ved oprettelsen af et snævert udvalg eller gennem et større forum, hvor alle interesserede parter kan være repræsenterede. Udvalget anser det for vigtigt at have et råd, hvor alle interesserede parter kan repræsenteres og udveksle synspunkter.

Med bemærkning, at muligheden for eventuel yderligere repræsentation må stå åben, foreslås ungdomsskolerådet sammensat af én repræsentant for hver af følgende organisationer, institutioner, styrelser m. v.

- a) Arbejdsmarkedets organisationer:
Dansk Arbejdsgiverforening.
LO — De samvirkende fagforbund.
Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund.
De samvirkende danske Landboforeninger.
De samvirkende danske Husmandsforeninger.
De i Statens Husholdningsråd repræsenterede organisationer.
- b) Lærerorganisationerne:
Danmarks Lærerforening.
Foreningen af danske husholdningslærere.
Københavns kommunes ungdoms- og aftenskolelærerforening.
Dansk Aften- og Ungdomsskoleforening.
- c) Kommuneorganisationerne:
Den danske Købstadforening.
Bymæssige kommuner.
De samvirkende sognerådsforeninger.
- d) Amtsrådsforeningen i Danmark.
- e) Københavns kommune.
- f) Amtsskolelærernes konsulenter.
- g) En repræsentant fra ungdomsskoleledelsen i København.
- h) Amtsskolekonsulenterne.
- i) Danmarks Lærerhøjskole.
- k) Danmarks pædagogiske institut.
- l) Danmarks Radio — Afdelingen vedr. skoleradio og -TV.

- m) Uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere.
- n) Erhvervsvejledningsrådet.
- o) Forsvarets civilundervisning.
- p) Undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen.
- q) Undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne.
- r) Undervisningsministeriet, direktoratet for erhvervsuddannelserne.
- s) Undervisningsministeriet, direktoratet for gymnasieskolerne.

Af økonomiske grunde, og da man anser det for værende i de repræsenteredes egen interesse at være medlemmer af rådet, foreslår udvalget, at medlemmernes mødeudgifter — bortset fra rejseudgifter — afholdes af de respektive organisationer, styrelser m. v.

Direktoratet for ungdomsundervisningen fungerer som sekretariat for rådet.

D. Kontakten vedrørende erhvervsmæssige grund- uddannelser.

Udvalget er opmærksom på, at ungdomsskolerådet med så mange medlemmer vanskeligt kan opfylde det behov, der inden for de erhvervsmæssige grunduddannelser er for løbende kontakt og samarbejde med de ikke-faglærte arbejderes uddannelsesapparat.

Inden for de forskellige brancher, hvor der er beskæftiget ikke-faglærte arbejdere, er nedsat brancheudvalg sammensat af arbejdsmarkedets organisationer.

Disse brancheudvalg er ansvarlige for opbygningen af de voksne ikke-faglærte arbejderes uddannelse inden for det pågældende område.

Som overbygning over brancheudvalgene findes uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere, der er sammensat dels af repræsentanter fra arbejdsmarkedet og dels af repræsentanter fra centraladministrationen.

Uddannelsesrådet er godkendende instans i forhold til brancheudvalgene og er i øvrigt ansvarlig for, at den fornødne koordinering finder sted og for samarbejdet med andre uddannelsesområder, f. eks. folkeskolen og ungdomsskolen, jfr. lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere § 3.

For at sikre et snævert samarbejde mellem

dette uddannelsesapparat og ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser foreslås nedsat en række kontaktudvalg: Dels et antal linieudvalg og dels et tværgående kontaktudvalg.

I. Linieudvalgene.

For hver enkelt uddannelseslinie inden for ungdomsskolens erhvervsmæssige grunduddannelser foreslås nedsat et linieudvalg med 2 medlemmer valgt af vedkommende brancheudvalg repræsenterende henholdsvis arbejdsgiver og arbejdstager og en repræsentant fra direktoratet for ungdomsundervisningen som formand.

De enkelte linieudvalg kan tilkalde faglig bistand, f. eks. brancheudvalgets konsulent eller andre.

Linieudvalgenes opgaver vil i første række blive at formidle samarbejdet mellem de 2 uddannelsesområder, så den daglige administration kan foregå så smidigt som muligt, f. eks. vedrørende følgende punkter:

- a) udarbejde forslag til *undervisningsplaner* for vedkommende erhvervsområde,
- b) udtale sig i sager vedrørende *etablering* af erhvervsmæssige grunduddannelser ved de enkelte skoler,
- c) fremsætte forslag til *ændring* i allerede godkendte undervisningsplaner,
- d) bistå ved *den faglige del af tilsynet* med undervisningen.

Det ligger i sagens natur, at det må være brancheudvalgene og uddannelsesrådet, der med udgangspunkt i de voksnes uddannelser er ansvarlige for det faglige indhold af undervisningen. Tilsvarende er det direktoratet, der varetager det specielle ungdomsskoleindhold og — som ansvarlig ressortmyndighed — godkender driften af de enkelte skoler i samarbejde med de pågældende brancheudvalg og uddannelsesrådet.

I visse tilfælde findes der ikke brancheudvalg, som man kan støtte sig til, men her vil det formentlig være nyttigt, at tilsvarende udvalg nedsættes af direktoratet for ung-

domsundervisningen sammen med repræsentanter for de organisationer, der repræsenterer vedkommende del af arbejdsmarkedet.

II. Det tværgående kontaktudvalg.

Dette kontaktudvalg foreslås sammensat af indtil 3 repræsentanter udpeget af uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere, 1 repræsentant fra arbejdsministeriet og indtil 4 repræsentanter udpeget af undervisningsministeriet, heraf en repræsentant for direktoratet for ungdomsundervisningen som formand.

Det centrale kontaktudvalgs opgaver bliver til den ene side at koordinere linieudvalgenes aktivitet og til den anden side at udgøre et samarbejdsudvalg mellem direktoratet for ungdomsundervisningen og uddannelsesrådet, således at kontaktudvalget kan afgive indstilling til uddannelsesrådet og direktoratet om konkrete samarbejdsspørgsmål f. eks.: etablering af nye grunduddannelser og dermed oprettelse af nye linieudvalg, landsplanlægning, fælles brug af uddannelsesfaciliteter, konsulentbistand og instruktøruddannelse.

For så vidt angår samarbejdet mellem de 2 styrelser aftales nærmere regler, navnlig vedrørende områder som: 1) udarbejdelse af undervisningsplaner, 2) godkendelse af undervisningsplaner, 3) orientering om uddannelserne, 4) samarbejde med skoler for voksne ikke-faglærte arbejdere, 5) godkendelse af de enkelte skoler og 6) tilsyn med undervisningen.

Direktoratet for ungdomsundervisningen varetager udvalgets sekretariatsforretninger.

Af hensyn til en fortsættelse og udbygning af de erhvervsmæssige grunduddannelser henstilles det, at kontaktudvalget og de enkelte linieudvalg nedsættes snarest, uafhængig af lovrevisionen.

Udvalget ønsker sluttelig at pege på, at den her skitserede udvikling ikke mindst inden for de erhvervsmæssige grunduddannelser forudsætter en udbygning af direktoratets ungdomsskoleadministration.

Afsnit 4.

BILAG

A. Henvendelser til udvalget

1. Fra Ungdomsskolelederkredsen for Københavns amtsrådskreds.

B. Indstillinger fra udvalget

2. a-b. Indstilling vedr. vejledningshefte jfr. § 10 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.
3. Indstilling vedr. oprettelse af en stilling som afdelingsleder på Danmarks Lærerhøjskole.
4. Indstilling vedr. omfanget af kommunernes ungdomsskoleforpligtelse.

C. Statistik

5. Tabel 1.

Oversigt over skole- og elevantal 1960/61—1965/66.

Tabel 2.

Antal ungdomsskoler og elever ved indmeldelsen 1965/66.

Tabel 3.

Antal elever pr. 15/1 1966 fordelt efter beskæftigelse og anden samtidig uddannelse.

Tabel 4.

Antal elever pr. 15/1 1966 fordelt efter alder og antal år i ungdomsskolen.

Tabel 5.

a. Fødselsårgange siden 1945.

b. Summen af 14—17 årige.

D.

6. Den erhvervsmæssige grunduddannelses husligt beslægtede linier.
7. Udkast til instruks for amtsungdomsnævnenes konsulenter.

Kgs. Lyngby, den 23. november 1965.

Til Det pædagogiske Arbejdsudvalg for ungdomsskolen

v/ hr. undervisningsinspektør David Pedersen.

I forbindelse med amtsungdomsnævnets kursus på »Prins Hamlet« i Helsingør den 20. og 21.11 1965 afholdtes i dagene 19. og 20.11 1965 møde i »Ungdomsskolelederkredsen for Københavns amtsrådsreds«.

På dette møde, hvor 16 af amtsrådsredsens ungdomsskoler var repræsenteret, foretoges en gennemgribende drøftelse af *faget orienterings placering i ungdomsskolen*.

Som en konklusion af disse drøftelser nåede man frem til nedennævnte principielle betragtninger:

Da faget orientering ved lovrevisionen i 1959/60 blev indlagt som obligatorisk fag i ungdomsskolen, forlod de fleste af ungdomsskolens elevemner folkeskolen efter 7. klasse.

Da flertallet af ungdomsskolens elever nu har, eller har haft, orientering i 8. og/eller 9. klasse (evt. i realafdelingen), er denne forudsætning ikke mere til stede.

Ungdomsskolen hviler i hele sin opbygning på frivillighedens princip, jfr. den ofte fremhævede pligt for kommunerne til at skaffe hver enkelt elev undervisning i netop det ønskede fagområde. På baggrund af dette frivillighedsprincip forekommer det inkonsekvent, at der i ungdomsskolen findes et tvungent fag.

Der må ligge en selvstændig værdi i, at ungdomsskolen — selv i et område som Storkøbenhavn, hvor ungdommen har et utal af tilbud om underholdning m. v. — kan samle en meget væsentlig del af de 14—17 årige til en effektiv og regulær undervisning i de fag, de unge selv ønsker undervisning i.

Bestemmelser om orientering som tvungent fag bør derfor udgå ved den kommende lovrevision.

Derimod bør det være en *pligt for kommunerne* at tilbyde en frivillig undervisning i orientering. Den bør finde sted under så frie forhold som muligt og må kunne etableres såvel i tilknytning til et andet fag som i form af selvstændige kurser eller arrangementer. Den må have sit udgangspunkt i de unges egne problemer og må omfatte timetal, der er naturlige i de enkelte tilfælde.

For den del af undervisningen, der lægges i direkte tilknytning til andre fag, vil det være betydningsfuldt, hvis der på centralt hold udarbejdes forslag til undervisningsplaner efter de enkelte fags muligheder. Skolelederen må så i nært samarbejde med læreren tilpasse disse planer for de enkelte hold.

Der kan yderligere peges på de muligheder, der må ligge i orienteringsundervisning i en eller flere af følgende former: Studiekredse, week-end-kurser, kortvarige højskoleophold, supplerende kurser for hele skolens elevkreds eller dele af den o. s. v.

Ved samlede orienteringsarrangementer ville det være i høj grad ønskeligt, om skolelederen havde lønmæssig mulighed for at pålægge lærerne at være til stede, således at stoffet på passende måde kunne danne supplement til undervisningen på de enkelte ungdomsskolehold.

Det er ungdomsskolelederkredsens håb, at ovenstående betragtninger må indgå i Pædagogisk Arbejdsudvalgs overvejelser og i de synspunkter, der tilsammen skal danne grundlaget for den kommende revision af ungdomsskolelovgivningen.

På ungdomsskolelederkredsens vegne

(sign.) B. Lyngsie

13. februar 1962.

Hr. undervisningsminister K. Helveg Petersen, undervisningsministeriet.

Hermed fremsendes forslag til det vejledningshæfte, der ifølge § 10 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. skal udleveres til og gennemgås med alle elever, som forlader barneskolen.

Forslaget er udarbejdet af et redaktionsudvalg (rektor Jens Ahm, overlærer O. Helms og inspektør David Pedersen), og det er be-

handlet på 11. og 12. møde i underudvalget for den almene ungdomsskole.

Det pædagogiske arbejdsudvalg kan i det hele tiltræde underudvalgets vedlagte indstilling af 9. februar 1962 og meget anbefale de deri fremførte forslag vedrørende det videre arbejde med vejledningshæftet.

Roar Skovmand

David Pedersen

9. februar 1962.

Underudvalget for den almene ungdomsskole.

Til Pædagogisk Arbejdsudvalg for Ungdomsskolen.

Underudvalget for den almene ungdomsskole fremsender hoslagt forslag til det vejledningshæfte, der ifølge § 10 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. skal udleveres til og gennemgås med alle elever, der forlader barneskolen.

Forslaget til vejledningshæfte er udarbejdet af et redaktionsudvalg — rektor Jens Ahm, Esbjerg, overlærer O. Helms, Højbjerg og inspektør David Pedersen - efter retningslinier, der er nedfældet i notat af 11. august 1960 til undervisningsministeren. I foråret 1961 blev et foreløbigt forslag til vejledningshæftet gennemprøvet i flere 7. klasser ved Esbjerg og Århus skolevæsen, og forslaget blev rettet til efter de indvundne erfaringer.

I november 1961 blev redaktionsudvalgets forslag tilstillet Pædagogisk Arbejdsudvalg og behandlet i nærværende underudvalgs 11. og 12. møde: det har - efter at være rettet til af redaktionsudvalget efter underudvalgets vedtagelse - været forelagt samtlige underudvalgsmedlemmer til udtalelse.

Ved fremsendelse må underudvalget i øvrigt knytte følgende kommentarer til forslaget:

Vejledningshæftets form:

Løsblade foreslås anvendt fremfor den traditionelle hæfteform af følgende grunde:

- Løsblade muliggør arbejde med og indsættelse af supplerende oplysninger og opgaver.
- Løsbladesystemet gør det muligt, at eleverne kun får udleveret én opgave ad gangen, således at hver opgave virker ny og frisk.
- Det giver læreren bedre muligheder for at variere opgavernes rækkefølge efter den enkelte classes behov.

Løsbladenes format: A-4.

Vejledningshæftets indhold:

Det fremsendte forslag til udlevering og gennemgang i 7. skoleår rummer to dele, nem-

- 6 blade med vejledning, således
 - Der er mange muligheder ... Indledende bemærkninger.
 8. klasse - valgfri fag, erhvervsorientering, 9. klasse.
 - Teknisk forberedelseseksamen, realklasserne.
 - Ungdomsskolen - især den almene ungdomsskole.
 - Efterskolen.
 - Uddannelse og erhverv.
- 7 blade med arbejdsopgaver til de respektive vejledningsblade; for så vidt angår vejledninger om 8. klasse er der udarbejdet to arbejdsopgaver til brug henholdsvis uden for og i København.

Da forholdene i dag varierer så stærkt fra den ene lokalitet til den anden, er alle opgaver formuleret således, at eleverne opfordres til selv at undersøge, hvilke af mulighederne der er repræsenteret lokalt. Man imødekommer dermed samtidig ønsket om at aktivisere eleverne.

Vedrørende det videre arbejde med hæftet:

I det videre arbejde med hæftets udformning må underudvalget lægge megen vægt på at hæftet — i betragtning af den rivende udvikling i uddannelsesmulighederne — revideres og ajourføres hvert år ved statskonsulentens (redaktionsudvalgets) foranstaltning, at såvel vejledningsbladene som opgaverne illustreres eller oplives med vignetter af en anerkendt tegner, (gerne f. eks. Bo Boje-

at hæftet — for at opnå den for børnene bedst mulige formulering - forelægges en læsepædagog med henblik på sproglig gennemgang (gerne f. eks. forfatteren, overlærer Robert Fisker, Århus).

Underudvalget ønsker endvidere at udtale, at det - uanset formuleringen i § 10 i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v., hvor der udelukkende omtales et hæfte til elever, der forlader barneskolen, må foreslå, at der af statskonsulenten vedrørende ungdomsundervisningen (ved redaktionsudvalget) udarbejdes forslag til vejledning m. v. også til udlevering både i 8. og 9. skoleår (jfr. notat af 11. august 1960), og at forslaget forelægges statskonsulenten vedrørende folkeskolen og seminarierne. Underudvalget foreslår følgende indhold til vejledningen for disse klassetrin:

8. skoleår:

- a. Oplysninger om 9. klasse - herunder de statskontrollerede prøver.
- b. Teknisk forberedelseseksamen og de kortere tekniske uddannelser.
- c. Den erhvervsprægede ungdomsskole, handelsskoler og tekniske skoler.
- d. Fritidsaktiviteter — ungdomsklubber og ungdomsforeninger.

9. skoleår:

- a. 9. skoleår og forbindelsen til diverse erhvervsuddannelser m. v., 10. skoleår og muligheder for overgang til realafdeling eller gymnasium.
- b. Diverse erhvervsuddannelser, elementære og videregående.
- c. Diverse muligheder for almenundervisning: folkehøjskolen, aftenskolen, aftenhøjskolen m. fl.

- d. Orientering om mulighed for økonomisk støtte under uddannelser.

Underudvalget er af den opfattelse, at der også til disse 8 vejledningsblade bør udarbejdes arbejds- eller opgaveblade.

Underudvalget må sluttelig meget anbefale, at der i tilslutning til vejledningen ved undervisningsministeriets foranstaltning udsendes

- a) et kombineret lærer-forældrehæfte med udvidede oplysninger om de i vejledningerne nævnte skoleformer m. v.
- b) en mindre »folder« til uddeling til forældre til børn i 7. skoleår.

Disse hæfter bør efter udvalgets mening udarbejdes år efter år, og udvalget må mene, at de skal udarbejdes i forbindelse med de 2 statskonsulentstillinger.

Med ovenstående bemærkninger m. v. skal underudvalget for den almene ungdomsskole meget henstille, at forslaget tilstilles undervisningsministeren med anbefaling af

- 1) at hæftet ved undervisningsministeriets foranstaltning snarest muligt mangfoldiggøres og stilles til rådighed for skoler, ungdomsskoleudvalg m. fl., og
- 2) at der i cirkulærskrivelser til både folkeskolens og ungdomsskolens myndigheder — i lighed med tidligere praksis, jfr. undervisningsministeriets cirkulærer af 21. og 29. februar 1956 - gøres opmærksom på på hæftets fremkomst, på pligten til at udlevere og gennemgå det, samt på at udleveringen og gennemgangen af vejledningen ikke bør begrænse den for folkeskolen obligatoriske erhvervsorienterende undervisning.

P. U. V.

Arne Jørgensen.

28. november 1962.

Til undervisningsministeren.

Med henblik på varetagelsen af de leder- og læreruddannelsesopgaver, der forestår inden for ungdomsskolen, finder udvalget det påkrævet, at der ved Danmarks Lærerhøjskole oprettes en stilling som afdelingsleder. Dennes arbejdsområde skal omfatte planlægning og iværksættelse af en ungdomsskoleleder- og læreruddannelse inden for lærerhøjskolens rammer. Herudover skal den pågældende i samarbejde med statskonsulenten for ungdomsundervisningen forestå tilrettelæggelsen af de eksisterende instruktionskurser for ungdomsskoleledere og -lærere.

Som baggrund for den ønskede normering kan anføres, at Pædagogisk Arbejdsudvalg for Ungdomsskolen i løbet af foråret færdiggør tre undervisningsvejledninger for ungdomsskoleundervisningen, således at denne kan gøres obligatorisk for samtlige landets kommuner fra 1. august 1963. Dette indebærer

at alle unge mellem 14—18 år fra dette tidspunkt har en lovhjemlet ret til hvert år at få tilsendt et fuldt udarbejdet ungdomsskoletilbud,

at samtlige kommuner ved deres ungdomsskoleudvalg har pligt til at give de unge det ungdomsskoletilbud, de har ret til, og

at det ungdomsskoletilbud, der skal gives de unge, bliver et differentieret tilbud i henhold til de udsendte vejledninger, hvilket vil sige — et tilbud om

- a) udvidet almen undervisning,
- b) fritidsundervisning,
- c) erhvervspræget grunduddannelse.

En gennemførelse af dette landsomfattende undervisningsprogram, som henvender sig dels til de unge, der går tidligt ud af folkeskolen, dels til de ca. 40 % unge mænd og

ca. 75 % unge piger af hver skoleudskrivningsårgang, der ikke kommer i lære, forudsætter bl. a. en bedre, mere systematisk og for visse lærerkategorier mere omfattende uddannelses- og kursusvirksomhed.

Omfanget af den hidtidige virksomhed er belyst ved oplysningerne på bilag 1.

Pædagogisk Arbejdsudvalg er af den formening, at der snarest bør tages skridt til:

- 1) for så vidt angår lærerne ved den almene ungdomsskole:
 - a) en udbygning af de under Danmarks Lærerhøjskole og de af amtsungdomsnævnene arrangerede kursus,
 - b) et nærmere samarbejde for så vidt angår kursusplanlægningen mellem centrale og lokale kursus,
 - c) iværksættelse af en kursusvirksomhed for instruktører og medvirkende ved lokalkursus,
 - d) en udbygning af seminariernes ungdomsskolelinier (med hovedvægt lagt på de fagområder, som 8.-9. klasseundervisningen og ungdomsskoleundervisningen har fælles, f. eks. orienteringsfagene, erhvervsorientering, familiekundskab m. fl.).
- 2) for så vidt angår lærerne til den erhvervsprægede ungdomsskoles 3 hovedlinier (landbruget, husligtprægede erhverv og industrien):
 - a) etablering af egentlige pædagogiske grundkursus for ikke-seminarieuddannede instruktører,
 - b) etablering af korte (f. eks. 3 ugers) metodikkursus for samme,
 - c) faglige ugekursus.

Til belysning af behovet for metodikkursus er der på bilag 2 opført en oversigt over de undervisere, der i indeværende år er godkendt ved de 12 centralskoler, der er oprettet i Maribo amt (76 kommuner) ved forsøgsundervisningen med Arbejdsudvalgets uddannelsesplaner for landbrugslinien i den erhvervsprægede ungdomsskole.

Under henvisning til foranstående skal udvalget indstille til ministeren om at søge gennemført, at der på Danmarks Lærerhøjskole fra den 1. april 1963 at regne oprettes en stilling som afdelingsleder i 25. lønningsklasse med henblik på varetagelsen af ungdomsskolens leder- og læreruddannelse.

P. U. V.

David Pedersen

18. juni 1963.

Hr. undervisningsminister K. Helveg Petersen, undervisningsministeriet.

I løbet af den nærmeste fremtid vil nærværende udvalg forventelig kunne afslutte sit arbejde ved til ministeriet at afgive dels en betænkning vedrørende ungdomsskoleundervisningen og dens administration, dels en undervisningsvejledning, indeholdende bl. a. forslag til nærmere undervisningsplaner for ungdomsskolens forskellige erhvervsmæssige linieuddannelser, ungdomsskolens 8.-9. klasseundervisning, planer for en række prøveforberedende kursus samt planer og anvisninger for en række faggrupper i den almene ungdomsskole.

I betænkningen agter udvalget som særligt spørgsmål at behandle den pligtige ungdomsskoleundervisning, idet det er hensigten i denne forbindelse at fremsætte nærmere forslag til, i hvilket omfang og hvilken takt den erhvervsprægede ungdomsskoleundervisning og ungdomsskolens 8.—9.-klasseundervisning bør gøres obligatorisk for landets kommuner, jfr. § 44, stk. 3 i lov nr. 234 af 10. juni 1960 — lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v.

Da der i udvalget er enighed om, at den obligatoriske undervisning bør søges gennemført i en vis udstrækning allerede fra skoleåret 1963/64, tillader man sig herved at indstille, at undervisningsministeriet - snarest belejligt - udsender meddelelse om omfanget af den obligatoriske undervisning, og ud-

valget tillader sig i overensstemmelse hermed at foreslå, at der pålægges kommunerne pligt til fra 1963/64 (skoleåret 1/8 1963-31/7 1964) at tilbyde adgang til følgende ungdomsskoleundervisning:

1. Som hidtil: Kursus i den almene ungdomsskole efter det stedlige behov.
2. Landbrugsliniens 1. trin.
3. 1. og 2. trin af den almene huslige uddannelse kaldet »Moderne Husførelse«.

Udvalget anser det endvidere for særdeles ønskeligt, om der foruden omtalen af nævnte obligatoriske undervisning rettes henstilling til de kommunale ungdomsskoleudvalg om i skoleåret 1963/64 i videst muligt omfang at søge etableret erhvervsmæssige grunduddannelser efter de retningslinier, der vil være angivet i den omtalte undervisningsvejledning, først og fremmest transportliniens 1. trin.

Endelig må udvalget anse det for værdifuldt, om det måtte blive henstillet, at der — meget gerne ved amtsungdomsnævnenes mellemkomst — søges etableret et samarbejde kommunerne imellem med henblik på gennemførelse af såvel den 2-årige 8. klasseundervisning, den 2-årige 9. klasseundervisning som ungdomsskoleundervisning i de fag, som indgår i teknisk forberedelsesundervisning.

Roar Skovmand

David Pedersen

Tabel 1. Oversigt over skole- og elevantal 1960/61-1965/66.

Amt	1960/61		1961/62		1962/63		1963/64		1964/65		1965/66	
	sk.	elev	sk.	elev	sk.	elev	sk.	elev	sk.	elev	sk.	elev
Assens	3	114	10	302	8	512	18	674	16	611	12	651
Bornholm	2	95	3	103	2	84	7	170	6	188	8	523
Frederiksborg	37	1868	38	2459	40	2878	33	3909	45	4084	31	4477
Haderslev	6	311	5	541	6	270	14	906	16	1023	16	1087
Hjørring	16	937	22	1119	27	1215	46	1811	44	1538	44	2431
Holbæk	10	222	7	164	-	-	33	1890	45	2394	38	2215
København	10	1510	15	2329	12	2820	20	5078	21	6443	21	8675
Maribo	29	1451	41	1860	47	2437	49	2788	51	2606	35	3112
Odense	12	762	15	934	19	972	25	964	16	1028	17	1041
Præstø	5	445	7	533	22	994	37	1484	34	1379	27	1594
Randers	19	1228	30	3179	56	4077	54	4493	59	4560	49	4549
Ribe	11	361	19	1048	21	1259	30	1435	42	1587	39	2116
Ringkøbing	25	851	34	1194	49	1565	54	2085	43	1848	48	2319
Roskilde	11	428	13	637	15	783	15	824	21	1191	19	1390
Skanderborg	9	710	8	527	20	1307	15	1625	28	1642	20	1864
Sorø	17	654	13	826	17	1157	16	1640	26	1563	20	1709
Svendborg	8	223	3	225	10	354	14	530	15	495	22	1277
Thisted	21	700	21	770	24	691	42	1051	38	1051	26	1074
Tønder	4	81	6	135	4	99	4	235	11	690	7	458
Vejle	17	711	17	770	30	1159	54	1856	42	1791	40	2881
Viborg	31	955	32	1129	44	1992	55	2697	50	2194	40	2116
Åbenrå-Sønderborg	19	705	21	949	22	1472	20	1603	23	1735	18	1707
Ålborg	17	1184	24	1916	24	2098	29	2990	27	2285	25	3122
Århus	21	1456	18	1480	22	1912	22	2847	26	2204	25	3065
Københavns kommune	1	1376	1	1396	1	2923	1	3099	1	3184	2	3164
lait	361	19338	423	26525	542	35030	707	48684	746	49314	649	58617

Tabel 2. Antal ungdomsskoler og elever ved indmeldelsen 1965/66.

Amt	Antal kommuner	Antal skoler	dækkende kommuner	Antal elever		
				piger	t drenge	i alt
Assens	34	12	35*	343	308	651
Bornholm	21	8	21	239	284	523
Frederiksborg	46	31	46	2334	2143	4477
Haderslev	42	16	42	643	444	1087
Hjørring	62	44	56	1243	1188	2431
Holbæk	67	38	55	1334	881	2215
København	21	21	21	5483	3192	8675
Maribo	74	35	70	1482	1630	3112
Odense	57	17	27	516	525	1041
Præstø	56	27	41	777	817	1594
Randers	80	49	79	2183	2366	4549
Ribe	69	39	69	1187	929	2116
Ringkøbing	93	48	83	1238	1081	2319
Roskilde	30	19	26	666	724	1390
Skanderborg	41	20	38	917	947	1864
Sorø	69	20	47	798	911	1709
Svendborg	79	22	59	755	522	1277
Thisted	54	26	42	588	486	1074
Tønder	35	7	33	225	233	458
Vejle	75	40	72	1599	1282	2881
Viborg	90	40	82	1156	960	2116
Åbenrå-Sønderborg	42	18	42	868	839	1707
Ålborg	70	25	58	1661	1461	3122
Århus	35	25	27	1498	1567	3065
Københavns kommune . . .	1	2	1	2173	991	3164
I alt	1343	649	1172	31906	26711	58617

*) 1 fra Svendborg

Tabel 3. Antal elever pr. 15/1 1966 fordelt efter beskæftigelse og anden samtidig uddannelse.

Amt	bude		på værktøjet el. fabrik uden lærkontrakt	ved landbrug		ved fiskeri	ved husligt arbejde - hærnepiger		i butik, på kontor uden lærkontrakt	kosten- og handelsrelaterte		lærlinge i håndværk og industri	7. klasse		8. klasse		9. klasse		10. klasse		højstpekklasse		I real		II real		III real		gymnasie		anden beskæftigelse		uden beskæftigelse			
	piger	dreng		piger	dreng		piger	dreng		piger	dreng	piger	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng	piger	dreng		
Aassens	-	-	1	13	-	52	-	-	28	-	4	2	7	7	1	34	3	-	48	36	34	16	1	-	2	-	56	59	58	41	53	17	2	-	-	-
Bornholm	-	-	1	8	-	44	-	-	33	-	7	1	11	8	3	41	4	8	63	53	32	34	-	-	1	-	18	19	20	20	8	5	-	-	4	2
Frederiksborg	-	22	30	139	2	177	-	11	215	-	88	21	154	67	34	425	73	89	438	381	237	168	15	8	3	12	362	191	302	147	165	114	41	25	22	24
Haderslev	-	2	3	5	-	134	-	-	51	-	8	4	13	6	2	20	21	19	108	62	62	44	1	4	1	-	86	56	90	42	69	37	9	6	10	2
Hjørring	-	16	9	33	-	260	-	2	137	-	23	4	23	22	8	105	47	33	269	239	131	78	1	1	2	6	242	123	141	96	83	53	3	1	14	6
Holbæk	-	1	6	35	-	131	-	2	147	-	38	11	59	39	8	127	32	26	261	124	102	59	-	1	-	200	62	157	54	90	40	5	9	22	19	
København	-	35	61	147	-	8	-	-	357	-	125	28	294	133	153	435	94	91	957	549	678	375	92	36	43	54	478	284	368	250	354	158	87	44	373	49
Maribo	8	23	15	81	1	196	-	-	156	-	56	13	94	83	41	226	18	11	293	267	182	123	8	3	13	9	201	145	190	141	86	83	13	14	22	61
Odense	-	15	24	43	1	58	-	-	93	1	27	1	30	13	2	79	28	28	100	100	67	40	14	5	1	1	40	34	28	22	20	15	-	11	10	-
Præstø	-	2	11	41	2	184	-	1	76	-	23	7	34	25	11	79	13	12	159	132	78	44	8	-	-	-	120	90	92	64	66	38	5	8	-	-
Randers	2	21	26	89	1	392	-	3	245	-	42	16	83	60	34	287	74	56	422	358	225	213	5	5	2	3	321	244	287	220	143	87	15	24	16	27
Ribe	-	4	19	33	-	188	-	-	125	-	37	13	29	15	16	158	39	25	280	146	119	61	3	-	10	18	265	103	103	66	58	36	5	10	6	1
Ringkøbing	-	14	29	46	1	344	-	1	156	-	15	4	30	20	14	86	30	28	273	159	172	84	1	3	4	4	156	63	127	52	80	42	9	3	13	4
Roskilde	-	13	11	45	2	87	-	2	76	-	13	2	29	26	10	121	8	9	138	112	88	43	2	1	2	8	75	48	72	55	36	25	4	6	2	6
Skanderborg	-	14	37	93	1	168	-	-	132	-	54	11	36	26	24	109	14	19	95	104	94	82	12	6	4	3	135	102	105	73	56	37	6	4	1	5
Sorø	-	8	1	45	3	118	-	-	73	-	27	13	36	26	8	170	11	11	148	143	124	94	3	6	3	7	99	75	77	53	28	36	8	6	10	10
Swendborg	-	14	11	12	2	97	-	-	84	-	14	1	20	22	5	54	25	17	167	94	89	51	3	-	4	6	132	58	92	50	71	32	11	2	12	7
Thisted	-	6	3	13	-	91	-	1	99	-	6	3	10	13	-	81	9	2	115	84	80	28	12	1	2	-	104	54	99	31	20	21	5	2	6	6
Tønder	-	1	-	77	-	-	-	-	24	-	3	1	10	4	2	15	3	6	47	38	12	8	2	1	-	-	35	20	38	29	28	14	1	-	-	-
Vejle	-	15	32	81	-	201	2	1	198	-	53	11	54	35	10	177	41	21	287	195	127	84	13	3	5	7	270	120	239	140	102	86	11	10	15	7
Viborg	-	9	5	48	1	162	-	1	149	-	17	7	18	20	12	148	6	5	208	150	119	48	13	2	-	-	233	112	196	73	57	55	15	8	12	12
Åbenrå-Sanderborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ålborg	8	37	42	79	1	80	-	1	131	-	39	9	103	77	22	135	47	33	328	267	230	174	9	5	16	14	180	90	107	68	44	35	2	12	24	8
Århus	-	28	30	85	-	105	-	1	148	-	38	16	64	32	13	253	90	35	356	277	232	176	33	6	2	6	307	148	207	140	106	61	14	4	13	34
Københavns kommune ...	1	12	38	56	-	1	-	-	188	-	84	15	189	39	71	170	45	22	242	79	238	66	32	8	6	1	180	54	183	63	90	44	7	2	48	14
I alt	19	321	445	1366	21	3380	2	30	3208	1	856	218	1465	846	508	3631	793	647	6006	4293	3679	2273	291	113	126	159	4433	2486	3730	2090	1992	1238	299	237	736	357

*Tabel 5 a. Fødselsår gange 1945-65.
 Here Danmark (dog uden Færøerne og
 Grønland).*

År	Levendefødte		I alt
	Drenge	Piger	
1945.	49.200	45.900	95.100
1946.	49.700	46.400	96.100
1947.	47.300	44.400	91.700
1948.	43.900	41.000	84.900
1949.	41.100	38.800	79.900
1950.	40.700	38.900	79.600
1951.	39.600	37.000	76.600
1952.	39.600	37.300	76.900
1953.	40.500	37.800	78.300
1954.	39.300	37.100	76.400
1955.	39.700	37.100	76.800
1956.	39.500	37.200	76.700
1957.	38.800	36.400	75.300
1958.	38.500	36.200	74.700
1959.	38.000	35.900	73.900
1960.	39.000	37.100	76.100
1961.	39.200	37.200	76.400
1962.	39.800	38.000	77.800
1963.	42.300	40.100	82.400
1964.	43.100	40.300	83.400
1965.	44.400	41.500	85.900

*Tabel 5 b.
 Summen af 14-17 årige.*

1963-64.	353.000
1965-66.	336.000
1964-65.	321.000
1966-67.	313.000
1967-68.	311.000
1968-69.	308.000
1969-70.	308.000
1970-71.	308.000
1971-72.	305.000
1972-73.	304.000
1973-74.	301.000
1974-75.	300.000
1975-76.	301.000
1976-77.	304.000
1977-78.	313.000
1978-79.	320.000
1979-80.	330.000

DEN ERHVERVSMÆSSIGE GRUNDUDDANNELSES HUSLIGT BESLÆGTEDE LINIER

En arbejdsgruppe under Pædagogisk Arbejdsudvalg har arbejdet med problemerne vedrørende *en grundlæggende uddannelse til huslige erhverv i ungdomsskolen.*

Uddannelsens planlægning.

Arbejdsgruppen har søgt at fastlægge de undervisningsfag og praktiske færdigheder, som er af grundlæggende betydning som forudsætning for senere uddannelse og virksomhed.

Arbejdsgruppen har arbejdet med forslag til undervisningsplaner for en undervisning med følgende karakteristiske egenskaber:

- 1) Uddannelserne skal være af værdi for arbejdsområdet og for de unge selv.
- 2) Undervisningstilbuddene bør rettes til både unge piger og unge mænd, men det skal dog ikke udelukke, at der, hvor forholdene taler derfor, etableres linier for enten unge piger eller unge mænd.
- 3) Der bør skabes gode forbindelser til forskellige fortsatte uddannelser.

Kortlægning af uddannelsernes mulige sigte.
Ved omfattende undersøgelser har arbejdsgruppen foretaget en kortlægning af et betydeligt antal beskæftigelser og uddannelser, der har det fællestræk, at en husligt præget foruddannelse udgør en ønskelig forudsætning eller eventuelt bør fastsættes som en adgangs-betingelse.

Arbejdsgruppen har dernæst foretaget en gruppering af disse beskæftigelser og uddannelser i tre grupper, som hver for sig har visse fællestræk:

Gruppe 1.

Fællestrækket er
omsorg
forsorg
undervisning.

Gruppen består af følgende områder:

Ledere og medhjælp i store og små husholdninger.
Hjemmehjælpere.
Husmoder af løsere.
Sygeplejersker og sygeplejere.
Sygehjælpere.
Stewardesser.
Barneplejersker.
Børnehavepædagoger.
Fritidshjemspædagoger.
Skolekøkkenlærere.
Husholdningslærere.

Gruppe 2.

Fællestrækket er

levnedsmiddelindustri og -distribution.

Gruppen består af følgende områder:

Økonomaer.
Kantineledere.
Køge- og smørrebrødsdamer.
Fødevarehandelens personale.
Sukkervare- og chokoladeindustriens personale.
Buffister.
Restaurationernes køkkenpersonale.
Servitricer og serveringspersonale.

Det bemærkes, at der desuden i denne gruppe er følgende områder, som der i det følgende ikke tages hensyn til, fordi der inden for disse foreligger tilstrækkelige uddannelsesmuligheder i umiddelbar forlængelse af folkeskolen:

Slagtere.
Kokke.
Skibskokke.
Tjenere.
Bagere.
Konditorer.
Mejerister.

Gruppe 3.

Fællestrækket er
vask og rengøring.

Gruppen består af følgende områder:

Hotelstuepiger og -oldfruer.
Kahytstjomsfruer.
Vaskeri- og renseripersonale.
Rengøringsinspektører.
Hospitalssoldfruer.

Det bemærkes, at arbejdsgruppen ved således at inddrage de erhvervsmæssige beskæftigelser og uddannelser i sigtet med sit arbejde har forladt tanken om at skabe en uddannelse eller foruddannelse alene med sigte mod beskæftigelse inden for familie- eller institutionshusholdning.

Arbejdsgruppen har nemlig ment at burde drage konsekvensen af nutidens udviklingstendenser, hvorved arbejdet i hjemmene lettes ved industriens og serviceerhvervenes hastige udvikling, men hvor der til gengæld bliver brug for uddannelse af medarbejderne i de pågældende udeerhverv.

Samtidig har arbejdsgruppen været opmærksom på de institutioner og fælleshusholdninger, der har brug for specialmedarbejdere, som hver for sig varetager et antal husligt prægede funktioner, således i plejehjem for ældre, på hospitaler, i markendetrier og cafeteriaer, og arbejdsgruppen har tænkt på de personer, der virker som hjemmehjælpere og husmoderafløsere.

Undervisningsfagene.

Arbejdsgruppen har gennemgået en række eksisterende uddannelser inden for de her behandlede områder og har fundet, at der kan opstilles en række undervisningsfag fælles for de tre foran karakteriserede grupper, som sammen med suppleringsfag, der måtte være ønskelige for de enkelte grupper, danner gode forudsætninger for senere beskæftigelse og eventuel videreuddannelse.

Fællesfagområder er således blandt andet:

Uddannelsesorientering med ekskursioner.
Hjemmet og familien.
Arbejdspladsen, arbejdstilrettelægning, samarbejdsforhold.
Økonomi, regning m. v.
Hygiejne og sundhedslære.

Kemi og fysik.

Arbejdsteknik og -fysiologi.

Videregående husholdningsteori og praktik.
Boliglære.

Hjemmets og arbejdspladsens materialer.

Arbejdspladsens redskaber og maskiner.

Rammerne om en undervisningsplan.

Arbejdsgruppen har endnu ikke kunnet tilendebringe sine overvejelser vedrørende en nærmere tilrettelægning af undervisningsplaner for de tre grupper, men man mener dog, at de foretagne undersøgelser og det hidtidige arbejde efter alt at dømme må føre til forslag om en deling i tre undervisningslinier svarende til de tre foran opstillede grupper af uddannelser og beskæftigelser.

Den første linie sigter på områder, der er af betydning for personer, der er beskæftiget permanent eller periodisk ved kontakt med mennesker (raske, syge, børn, gamle, invaliderede m. fl.) inden for familiehusholdninger eller i institutionshusholdninger. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at der inden for de kortlagte beskæftigelser findes videregående uddannelser, inden for gruppe 1 således omsorgsassister, barneplejersker, sygeplejersker, børnehavepædagoger, fritidshjemsopdragsledere, skolekøkkenlærere og husholdningslærere. Den her omhandlede forberedelsesundervisning ønskes tilrettelagt, så den kan indgå og godkendes som led i forberedelsen til de pågældende uddannelser.

For andre af de i gruppe 1 indeholdte beskæftigelser og uddannelser bør liniens teoriuddannelse kunne godkendes på linie med eller træde i stedet for den teoriuddannelse, der hidtil er stillet krav om. Det gælder således hjemmehjælpere, husmoderafløsere, plejere, plejersker, diakoner og sygehjælpere.

Den anden linie skulle skabe forudsætninger for specialarbejdere beskæftiget med praktisk arbejde i levnedsmiddelområdet, både i industrien, formidlingen og distributionen. For disse områder er der i øjeblikket ingen tilbud om skolemæssig foruddannelse. For de videregående uddannelser inden for området, således f. eks. økonomauddannelsen, bør et kursus efter nærværende forslag kunne tilgodeses som led i grund- eller foruddannelsen.

Den tredje linie sigter mod en teknisk præ-

get undervisning for unge, der søger beskæftigelse inden for servicevirksomhed med vask og rengøring. Der foreligger ikke i øjeblikket noget tilbud om skolemæssig foruddannelse med dette sigte.

For de videregående uddannelser til f. eks. rengøringsinspektører og hospitalsoldfruer skulle et kursus på denne undervisningstime kunne tilgodeses jævnsides med andre kurser til de pågældende beskæftigelser.

Alle tre undervisningslinier eller kurser forudsættes foreløbig opbygget i *to trin* à 144 timers undervisning.

1. *trin* forudsættes tilrettelagt som fællesundervisning for elever på alle tre linier.

2. *trin* forudsættes at indeholde en specialisering svarende til de tre linier, og antagelig må de tre liniers 2. trin tilrettelægges for helt adskilte elevgrupper eller klasser.

Arbejdets videreførelse.

Vedrørende arbejdsgruppens hidtidige arbejde foreligger en redegørelse udarbejdet september 1964.

Redegørelsen indeholder en oversigt over en lang række huslige og husligt beslægtede fag, beskæftigelser og uddannelser i videste forstand, en oversigt over bestående elemen-

tære, almene og videregående undervisningsformer og uddannelser i husførelse og dermed beslægtede fag og arbejdsgruppens skitserede udkast til undervisningsplaner for de tre omtalte uddannelseslinier. Redegørelsen kan med en ajourføring benyttes som arbejdsgrundlag ved videreførelse af arbejdsgruppens arbejde med udformning af detaljerede planer for linierne. En nærmere tilrettelægning af de forskellige linier kan imidlertid først ske efter kontakt og forhandling med en række institutioner, organisationer og foreninger, som må formodes at være interesserede i at medvirke til planens gennemførelse. Herved kan der opstå helt nye muligheder for uddannelsernes udformning. Til den tid kunne arbejdsgruppen ønske iværksat forsøgsundervisning for blandt andet at tilvejebringe undervisningsstof, læremidler m. v. og for at afprøve, om varigheden af de to trin er tilstrækkelig til en forsvarlig gennemgang af de undervisningsfag, der skal behandles, og om resultaterne i øvrigt svarer til det forudsatte sigte, herunder om elever, der har gennemgået sådan forsøgsundervisning, har tilstrækkelige forudsætninger for den fortsatte uddannelse eller beskæftigelse.

Udkast til instruks for amtsungdomsnævnenes konsulenter, udarbejdet af aftenskoleudvalget, jfr. betænkning nr. 396, siderne 86—87:

§ 1. Konsulenten er amtsungdomsnævnets pædagogiske rådgiver med hensyn til al virksomhed etableret i henhold til lov om ungdomsskoler, aftenskoler og fritidsforanstaltninger m. v. i amtsrådskredsen og de i denne beliggende købstæder. Hans erklæring skal indhentes i alle sager om skole- og undervisningsplaner, ungdomsklubbernes virksomhed samt i alle andre sager, der er af betydning for virksomheden i henhold til loven. Konsulenten er forpligtet til at udtale sig i alle sager, der forelægges ham af amtsungdomsnævnet. Hans erklæring skal medfølge i alle sager, der af amtsungdomsnævnet forelægges undervisningsministeriet.

Stk. 2. Konsulenten deltager uden stemmeret i amtsungdomsnævnets og de rådgivende udvalgs møder og forhandlinger. Behandles en sag, i hvilken konsulenten skal afgive erklæring, ved skriftlig votering, uden at den gøres til genstand for behandling på et amtsungdomsnævnsmøde, afgiver konsulenten sin erklæring om sagen, før denne sendes i cirkulation. Han drager omsorg for — i det omfang, hvori han finder det fornødent — at der indhentes erklæring fra andre pædagogiske konsulenter og medhjælpere; i alle sager vedrørende specialundervisning bør han indhente erklæring fra en konsulent for specialundervisningen.

Stk. 3. Konsulenten deltager uden stemmeret i skolerådets møder og forhandlinger vedrørende spørgsmål, der henhører under loven om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. Han er forpligtet til at udtale sig i alle sager, der forelægges ham af skolerådet.

§ 2. Konsulenten skal være vejledende og rådgivende for de i amtsrådskredsen og de i denne beliggende købstæder nedsatte kommunale ungdomsnævn og ungdomsskoleudvalg, for de af disse godkendte skoler og ungdoms-

klubber samt for øvrige fritidsforanstaltninger i henhold til loven om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. Han skal i hele sit virke søge at formidle lovens muligheder til flest mulige kredse, organisationer m. v., og han skal for så vidt angår ungdomsskoleundervisningen sørge for, at unge har tilfredsstillende adgang til at deltage i sådan undervisning.

Stk. 2. Konsulenten påser, at der af de kommunale ungdomsnævn og ungdomsskoleudvalg føres et tilstrækkeligt effektivt administrativt tilsyn, ligesom han efter nærmere af amtsungdomsnævnet fastsatte retningslinier fører tilsyn i samarbejde med lokale nævn og udvalg med den pædagogiske virksomhed i skoler og klubber især for så vidt angår førstegangs-godkendte ledere, lærere, fag og emner. Konsulenten afgiver over for amtsungdomsnævnet og vedkommende kommunale nævn eller udvalg samt over for vedkommende skole- eller klubleder en skriftlig rapport, såfremt tilsynsbesøgene måtte give ham anledning til særlige bemærkninger. Konsulenten fører tilsyn med lokaler og undervisningsudstyr, til hvilket der er ydet tilskud i henhold til

Stk. 3. Konsulenten er berettiget og på begæring af stedlige myndigheder — kommunalbestyrelsen, ungdomsnævnet eller ungdomsskoleudvalget — forpligtet til at træde i direkte forhandling med ungdomsnævnet eller ungdomsskoleudvalget i sager vedrørende virksomhed i henhold til loven, således at der gives ham adgang til på et møde at deltage i forhandlingen om den pågældende sag. På begæring af kommunalbestyrelsen er han endvidere forpligtet til på tilsvarende måde at træde i direkte forbindelse med denne. Han er berettiget til på amtsungdomsnævnets vegne at forlange ungdomsnævnet eller ungdomsskoleudvalget sammenkaldt til et ekstraordinært møde til drøftelse af sager vedrørende virksomheden i henhold til loven.

§ 3. Konsulenten forestår og tilrettelægger efter nærmere af amsungdomsnævnet og direktoratet for ungdomsundervisningen fastsatte retningslinier kursus til uddannelse af lærere og ledere, ligesom han afholder årlige instruktions- og/eller orienteringsmøder for de kommunale ungdomsnævn og ungdomsskoleudvalg. Konsulenten skal være villig til på opfordring at yde bistand ved tilrettelæggelse af kursus, der af kredse eller organisationer etableres for ledere, lærere eller andre medarbejdere i de af loven omfattede skoler og fritidsforanstaltninger.

§ 4. Konsulenten tilrettelægger og fører tilsyn med amsungdomsnævnets undervisning i kostskoleform samt amsungdomsnævnets lejrskolevirksomhed. Han skal være villig til - i det omfang, det er foreneligt med hans øvrige virke - at deltage i gennemførelsen af amsungdomsnævnets lejrskoler og undervisning i kostskoleform.

§ 5. Konsulenten modtager de årlige indberetninger fra de kommunale ungdomsnævn og ungdomsskoleudvalg vedrørende virksomheden i henhold til loven i kommunerne og udarbejder på grundlag af disse en samlet beretning om virksomheden i amtsråds kredsen og de i denne beliggende købstæder. Beretningen indsendes med amsungdomsnævnets påtegning til direktoratet for ungdomsundervisningen inden for en af direktoratet nærmere fastsat frist.

§ 6. Konsulenten skal holde sig i nær kontakt om samarbejde med folkeskolen, tekniske skoler, handelsskoler og efterskoler, med erhvervsvejledningen og konsulenter for specialundervisningen samt med skoler for voksne specialarbejdere og de pågældende centralbiblioteker.

§ 7. Amsungdomsnævnet kan med skolerådets tilslutning og undervisningsministeriets godkendelse antage fornøden pædagogisk medhjælp for konsulenten. Den pædagogiske medhjælp skal antages blandt de i amtsråds kredsen og de i denne beliggende købstæder under denne lov virkende lærere, ledere og klubmedarbejdere og lønnes med et honorar, hvis størrelse fastsættes af undervisningsministeriet.

§ 8. Konsulenten er forpligtet til efter amsungdomsnævnets bestemmelse at have fast kontortid én eller flere - dog højst tre - dage om ugen, til forhandling med lokale myndigheder, ledere eller lærere eller andre om sager, der vedrører virke i henhold til loven. Hvis det ønskes af amsungdomsnævnet, skal denne kontortid helt eller for nogle dages vedkommende henlægges til amtets kontor, hvor der da må stilles et lokale til rådighed for ham.

Stk. 2. Såfremt konsulenten helt eller delvis afgiver lokale i sin bolig til kontor, ydes der ham en passende godtgørelse efter amsungdomsnævnets og skolerådets bestemmelse.

Stk. 3. Ved rejser i embeds medfør har konsulenten ret til at få rejseudgifter godtgjort. Medfører rejsen, at han må opholde sig mere end 4 timer uden for hjemmet, har han ret til time- og dagpenge efter sats A efter de af finansministeriet for statens tjenestemænd fastsatte regler.

Stk. 4. Til kontormedhjælp og øvrige kontorudgifter stilles der et beløb til konsulentens rådighed efter amsungdomsnævnets og skolerådets bestemmelse.

Stk. 5. Det påhviler konsulenten at drage omsorg for, at de på skolefondens budget til kontor- og rejseudgifter bevilgede beløb ikke overskrides uden udtrykkelig bemyndigelse fra skolerådet. Ved finansårets begyndelse stilles der et passende forskudsbeløb til hans rådighed.

